

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

KAMU POLİTİKALARI KARAR VERME SÜRECİNDE
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI: KONYA STK
PLATFORMU ÖRNEĞİ

Dilan Tuğba ÇELTİKCİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN:

Dr. Öğr. Üyesi GÖKHAN ÇINKARA

KONYA-2024

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this thesis document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Dilan Tuğba ÇELTİKÇİ

İÇİNDEKİLER

Tablolar Listesi	v
Şekiller Listesi	v
ÖNSÖZ	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU POLİTİKALARI VE KARAR VERME

1.1 Kavramsal Olarak Kamu Politikaları.....	3
1.2. Kamu Politikasının Disiplin Olarak Oluşumu ve Gelişimi.....	5
1.3 Kamu Politikası Türleri.....	8
1.4. Kamu Politikası Süreci ve Politika Aktörleri.....	10
1.5 Kamu Politikasının Analizi.....	13
1.5.1. Kamu Politikasının Analiz ve Araştırmalarının Genel Özellikleri.....	14
1.5.2. Kamu Politikası Analiz ve Araştırmalarında Kullanılan Modeller.....	16
1.5.2.1. Politika Araştırması.....	16
1.5.2.2. Politika Değerlendirme Araştırması.....	17
1.5.2.3. Fayda Maliyet Analizi.....	18
1.5.2.4. Örnek Olay ya da Durum Çalışması.....	18
1.5.2.5. İçerik Analizi.....	19
1.5.2.6. Zaman Serisi Analizi.....	20
1.5.2.7. Politika Süreci Analizi.....	21
1.5.2.8. PEST (Politik, Ekonomik, Sosyal ve Teknolojik) Analizi.....	22

İKİNCİ BÖLÜM

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE POLİTİKA BELİRLEME SÜRECİNE ETKİLERİ

2.1. Düşünce Kuruluşlarının Tarihsel Gelişimi Tanımı Türleri ve Özellikleri.....	24
2.2. Kavramsal Olarak STK.....	26

2.3. STK Üzerine Tartışmalar	28
2.4. STK Karakteristik Özellikleri ve İşlevleri	30
2.5. Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetim İlişkileri	33
2.6. Kamu Politikalarında Karar Alma Süreçlerinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü... 35	
2.7. Sivil Toplum Kuruluşlarının Kamu Politikalarına Olan Etkisi Üzerine Yürütülen Düşünceler ve Yaklaşımlar.....	39
2.7.1. Savunuculuk Yaklaşımı	39
2.7.2. Politika Ağları Yaklaşımı	40
2.8. Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Kamusal Politikaları Etkileme Araçları	43
2.8.1. Sivil Toplum Kuruluşları ve Stratejik Planlama.....	43
2.8.2. Sivil Toplum Kuruluşları ve Kent Konseyleri.....	44
2.8.3. Sivil Toplum Kuruluşları ve Belediye Meclisleri.....	45
2.8.4. Sivil Toplum Kuruluşları ve Komisyonlar	46
2.8.5. Hizmetlere Katılım ve Sivil Toplum Kuruluşları	46
2.9. Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Kamu Politikalarının Belirlenmesindeki Etkisi Üzerine Değerlendirme.....	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KONYA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI PLATFORMU VE KAMU POLİTİKALARI KARAR ALMA SÜRECİNE ETKİLERİ

3.1. Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformu	50
3.2. Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformu Faaliyetleri ve Yerel Yönetim Birimleriyle İlişkileri.....	52
3.3. Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformuna Üye Dernek ve Vakıflardan Örnekler. 54	
3.3.1 Dost Eli Derneği Faaliyetleri ve Yerel Yönetimlerle İlişkileri	54
3.3.2 KADEM Faaliyetleri ve Yerel Yönetimlerle İlişkileri	56
3.3.3 İnsan ve Medeniyet Hareketi Konya Faaliyetleri ve Yerel Yönetim İlişkileri	58
3.3.4 İlim Yayma Cemiyeti Konya Şubesi Faaliyetleri ve Yerel Yönetimlerle İlişkileri 59	

3.3.5 İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği (MAZLUMDER) Faaliyetleri ve Yerel Yönetimlerle İlişkileri	61
3.3.6 Konya GIAD (Genç İş Adamları Derneği) Faaliyetleri ve Yerel Yönetimlerle İlişkileri	64
3.3.7 Konya Memur-Sen Faaliyetleri ve Yerel Yönetim Birimleriyle İlişkileri	66
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	69
KAYNAKÇA	72

Tablolar Listesi

1.1. Politika Döngüsü Aşamaları ve Döngüdeki Karşılıkları	12
1.2. Politika Aktörleri	13
1.3. Demokrasiye Geçiş Sürecinde STK'ların İşlevleri	39
1.4. Politika Ağları Türleri	49

Şekiller Listesi

1.1. Aktörlerin Güçlü ve Zayıf Yönleri	45
--	----

ÖNSÖZ

Yüksek lisans sürecine ilk başladığım zamanlarda derslerde ufkumu açan bilgileri bana sunan, tez yazım aşamasında yardımlarını ve bilgisini esirgemeyen ve yapacaklarım konusunda rahatça iletişime geçebildiğim danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Gökhan Çinkara'ya teşekkür ederim.

Üniversite hayatına adım attığım ilk günden yüksek lisans öğrenim hayatım boyunca destek ve bilgilerini sabırla ve titizlikle benden esirgemeyen, her zaman bir baba gibi bana yaklaşan, hayatımın her döneminde öğrencisi olmaktan gurur duyacağım kıymetli hocam Önder Kutlu' ya sonsuz şükranlarımı sunarım.

Tez konuma başlamadan evvel bana yol gösteren, sıcakkanlılığı ile her zaman yanımda olan, bilgilerinden ilham aldığım değerli hocam Selçuk Kahraman'a teşekkür ederim.

Kaynak ulaşım noktasında sıkıntı yaşadığım dönemlerde bana bilgi aktarımı sunan, tezde dikkat etmem gereken hususlara yönelik bilgilerinden faydalandığım Sinop Üniversitesi Genel Sekreteri Sayın Şenol Metin'e teşekkür ederim.

Zor dönemlerde bir kurtarıcıya ihtiyaç duyduğum o anlarda bana her türlü desteği sağlayan, tecrübelerinden ve bilgilerinden faydalandığım ve her zaman bir abi olarak bildiğim Çağdaş Çakır'a teşekkürü borç bilirim.

Hayatımın bu noktaya gelmesinde bana kılavuz olan, bana her zaman maddi manevi en büyük desteği sağlayan, tezimde benimle birlikte yorulan biricik annem ve canım babama, tez döneminde bazen vakit ayıramasam dahi beni anlayan, enerjim olan biricik kardeşlerim Mehmet ve Zümra'ya, hayatımın merkezinde en kıymetli noktayı oluşturan dedem ve babaanneme, hayatımın en mutlu anlarında, en zor zamanlarında her zaman bana destek olan sıra arkadaşım Ziya Kastarcı'ya ve her zaman yanımda olan başta Gizem Zorbozan ve Handan Hilal Düşkün olmak üzere değerli dostlarıma, tüm sevdiklerime teşekkür ederim.

ÖZ

İnsanlık tarihi incelendiğinde ilk zamanlardan bu yana kadar toplumun tüm zamanlarında insanların bir yöneticiye ihtiyacı oldukları bilinmektedir. Bu ihtiyaç doğrultusunda günümüze kadar birçok aşama kat edilmiştir. Bu aşamaların da mevcut düzene sahip olunmasında birçok etkisi bulunmaktadır. Siyaset ve yönetim ile alakası olmadığını söyleyen bir birey bile hayatının mutlak bir kesitinde mutlaka karar veren düzeyinde adımlar atmaktadır. Küreselleşen yeni dünya düzeninde önceden geleneksel yaklaşımla ön planda olan kamu yönetimleri, oluşan yeni kamu yönetimi anlayışı ile artık günümüz şeklini almıştır. İşlerin daha demokratik şekilde ilerletilmesi ve daha sağlıklı şekilde işlenmesinde STK faydası yadsınamayacak boyuttadır. Bu faydanın sağlanması noktasında ise gereken koşulların sağlanması yatmaktadır. Bu çalışmada amaç: STK ve kamu politikaları arasındaki ilişki boyutunu saptamak ve kamu politikalarının oluşum süreçlerinde STK rolünü açıklayarak akabinde Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformuna değinilerek sivil toplum kuruluşlarının yerel yönetimlerle ilişkilerine ve karar alma noktasındaki önemine örnekler aracılığı ile yanıt bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Politikası, STK, Sivil Örgütlenme, Yönetim, Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformu.

ABSTRACT

When the history of humanity is examined, it is known that people need a manager at all times of society since the first times. In line with this need, many steps have been taken so far. These stages also have many effects on the existing order. Even an individual who says that he has nothing to do with politics and administration takes steps at the level of decision maker in an absolute part of his life. In the globalizing new world order, public administrations, which were at the forefront with the traditional approach, have now taken their present form with the new public administration approach. The benefits of NGOs in advancing the business in a more democratic way and functioning in a healthier way are undeniable. At the point of providing this benefit lies the provision of the necessary conditions. The aim of this study is to determine the dimension of the relationship between NGOs and public policies and to explain the role of NGOs in the formation processes of public policies. Then, by referring to the Konya Non-Governmental Organizations Platform, the relationship of non-governmental organizations with local governments and their importance in decision-making will be answered through examples.

Keywords: Civil Organization, Management, NGO, Public Policy, Konya Non-Governmental Organizations Platform.

GİRİŞ

Eski zamanlardan günümüze kadar insanlık, her zaman hayatını ilerletebilmek ve düzene sokmak gibi nedenlerden yola çıkarak bazı adımlar atmayı gereklilik olarak görmüştür. İnsanlık tarihi incelendiğinde ilk zamanlardan bu yana kadar toplumun tüm zamanlarında insanların bir yöneticiye ihtiyacı oldukları bilinmektedir. Bu ihtiyaç doğrultusunda günümüze kadar birçok aşama kat edilmiştir. Bu aşamaların da mevcut düzene sahip olunmasında birçok etkisi bulunmaktadır. Siyaset ve yönetim ile alakası olmadığını söyleyen bir birey bile hayatının mutlak bir kesitinde mutlaka karar veren düzeyinde adımlar atmaktadır. Küreselleşen yeni dünya düzeninde önceden geleneksel yaklaşımla ön planda olan kamu yönetimleri, oluşan yeni kamu yönetimi anlayışı ile artık günümüz şeklini almıştır. İşlerin daha demokratik şekilde ilerletilmesi ve daha sağlıklı şekilde işleminde STK faydası yadsınamayacak boyuttadır. Bu faydanın sağlanması noktasında ise gereken koşulların sağlanması gerekmektedir.

Bu gereklilik neticesinde başta STK olmak üzere bazı kavramların ortaya çıkışına etken olmuştur. STK, halkın ve halk örgütlerinin mevcut siyasi düzenlerde karar alma sürecine girme isteği sonucunda oluşan kavram olarak oluşum sağlamıştır. Modern devlet anlayışının insan hayatında yerini alması sonucunda ise benliğini kalıcı hale bürümüştür. STK kavramı, demokratikleşme açısından yahut kamu politikalarının oluşum süreçlerinde de etkisini yansıtmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, insanlık tarihinde belirli bir süreç süzgecinden geçmekle beraber günümüz halini almıştır. Sivil toplum kuruluşları özünde gönüllülük esasına dayanan, devletten ayrı kendi özerklikleri bulunan, kendi mevcut kaynakları ile adım atabilen, demokrasi sürecinde devletler için önemli kavram boyutunu oluşturmaktadır. Mevcut düzende, dünya genelinde sivil toplum ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik araştırmaların ve çalışmaların sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu artışın sebepleri olarak yeni dünya düzeni, mevcut teknolojik gelişmeler, insanların seçimler dışında seslerini duyurmak istemeleri, mevcut sorunların çözüm aşamasında katkı sağlamaları gibi etmenleri sıralamak mümkündür.

Kamu politikası kavramına gelindiğinde ise devletlerin mevcut düzende saptamış oldukları sorunlara çözüm üretme noktasında birtakım çıkarımlar yapma zorunlulukları ve bu saptamalar neticesinde ise atmaları gereken sonuç adımları bulunmaktadır. Kamu politikaları toplumsal meselelere değinme mekanizmalarını oluşturmaktadır. Birçok disiplin ile bir arada işlemektedir. Kamu politikalarının disiplin olarak ortaya çıkış süreci karmaşık ve döngüsel olarak ilerlemiştir. Bu süreç işleyişleri birtakım aktörlere dayanmaktadır. Sivil örgütlenme, kamu politikaların oluşum süreçlerinde son zamanlarda adından bahsettiren bir kavram olmaktadır. Ülkemizde geçmiş zamanlar incelendiğinde kamu politikası alanında çok fazla çalışma eğilimi gösterilmediği bilinmektedir. Küreselleşen ve demokratik devlet olma gerekliliği isteyen yeni dünya anlayışı, bu noktada sivil toplum kuruluşlarına önemli roller verilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Konya ili; ülkemizin İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan, kapladığı alan bakımından ülkemizin en büyük yüz ölçümüne sahip ili konumundadır. Sivil toplum kuruluşları açısından zengin bir şehirdir. Konya STK Platformu adı altında birtakım sivil toplum kuruluşlarını bir çatı altında toplamaktadır. Sivil örgütlenme, kamu politikaların oluşum süreçlerinde son zamanlarda adından bahsettiren bir kavram olmaktadır. Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformu, yaklaşık olarak 40 yıllık bir mazisi olan bir platformdur. Kuruluş dönemlerinde daha çok Konya şehrinde yerel düzeyde faaliyet sürdüren sivil toplum kuruluşlarının, dernek ve vakıflarının birlikte iştişare etmelerine, birlikte iş birliği imkânlarını geliştirmelerine yönelik bir çalışma olarak doğan bir platformu teşkil etmektedir. Zamanla bünyesinde bulundurduğu üye olan 185'li sayılara ulaşan dernek ve vakıflar ile yerel yönetimlerle ilişkiler kurarak kamuoyu gündeminde yer almayı, her geçen gün ilerlemeyi kendisine hedef edinmiştir. Bu çalışmada birinci bölümde kamu politikası kavramına yer verilir iken ikinci bölümünde sivil toplum kuruluşlarına ve kamu politikası karar verme aşamasında etkilerine değinilecektir. Üçüncü bölümde ise Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformu incelenerek üyesi bulunan 7 dernek ele alınarak kamu politikalarına katkı süreçlerine değinilerek sonuca varılması çalışmada hedeflenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAMU POLİTİKALARI VE KARAR VERME

Kamu politikası kavramı resmi yahut gayri resmi aktörler vasıtası ile mevcut olan bir sorunu çözüm noktasına ulaştırma noktasında hizmet verme amaçlı meydana gelen bir oluşum sürecini ifade etmektedir. Çözüm noktasında mevcut yöntemler dikkate alınarak bu aşamada en alternatif çözüme odaklanarak hareket edilmektedir. Kamu politikaları toplumsal meselelere değinme mekanizmalarını oluşturmaktadır. Birçok disiplin ile bir arada işlenmektedir. Çalışmanın bu aşamasında kamu politikası ve karar verme sürecine değinilecektir.

1.1 Kavramsal Olarak Kamu Politikaları

Kamu politikası kavramı günümüzde net bir tanımı bulunmamakla birlikte birçok kişi tarafından ele alınmış ve incelenmiş bir kavramı oluşturmaktadır. Kamu politikaları, resmi yahut gayri resmi aktörler vasıtası ile mevcut olan bir sorunun çözüm aşamasında hizmet vermesine yönelik meydana gelen bir oluşumu ifade etmektedir. Kamu politikaları bu noktada ilk önce mevcut bir sorunun ele alınıp çözüm noktasında mevcut alternatifler arasından eleme yöntemi ile duruma yönelik en iyi kaynağın aracılığı ile sorunu çözüm noktasına kavuşturma süreçlerini ifade etmektedir. Halkın ve halk örgütlenmelerinin karar alma süreçlerine katılması, modern devlet anlayışının gün yüzü göstermesi ile paralel olarak gelişme göstermiştir. Kamu politikası kavramına gelindiğinde ise devletlerin mevcut düzende saptamış oldukları sorunlara çözüm üretme noktasında birtakım çıkarımlar yapma zorunlulukları ve bu saptamalar neticesinde ise atmaları gereken sonuç adımları bulunmaktadır. Kamu politikaları toplumsal meselelere değinme mekanizmalarını oluşturmaktadır. Birçok disiplin ile bir arada işlemektedir. Kavramsal olarak kamu politikasını literatürde net şekilde ortak olarak tanımlamak zordur. Kamu politikası kavramı açısından henüz net bir uzlaşma sağlanamamıştır. Kavramın sözlük anlamında dahi ülkeler, farklı anlamlar yüklemektedir. Örneğin Bardash'ın tanımlanması incelendiğinde “hükümetlerin yaptığı şeyler” olarak tanımlanmasının

yanı sıra hükümetler açısından ise “neden ve nasıl yapabiliriz?” sorularına cevap aramak üzerine bir tanımlama yaptığı görülmektedir (Bardash, 2012: 141).

Kamu politikalarının sivil toplum örgütleri ile ilişkileri incelendiğinde ise iki boyuta ayrıldığı görülmektedir. Bu boyutlardan ilki, toplumda meydana gelen çatışmaların yönlendirilmesi, yönetilmesi ve akabinde karara bağlanması, ikincisine gelindiğinde ise toplumların yeniden şekillendirilmesi olduğu görülmektedir. Bu açıdan ifade edildiğinde aslında hükümetlerin “yaptıkları şeyler” in yanında “yapmadıkları şeyleri” de içermektedir. Hükümetler birçok faaliyetlerde bulunmaktadır. Kamu politikaları oluşturmanın yanı sıra toplum içinde meydana gelebilecek çatışmaları düzenler. Diğer ülkeler ile meydana gelebilecek olan çatışma ihtimallerini düzenler. Kamu politikaları bu noktada davranışları düzenler iken bürokrasileri organize edebilir. (Dye, 2013: 1-2). Bu açıdan incelendiğinde, devletin tüm idari iş ve fonksiyonlarını ve bu fonksiyonları kamu politikalarına biçimlendiren mekanizmalarını bir arada düşünmek gerekmektedir.

Akabinde ise Harold Lasswell, Abraham Kaplan, Carl Friedrich, Charles Jones gibi siyaset bilimcilere karşılık Dye, idarenin yapmayı tercih etmesi yanında, yapmamayı tercih ettiği şeylerin de toplumu şekillendirmede rol oynadığını savunmaktadır (Dye, 2013: 1). Kamu politikaları, birçok disiplin çalışmalarını ile ilişkisi bulunan bir olgudur. Başta ekonomi, siyaset bilimi, psikoloji, hukuk, kamu yönetimi ve sosyoloji olmak üzere oluşum sürecinde pek çok alan ile ilişkilendirilmiştir. Kamu politikaları devlet ve toplum ilişkilerinde etkili olan bir kavramdır. Devlet ve toplum ilişkilerinde sorunlara çözüm üretme, toplumsal düzen ilerleyişinde etkili bir adım olarak ilerletme gibi olgularla ilişkilendirmek mümkündür. Kamu politikalarının özü incelendiğinde toplumsal düzen temelli olduğu görülmektedir (Stone: 2012: 20).

Kamu politikasının ne olduğu, sözlük anlamı olarak neyi içerdiği net olmasa da en genel ifade olarak en geniş tanım Hogwood ve Gunn tarafından yapılmıştır. Hogwood ve Gunn, politika kavramının karar kavramından daha geniş olduğunu ve kararları da kapsayan bir kavram olduğunu ve bunun yanında politika kavramının yönetim kavramından keskin bir şekilde ayrılamayan bir kavram olduğunu

belirtmektedir. Amaçları içerdiği kadar davranışları da kapsayan, önceden tahmin edilebilen yahut edilemeyen, oluşurken kamu kuruluşlarını içermesinin yanı sıra diğer kuruluşlardan da meydana gelmiş bir kavram olduğu görüşünü ortaya sunmuşlardır (Çevik vd, 2008: 9-14).

Tek bir tanımı olmasa da kamu politikalarının ortak özellikleri incelendiğinde politikaların halk adına yapılmış oldukları tespit edilmektedir. Kamu politikaları titizlik gerektiren hedeflere yönelik bulgular geliştiren kavramlar olarak ele alınmaktadır. Politika fikirleri hükümetler yahut hükümet dışı sivil toplum kuruluşları gibi kuruluşlar vasıtası ile meydana gelmiş olsalar da yine de hükümetler tarafından yapılan eylemlerdir. Kamu politikaları; problem, çözüm ve motivasyon noktasında kamu kurumları ve sivil aktörler tarafından ele alınır. Ele alınan kamu politikaları isteğe bağlı değişime tabi tutulabilecekleri gibi tepkisiz de kalabilirler (Birkland, 2011: 8-9).

Belirtilen bu özellikler her ülkede uygulamada ele alınan kamu politikası kavramı için geçerli özellikleri oluşturmaktadır. Mevcut ekonomik durum, demokrasinin ülkelerde halihazırda işleniş biçimi, siyasi sistemler gibi farklılık gösteren etmenler neticesinde ele alınmış biçimleri değişiklik gösterse bile politikalar işleyiş açısından birbirleri ile ilişkili diziler olarak oluşum göstermektedir (Çevik ve Demirci, 2012: 13.)

1.2. Kamu Politikasının Disiplin Olarak Oluşumu ve Gelişimi

Kavramsal olarak kamu politikalarının tarihçesi bakıldığında ilk çalışmalar Antik Yunan zamanlarından başlamaktadır. Somut bir kavram olarak çalışmalar ise II. Dünya Savaşı zamanlarına dayanmaktadır. Bunun yanında yine II. Dünya Savaşı öncesinde de kamu politikalarına dair birtakım belgeler bulunmaktadır. Modern ulus devlet oluşum tarihi incelendiğinde, yaklaşık olarak beş yüz yıldır kamu politikası kavramının aslında perdenin arka yüzünde hep var olduğu ve siyasi süreçlerin işleyişinde bir ihtiyaç olarak araç etken rolünde ilerlediği görülmektedir (Bobrow. 2006: 575). Kamu politikalarının kapsam bakımından geniş bir çerçeveyi oluşturması, kavramın toplumsal düzen ve siyasal düzen açısından da etkili olması

sonucunu oluşturmaktadır. Bu aslında toplumsal düzen ve kamu politikasının koordineli hareket etmesi anlamına gelmektedir. Genel açıdan incelendiğinde ise herhangi bir siyasi ya da toplumsal bir dönüşüm sonucu kamu politikalarına bir etki sağlanır iken aynı açıdan düşünüldüğünde kamu politikalarındaki herhangi bir değişim adımı da toplumsal düzen ve siyasi yapı açısından da etkiler doğurmaktadır (Zengin, 2021: 19).

Kamu politikası çalışmalarının ortaya çıkış dönemlerine dair üç farklı düşünce mevcuttur. Bu düşüncelerden birincisine göre insanlar yöneten ve yönetilen kavramlarının farkına vardıkları zamanda kamu politikası kavramı düşünsel olarak oluşum sağlamıştır. Bu ilk düşünce, Dunn'un Platon'un danışmanlık yapan insan örnekleme ve Aristo'un Büyük İskender'in yetişmesinde büyük etki göstermesiyle örneklendirilmektedir (Dunn, 2004: 35; Akt. Yıldız ve Sobacı, 2015: 32).

İkinci görüşe göre ise Fransız Devrimi ile birlikte kamu politikası kavramı Aydınlanma Çağı ile oluşum göstermiştir. Halihazırda o dönemde kamusal alandaki sorunlar saptanarak veriler toplanmaya başlanmış, sistematik bir şekilde ele alınmış ve bilimsel yöntemlerle sorunlar çözüm noktasına paralel şekilde evrilmiştir. O dönemlerde kırdan kente yoğun göç edilmesi neticesinde olumlu sonuçlar doğurmakla birlikte olumsuz sonuçlar da getirmesi sebebiyle veri toplanması ve toplanan verilerin değerlendirilmesi önemli bir zorunluluk haline gelmiştir. Oluşan bu yeni durum neticesinde ise bilimsel yöntemlerin kullanılması durumuna zemin hazırlamıştır (Yıldız ve Sobacı, 2015: 33).

Üçüncü görüşe gelindiğinde ise kamu politikası disiplini yirminci yüzyılda ABD' de ortaya çıktığı görüşünü içermektedir. Yirminci yüzyılda mevcut İlerici Hareket, günümüz kamu politikası şeklinin mevcut ilk örneği olarak kabul edilmektedir (Dunn, 2004: 39; Akt. Çelikkın, 2018: 165). 1929'da meydana gelen Ekonomik Buhran neticesinde çözüm odaklı meydana gelen Keynesyen Politikalar ve akabinde geliştirilen analitik veriler kamu politika analizlerine örnek olarak verilmektedir (Yıldız ve Sobacı, 2015: 34).

1980' li yıllardan itibaren değişen dünya düzeni ile yönetim anlayışında da birtakım gelişmeler yaşanmıştır. Bu yaşanan gelişmeler kamu politikalarının oluşum sürecini de etkilemiştir. Geleneksel dönemde kamu politikalarının oluşum sürecine etki bakımından incelendiğinde az payı olan sivil aktörler, yeni yapılanma ile artık büyük ölçüde katılma şansına sahip olmuştur. Bu sayede artık geleneksel aktörleri de istekleri doğrultusunda yönlendirmeye çalıştıkları da görülmektedir. Yeni dönemle birlikte artık devletin tek taraflı politika oluşturma süreci yok olmuş, kamu politikası oluşturma süreçleri de çok yapıllı hal almaya doğru evrim sağlamıştır (Nacak, 2014: 103).

Kamu politikası kavramı aslında uzun zamandır gelişmiş ülkelerin yönetim alanlarında kendilerini göstermiş bir kavramı oluşturmaktadır. Son 30-40 yıldır ise önemi daha çok anlaşıldığı için üzerinde durulmuş ve gelişim sağlamayı başarmış bir kavram olarak dünya düzeninde birçok ülkede kendisini göstermiştir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için ise daha yeni bir alanı oluşturmaktadır (Çevik vd., 2008: 108). Kamu politikası alanına dair araştırmaların sayısı her geçen gün artmaktadır. Ülkemizde kavrama dair son zamanlarda yapılan araştırma sayıları artmaktadır.

Türkiye'de geçmiş zamanlar incelendiğinde kamu politikasına dair çalışmaların pek yer almadığı görülmektedir. Ülkemizde, 1990'lı yıllardan itibaren 2000'li yıllar sonrasında akademide kamu politikalarına dair analiz çalışmalarına yönelik yoğunlaşma yaşandığı görülmüş, ancak yeterince yer edemediği tespit edilmiştir (Yıldız vd., 2013: 10). Kamu politikalarında gelişmiş ülkelerde çalışılan potansiyel ülkemizde de uygulanmak istendiği görülmüş fakat işleyiş noktasında eksiklikler saptanmıştır. Günümüzde dahi kamu politikası alanında yeterli ölçüde çalışmalar ülkemizde mevcut bulunmamakla birlikte eskiye göre daha iyi noktada olduğu bilinmektedir. Son yıllarda kamu politikası alanında Türkiye'de önemli ölçüde yeni çalışmalar yayımlanmıştır (Çevik, 2013: 5).

Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulduğu ilk tarihlerden itibaren kamu politikası alanında önemli fırsatlar yakalamasına rağmen yeterli ölçüde mevcut imkanları iyi değerlendirememiştir. Özellikle 2000'li yıllardan sonra Türkiye'de kamu politikasına ilginin geçmişe kıyasla ciddi ölçüde arttığı bilinmektedir. Örnek olarak 2009 yılından

bu yana varlığını devam ettiren kamu politikası çalışmaları, kamu politikası akademik toplantıları, kamu politikası adı altında lisans eğitimi ve yüksek lisans eğitiminde verilen ders sayıları gibi durumlarda görülen artış, yazılan kitaplardaki artışlar gibi oransal artışlar ilginin arttığına yönelik adımları oluşturmaktadır (Özacit, 2017: 1).

1.3. Kamu Politikası Türleri

Kamu politikaları oluşumu, kapsamı, uygulama yönleri vb. dikkate alınarak türlere ayrılmaktadır. Türlerin ayrımında da net bir şekilde ayırım bulunmamaktadır. Theodore Lowi kamu politikalarını dağıtıcı, düzenleyici ve yeniden dağıtıcı olarak üç ana gruba ayırmıştır. Bunun yanında Mc Kinney ve Howard incelendiğinde ise kamu politikalarını köktenci, ana ve işlevsel olarak üç parçaya ayırmıştır. Dror incelendiğinde ise kamu politikası türlerini iki ana parçada incelediği görülmektedir (Oruku ve Yammah 2016; Akt. Demirhan, 2016: 55). Torjman ise kamu politikalarını dört başlık altında incelemektedir bu başlıklar ise şu şekildedir (Torjman, 2005: 2-3):

- Maddi ve İdari Politikalar: İlk olarak maddi ve idari yönlerine değinmiştir. Bu ayrıma göre çalışmaların ekonomik yönlerini yöneten ve gösteren mevzuat, program ve uygulamalardan söz edilmektedir. Sosyal yardım politikaları gibi politikalar bu sürecin aşamalarından birini oluşturmaktadır. İkinci olarak ise idari süreçlere dayanan politikaları oluşturmaktadır.

- Dikey ve Yatay Politikalar: Bu aşamaya gelindiğinde dikey politikaların tek bir örgütün içinde varlığını gösteren ve gelişen politikalar oldukları görülmektedir. Yatay politikalar ise birçok örgütün bir araya gelerek oluşturdukları politikaları içermektedir.

- Tepkisel ve İnsiyatifi Ele Alan Politikalar: Tepkisel politikalar sağlık krizi ve çevre ile alakalı krizler gibi durumların var olması sonucunda acil durum zamanlarında tepki bilinci oluşturmak amacıyla meydana gelen politika türüdür. İnsiyatif politikalar ise tepkisel politikalar gibi tepki amacıyla değil inisiyatifi ele alan politika türüdür.

- Mevcut ve Geleceğe Dair Politikalar: Bu politikaların bir kısmı hali hazırda mevcut durumu düzenlemek ve düzeltmek amacıyla üretilir iken diğer kısmı ise gelecekte oluşabilecek durumlar için oluşturulmuş olan kamu politikası türleridir.

Oruku ve Yammah incelendiğinde ise kamu politika türlerine dair detaylı şekilde bir ayırım yaptıkları görülmektedir. Yapmış oldukları kamu politikası ayırım türleri şu şekildedir (Oruku ve Yammah, 2016; Akt. Demirhan, 2016: 56).:

- Dağıtıcı Politikalar: Dağıtıcı politikalar daha çok toplumun belirlenmiş olan birey, kesim yahut kuruluşlarına hitap eder.
- Düzenleyici Politikalar: Düzenleyici politikalar daha çok uygulama, hareketleri düzenleme, dağıtım gibi durum ve davranışları düzenleyen politika türüdür. İş, ticaret gibi alanlar düzenleyici politikalara örnek olarak verilebilir.
- Yeniden Dağıtıcı Politikalar: Mevcut dönemde toplumda bazı açılardan dezavantajlı bireylerin durumlarına yönelik geliştirilen sosyal politika türünü oluşturmaktadır. Amaç dezavantajlı bireylerin durumlarında gelişim kat etmektir. Bireylerin mevcut durumlarını geliştirmek hedef olarak ele alınmaktadır.
- Temel Politikalar: Kaynağını anayasadan alan ve geniş bir yelpaze ile değiştirilebilen kapsamlı, önemli ve daimiliğe sahip politika türüdür.
- Birincil Politikalar: Yasama faaliyetlerinden doğan, hükümet tarafından oluşturulan politika türleridir. Genel çerçeveyi oluşturan ve ele alan politika türleridir.
- Fonksiyonel Politikalar: Bu politika türleri daha çok hükümetin düzenleyici metinlerini içermektedir. Düzenleme, yönerge kavramlarını içermektedir.
- Mega Politikalar: Daha çok küçük yahut alt politikalardan oluşan politika türleridir.
- Meta Politikalar: Politika oluşum süreçleri ile ilgili olan, geri kalan diğer politikaların ne şekilde daha iyi şekle bürüneceği ile ilgilenen politika türüdür.

1.4. Kamu Politikası Süreci ve Politika Aktörleri

Kamu politikalarının oluşum süreçleri oldukça karmaşık ve döngüsel olarak ifade edilmektedir. Farklı çevreler, farklı etmenler, farklı faktörler ve farklı kesimler başta olmak üzere birçok aktör bu süreçte yer almaktadır. Bu aktörlerden bazıları kamu politikalarının belirlenmesinde doğrudan karar verme süreçlerinde kendilerine yer bulurken, diğer aktörler ise dolaylı şekilde karar vericileri etkileyerek ilerleyen süreç döneminde kendilerine yer bulmaktadır (Yıldız vd., 2013: 19).

Bu açıdan incelendiğinde kamu politikalarının oluşturulması sürecinde yer alan aktörleri genel olarak incelediğimizde devlet yapılanması içindeki geleneksel aktörler yani yasama, yargı, bürokrasi, hükümet, siyasi partiler gibi aktörlerin yanı sıra son dönemlerde bu kavramlar arasında adından bahsettiren sivil aktörler kavramı yerini almaktadır. Sivil aktörler kavramı incelendiğinde düşünce kuruluşları, medya, sivil toplum kuruluşları, vatandaşlar olarak alt başlıklara ayrılır ve adı geçen aktörler arasında yerlerini almaktadır (Nacak, 2014: 103).

Kamu politikaları oluşum aşamasında yönetim anlayışından büyük oranda etkilenmektedir. Yapılanma aşamaları da yine yönetim paradigmasına paralel şekilde ilerlemektedir. Geleneksel kamu yönetimi anlayışının izlerinin görüldüğü dönemde, kamu politikalarının belirlenmesinde ana etmen geleneksel aktörler tarafından ilerlemektedir. Bu aktörler içinde ise bürokrasi ve hükümet faktörleri en önemli role sahip unsurlardır (Çevik vd., 2008: 37).

Kamu politikaları düşünüldüğünde birçok kişiye hitap eden oluşumları oluşturmaktadır. Bu sebeple bazılarında göre kişilerin ortak ihtiyaçlarına göre şekillendiği söylenirken öte yandan diğer bakış açısına göre ise aktörlerin çıkarlarına yönelik hitap etmektedir (Yerlikaya, 2015: 7).

Kamu yönetimi, son yüzyılda ulus devleti kavramının gün yüzüne çıkması ile akabinde daha fazla hizmet alanının kamu hizmeti başlığında değerlendirilmesini beraberinde getirmiştir. Devletler vasıtası ile üretilmesi ve finansman ile ekonomik, sosyal ve bireysel düzenlemeleri içerdiği için kapsamlı hale gelmiştir. Sonucunda ise kamu hizmetleri dışında oluşum gösteren sosyal ve ekonomik düzende, büyük ölçüde

hükümetin tanımlamış olduğu mevzuat ve kamu politikaları ile ilerlemektedir (Eroğul, 1991: 6).

Tablo 1-1. Politika Döngüsü Aşamaları ve Döngüdeki Karşılıkları

Döngü aşaması	Döngüdeki karşılığı
<i>Gündem oluşturma</i>	<i>komuya ilişkin kamuoyu ilgisini yaratma</i>
<i>Sorumun kabulü</i>	<i>komunun yönetim düzeni içinde ele alınması gereken bir mesele olarak görülmeye hale gelmesi</i>
<i>Araştırma</i>	<i>komunun bilimsel değerlendirmeye tabi tutularak sonuçlarının analizi ve raporlanması</i>
<i>Politika tasarımı</i>	<i>komunun çözümünün siyasal sistemin gereklerine uygun olarak şekillendirilmesi</i>
<i>Dauşma</i>	<i>farklı menfaat gruplarının şekillenen tasarıma tepkilerinin alınması ve kabul edilebilirliğinin test edilmesi</i>
<i>Karar alma</i>	<i>politika tasarımının tanımlı yetkili kurum ve/veya kişiler tarafından somuca bağlanması</i>
<i>Uygulama</i>	<i>kaynakların seferber edilmesiyle alınan kararların hayata geçirilmesi</i>
<i>Çıktı alma</i>	<i>politika amacına hizmet eden ürün, hizmet, vb. maddi ve gayrimaddi sonuçlar</i>
<i>Etki etme</i>	<i>politikanın topluma, tasarlanan etkinin dışındaki özel etkisi</i>
<i>Sonuç alma</i>	<i>politikanın sorunu hangi ölçüde çözdüğü</i>
<i>Değerlendirme</i>	<i>politikanın değişik aşamalarda etki ve sonuçlarının, bir başka ifadeyle doğruluğunun araştırılması ve analizi</i>
<i>Geliştirme</i>	<i>değerlendirme sonuçlarına göre politikanın geliştirilerek devamı</i>
<i>Sonlandırma</i>	<i>etkileri olumsuz olan ya da artık ihtiyaç duyulmayan politikalara son verilmesi</i>

(Yerlikaya, 2015: 9).

Her türlü bireysel, sosyal yahut kurumsal aktörler, kamu politikalarının birer parçasını oluşturmaktadır. Mevcut durumda, hiçbir aktör kamu politikaları dışında kalma hakkına sahip değildir. Aktörler, kamu politikalarının aşamalarında rol oynadıkları için süreç için önem arz etmektedir. Yapılan bu açıklamadan sonra kamu politikaları oluşturulması sürecinde aşamalar noktasının herhangi bir adımında, resmi yahut gayri resmi olarak araç olmuş her oluşum politika aktörü kavramının içinde yer almaktadır (Yerlikaya, 2015: 8). Politika aktörleri, gruplar olarak; siyaset arenası,

kamu kurum ve kuruluşları, yasama, yargı ve denetim organları, akademik camia, bilim, iş dünyası, medya, üçüncü kesim, şahıslar ve dış kesim olarak açıklanmaktadır. Aktörler Tablo 1.2’ de detaylandırılabilir (Çevik ve Demirci, 2008: 43-55).

Tablo 1-2. Politika Aktörleri

Aktör Grubu	Aktörler
Siyaset dünyası	<i>cumhurbaşkanı/devlet başkanı, başbakan, bakanlar kurulu, bakanlar, siyasi danışmanlar, kurumsal bir bütün olarak siyasi partiler, siyasi parti yöneticileri, siyasi parti yönetim organları, siyasi parti delegeleri, siyasi parti üyeleri, siyasi parti oydaşları, vb.</i>
Kamu kurumları	<i>bir bütün olarak kamu kurumları (merkezi kurumlar, taşra ve bölge birimleri, yerel yönetimler), kurum birimleri, kurullar, üst ve orta kademe yöneticiler, bir bütün olarak kamu çalışanları, urvan, sınıf ve uzmanlığına göre kamu çalışanları¹¹, tedarikçiler, iş ortakları, hizmet alan kesimler, vb.</i>
Yasama organı	<i>bir bütün olarak meclis, meclis yönetimi, komisyonlar, parti grupları, parti grup yöneticileri, milletvekilleri, meclis çalışanları (uzmanlar ve diğer çalışanlar), vb.</i>
Yargı ve denetim organları	<i>mahkemeler, temyiz kurumları, yargıçlar, savcılar, diğer yargı çalışanları, vb.</i>
Akademi ve bilim dünyası	<i>akademi kurumları, yarı-akademik kuruluşlar (enstitü vb.), akademisyenler, bilim adamları, araştırmacılar, vb.</i>
İş dünyası¹²	<i>kurum olarak şirketler, şirket sahipleri ve hissedarları, şirket yöneticileri, şirket çalışanları, tedarikçiler, müşteriler, bireysel girişimciler, esnaf, tüccar, vb.</i>
Üçüncü kesim	<i>STK’lar, dernekler, vakıflar, meslek odaları, gönüllü kuruluşlar, cemaatler, bunların yöneticileri, üyeleri, gönüllüleri, vb.</i>
Medya	<i>bir bütün olarak medya kuruluşları, sahipleri, hissedarları, çalışanları, tedarikçileri, müşterileri, vb.</i>
Bireyler¹³	<i>erkek, kadın, çocuk, genç, ihtiyar, çalışan, işsiz, emekli, eğitilmiş, eğitimsiz, öğrenci, engelli, hasta, karı, koca, evli, bekar, dul, anne, baba, vb.</i>
Dış kesim	<i>ilgisine göre diğer ülkeler, diğer ülkelerdeki muadil aktörler, uluslararası örgütler, vb.</i>

(Çevik ve Demirci, 2008: 43-55).

Yukarıda gösterilen Tablo 1.2’ de kamu aktörleri detaylı olarak incelenmiştir. Kamu politikaları çok fazla sayıda aktörü ve oluşum sürecini içermesinin yanında mevcut aktörlerin birbirleri ile iletişimlerini de sağlayan bir oluşumu ifade etmektedir.

1.5 Kamu Politikasının Analizi

Kraft ve Furlong, kamu politikası analizini kamu politikalarından farklı olarak kamu politikasının içeriğinde sorun olarak ele alınan durumların sebeplerini, bu sorunları meydana getiren durumları ve çözüm aşamasında incelenmesi gereken adımların neler olduğuna dair ihtiyaçların belirlenmesinde araç olarak ifade etmiştir. Gerekli adımlar incelendikten sonra mevcut sorunların çözüm aşamasında eldeki veriler kullanılarak sonuca odaklanmayı sağlar. Başka bir deyişle, kamu politikalarının birtakım aşamalarında uygulamadan önce, uygulama sırasında yahut uygulama sonrasında kamu politikalarının özelliklerinin neler olduğunu, kamu politikalarının kimler tarafından nerede ve ne zaman ne şekilde oluşum sağladıkları sorularına yönelik cevaplarda bulgu elde etmeyi sağlar (Gül, 2015: 8)

Erat, kamu politikası analizini kamu yönetimlerinin kamu politikaları analizlerinde faaliyetlerin genel olarak kullanım şekilleri ve uygulama aşamasında değerlendirilmesi olarak ifade etmiştir. Usta incelendiğinde ise kamu politika süreçlerinin incelenmesinde kamu politikası analizlerinin mevcut durumu anlama noktasında bireylere ve yöneticilere yardım sağladığını, sosyoekonomik noktalar hakkında güvenli bilgiye edinme aşaması olarak ifade etmektedir (Gül, 2015: 8-9). Açıklamalardan hareketle kısacası kamu politikası kamu kaynaklarının kimlerin nerede ve ne zaman kullandıklarına değinirken kamu politikası analizi bu süreçlerin araştırılması ve değerlendirilmesi olarak ifade edilebilir.

Kamu politikası analizleri temelde altı noktayı hedef alır. Bu noktalardan ilki; kamu politikası oluşturma aşaması yani politika analizinde ele alınan mevcut sorunun belirlenmesi, özellikleri ve tanımlanmasını hedef alır. Bu noktada kamu politikasında sivil aktörlerin süreçleri ve belirlenmesi önemli bir aşamadır. İkinci aşama ise soruna alternatif çözüm noktasının belirlenmesi ve uygun şekilde çözüm üretilmesi noktasıdır. Üçüncü nokta ise normatif kamu politikasını oluşturmaktadır. Normatif kamu politikası, politikalara yön veren amaç, ilke ve yöntemlerin politika süreçlerine ne şekilde, kim aracılığıyla ve nasıl bir yöntemle uygulanacağına yönelik yaklaşımlardır. Dördüncü noktaya gelindiğinde ise kabul görülen kamu politikasının özelliklerine değinmektedir. Beşinci nokta kamu politikasının uygulanması ve

uygulayıcılarını ele alır iken altıncı ve son nokta ise kamu politikası uygulamalarından kimlerin nasıl, neden, nerede ve ne kadar süre içerisinde faydalanacakları konularına değinmektedir. Kamu politikası analizinde; kamu politikası oluşumunun sebeplerine, yöntemlerine, oluşum gösteren politikanın özelliklerine ve sonuçlarına yoğunlaşılır. Kamu politikası analizi; kamu politikalarının uygulamasını, uygulamaların yöntemlerini ve sonuçlarını ele almayı kendisine ilke edinir (Gül, 2015: 10).

1.5.1. Kamu Politikasının Analiz ve Araştırmalarının Genel Özellikleri

Küreselleşen yeni dünya düzeni ile kamu politikaları akademik camia tarafından ele alınan bir konu, kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Oluşan yeni dünya düzeni ile önemi ortaya çıkan kamu politikaları, akademik çalışmalar ve zamanla mesleki boyuta ulaşması durumu sonucunda günümüzde gündemde kalmayı başaran bir aktör olmuştur. Dünya genelinde her zaman toplumsal sorun olarak ele alınan durumlar her geçen gün daha karmaşık hale gelmesinin yanı sıra gündemde kalmayı da başaran durumları ifade etmektedir. Bu sebeple kamu politikalarının hedef noktasında ele aldığı durumların başında toplumsal meseleler gelmektedir. Toplumsal meseleler çözüme kavuşmadıkça ülkelerin refah seviyesinde istedikleri noktaya ulaşması güçtür (Çiner, 2020: 9).

Kamu politikası çalışmalarında politika analizi, kamu politikalarını daha iyi tespit etmek ve daha güçlü şekilde ifade etmek amacı ile meydana gelmiştir. Politika analizinin iyi anlaşılması sonucunda politika yapan aktörler üzerinde ekonomik ve sosyal sorunlara yönelik etki yaratan bir adımı oluşturmaktadır. Politika analizi, kamu politikası oluşumu sonucunda kimin neyi ne amaç ile aldığı ve neticesinde oluşan yeni durumun sonuçları politika analizlerinin temel aldığı noktalardır (Dye, 1992: 13; Akt. Demir, 2011: 108).

Siyasete karşı ilgisi olan filozoflar, hükümetlerin meydana getirmiş oldukları politikalar ve bu politikalara etki eden faktörler ve akabinde topluma olan etkilerine karşı ilgi duymuşlardır. Fakat siyaset bilimi incelendiğinde ise durumun filozofların

ilgilendikleri alandan çok farklı olduğu görülmektedir. Siyaset bilimi daha çok hükümet kurumları yapılarına ve siyasa yapım süreçleri ile ilgilenmiştir. Kamu politikaları birçok alan ile daimi olarak ilgilenmektedir. Bu alanlar; enerji, çevre, savunma, kalkınma, dış işleri, eğitim, vergiler, otoyollar, sosyal güvenlik, sağlık vb. olarak ayrılmaktadır. Yaşamsal konuların yanında tali konular ile de ilgilenmektedir (Demir, 2011: 108).

Kamu politikası analiz ve araştırmaları genel itibari ile görgül araştırmalar olarak ifade edilmektedir. Bunun neticesi ise kamu politikalarının gözlemlenebilir ve uygulanabilir sosyal ve kamusal durumları ifade etmesi, olayların ve sorunların meydana getireceği kamu politikalarının neden, ne zaman, nasıl, nerede ve kim tarafından ve ne şekilde uygulanacaklarına yönelik meydana gelen sorunların ifade edilmesinde daha çok karmaşık durumların ele alındığı yöntemlerdir. Bu tarz araştırmalar kamu politikası inceleyicileri ve mevcut aktörler tarafından faydalı unsurlar sağlamaktadır. Kamu politikası analiz çalışmalarında nitel ve nicel yöntemler kullanılır. Bu yöntemler ayrı ayrı kullanılabilirler gibi bir arada da kullanılabilirlerdir. Bir arada kullanıldıkları durumlar ikisinin karması yöntem olarak ifade edilmektedir. Nicel yani sayısal yöntem, daha çok sayısal ifadeler ele alınarak meydana gelen, deney, test, anket ve sayısal veri toplama araçları ile bulgular ortaya çıkaran yöntemdir. Bu yöntem, veriler arasındaki sayısal ifadeleri daha kesin olarak belirtmektedir. Bu bağlamda toplanan verilerin sayılması, ölçülmesi, istatistiksel olarak analizler ile ifade edilmesi ve meydana gelen sayısal veriler doğrultusunda tahminde bulunulan yöntemi oluşturmaktadır (Gül, 2015: 11-12).

Nitel yöntem incelendiğinde ise nicel yöntem gibi sayısal ifadeler ve bulgulardan ziyade daha çok betimleme ve anlamaya yönelik bir yöntemi esas aldığı görülmektedir. Nitel yöntem, olayları yahut mevcut durumda oluşan sorunları ele almada derinlemesine bir inceleme halinde ilerler. Nitel yöntemde anlama, yorumlama ve betimleme gibi kavramlar büyük önem taşımaktadır. Nitel yöntem nitel yönteme konu olmayan daha çok spesifik özellikte olan durumları çözmede ele alınan bir yöntemi oluşturmaktadır. Nitel araştırmaların politika aktör yönü durumları

yorumlama ve anlama açısından oldukça önemlidir. Gözlem yapma, katılımlı gözlemlerde bulunma gibi kısacası sayısal verilerden faydalanmadan durumları anlama ve açıklama yöntemlerinin genel adını kapsamaktadır (Gül, 2015: 13).

1.5.2. Kamu Politikası Analiz ve Araştırmalarında Kullanılan Modeller

Kamu politikasını anlamak ve analizini yapmak için elde edilen verilerle analiz aşaması için birtakım kullanılan yöntem ve teknikler mevcuttur. Elde edilen verilerin işlenmesi ile kamu politikaları analizini uygulamak mümkündür. Bu durum ise kamu politikası aktörleri, mevcut güncel şartların uygunluğu, oluşacak yeni durumun yaratacağı faydalar gibi durumlarla ilerleyiş gösterecektir. Kamu politikası analizi aşamalarında ilk olarak uygulanacak husus, politikaları oluşturma ve oluşturulan bu politikaların değerlendirilmesi olarak uygulandıkları görülmektedir (Gül, 2015: 16). Çalışmamızın bu kısmında kamu politikaları oluşumunda kullanılan teorilere incelenecektir.

1.5.2.1. Politika Araştırması

Siyasa yahut eylem araştırması olarak da bilinen politika araştırması, uyuşturucu kullanımı sorunu, meydana gelen trafik kazaları, kaygı bozuklukları, işlenen suçlar, eğitimdeki yetersizlik, sokak çocukları gibi toplumu ilgilendiren sorunları içeren ve hızlı bir şekilde çözülmesi gereken durumları ele alan çalışmalardır. Mevcut sorunlar ele alınır ve çözüm odaklı düşünceler geliştirilir. Düşünceler sayesinde bahsi geçen olayların meydana gelmesinde katkı payı olan hususlar ele alınır ve zamanında müdahale edilir. Bu sayede eksiklik görülen noktalarda tamamen olmasa dahi çözüm olanağı ihtimali ortaya çıkar. Bu araştırma sayesinde oluşabilecek toplumsal sorunlar ele alınarak yeni sorunların meydana gelmesi tamamen engellenebilir yahut durdurulabilir. Çalışmalar sayesinde birçok durum incelenilebilir. Çalışmalar birçok kişi tarafından araştırılıp, araştırmaya yönelik sorular birden fazla kişi dinlenilip incelenir ise mevcut sonuç başarılı olarak değerlendirilmektedir. Aksi takdirde araştırmayı yapan kişi kendi görüş ve önerileri ile bir sonuca ulaşır ise öznel bir yorum olarak eleştirilere hedef olmakla birlikte nihai bir sonuç elde edemeyecektir. Kurt Lewin, politika araştırması kavramını ilk kez kullanmıştır. Kurt Lewin, politika

araştırması kavramını güncel hayattaki sorunları ortak şekilde anlamak, düşünmek ve sorunlar üzerinde tartışarak olumlu bulgular elde etmek olarak ifade etmiştir. Lewin, toplumsal ve örgütsel dönüşüm süreçlerinde, kişilerin ve kurumların ne tür politikalar kullanarak mevcut durumlarını ve gelişimlerini takip edebileceklerine yönelik çalışmalar ortaya çıkarmıştır. Değişim sürecine girebilmek için kişi ve kurumların kendilerini sistematik bir şekilde değerlendirme ve sorgulama aşamalarının önemine vurgu yapmış, planlı harekette bulunmanın bu tarz durumlarda hayati önemine değinmiştir (Gül, 2015: 15).

Siyasa araştırma dönemlerinde “sistematik olarak bilgi toplanmakta, analiz edilmekte ve analiz edilen veriler katılımcılara dönüt olarak sunulmaktadır. Böylece sistemli bir biçimde eylem planlarının geliştirilmesi sağlanmaktadır. Eylem araştırması, katılımcı ve demokratiktir. Belirli bir bağlamda gerçekleşen ve sosyal duyarlılığa sahip bir araştırma yöntemidir. Eylem araştırması, pratik, döngüsel ve problem çözmeye yönelik bir yapıya sahiptir”. Politika araştırmasının incelendiğinde altı aşamasının mevcut olduğu görülmektedir. Bu aşamalardan ilki mevcut olayda sorunun belirlenmesi olarak görülmektedir. Diğer aşamalar ise araştırmanın tespiti, araştırma ile alakalı veriler, elde edilen verilerin değerlendirme aşaması, eylem planı, planın yahut politikanın mevcut durumda uygulanması olarak aşamalar ifade edilmektedir (Gül, 2015: 16-17).

1.5.2.2. Politika Değerlendirme Araştırması

Program değerlendirme araştırması olarak da adlandırılan politika değerlendirme araştırmalarını Patton, programları değerlendirmek ve mevcut programların etkili olması ve gelecek zamanlar içinde oluşacak yeni politika değerlendirmelerine paralel şekilde ışık tutması için düzenlenen etkinlikler ve faaliyetler dizisi sayesinde verileri değerlendirmek ve nihai bir sonuca ulaşma dizisi olarak ifade etmektedir (Sert, 2015: 163).

Program değerlendirme araştırmalarında, mevcut kamu politikasında meydana gelen sorun ele alınır ve sistematik bir şekilde olağan sorun hakkında nihai çözüm üretmek için gerekli araştırmalar meydana getirilir. Bu aşamadan sonra kapsamlı

olarak bir değerlendirme yapılır. Değerlendirme aşamasından sonra ise kaynakların, araştırma aşamasında kullanılan materyallerin, yasal algoritmaların ve düzenlemelerin kapsamlı bir şekilde betimlemesi yapılarak kamu politikasında oluşan sorunun çözüm noktasında nihai bir sonuca ulaşmak hedeflenir (King vd., 1987).

1.5.2.3. Fayda Maliyet Analizi

Fayda maliyet analizi, 1844 yılında J. Dupuit tarafından meydana getirilmiştir. Dupuit, faydanın ölçülmesi noktasına vurgu yapmak amacı ile ilk adımı atmış, akabinde ise tüketicilerin meydana getirmiş olduğu tüketici artığı kavramına tanım getirmek amacı doğrultusunda çalışmalar geliştirmiştir. İlerleyen süreçte 19. yy'da Fransız ekonomistler, daha sonra ise özellikle İtalyan sosyal bilimcilerin sosyal boyuta vurgu yapması ile V. Pareto, 1940'lı yıllara gelindiğinde ise N. Kaldor ve Sir John Hicks katkıları ile Fayda Maliyet Analizi kavramı gelişim göstermiştir (Şataf, 2014: 108).

Kamu politikalarında Fayda Maliyet Analizi ölçümünün doğru oranda yapılması önem arz etmektedir. İlk olarak fayda analizlerinde ilk olarak hangi çeşit faydaların analizde yer alması gerektiğini saptamak önemlidir. Akabinde ise mevcut analizde bu değerlerin ölçülmesinde nasıl bir yol izleneceği belirlenir. Uygulanan analizde uygulamayı sağlayan kamu kuruluşları etkilenir iken bazı durumlarda kamu kuruluşlarının yanı sıra özel kuruluşlarda etkilenmektedir. Bu sebeple fayda maliyet analizlerinde fayda dağılımı doğrudan yahut dolaylı yoldan olmak üzere dağılım göstermektedir (Şataf, 2014: 110).

1.5.2.4. Örnek Olay ya da Durum Çalışması

Örnek olay yahut durum çalışması olarak ifade edilebilen bu analiz türü, tarih sahnesinde sosyal bilimciler tarafından 1960'lı yılların sonlarında 1970'li yılların ise başlarında ilk olarak meydana getirilmiştir. İlerleyişini ise 1980'li yıllara geldiğinde gösterebilmiştir (Aytaçlı, 2012: 2). Örnek olay yahut durum çalışması olarak da isimlendirilen bu analiz türünde, kamu politikasında sorun çözme aşamasında tercih

edilen politikanın, olayın, programın, kurum gibi kamu faktörlerinin detaylı bir şekilde ele alındıktan sonra inceleme ve yorumlama imkânı sunan nitel bir analiz türünü oluşturmaktadır. Araştırmayı yapan kişi, hem yaptığı araştırmadaki özel durumları ele alırken öte yandan önceki çalışmalardaki istisnai durumları da incelemektedir. Bu sayede ele alınan örnek olay ve durumlarla önceki çalışmalar incelenir iken hem ortak özellikler saptanmış olup hem de birbirlerinden ayrıştıkları noktalar belirlenir. Belirtilen bu olay yapılır iken, toplumların kültürel yapısı, siyasi yapısı, kültürel yapısı önem arz ettiği gibi aslında örneğin yapısı, geçmişi, tarihi de önemli hususları oluşturmaktadır. Örneği anlamak için diğer örneklerle iç içe olmanın yanında mevcut verilere ek olarak yeni veriler ve kaynaklar elde etmek ve yorumlayarak analizi gerçekleştirmek önemlidir. Bu çalışma türü, karmaşık olaylar ve durumlarda da kullanılabilen bir çalışma türü olarak ifade edilmektedir. Özellikle kamu kurum ve kuruluşlarında meydana gelen karmaşık olay ve durumlarda özellikle tercih edilmektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarının yapılarını ve işleyen programlarını anlamaya yardımcı olur. Bütüncül olarak tanımlanmış olsalar da birden fazla tekniği bir araya getiren bir analiz türünü oluşturmaktadır (Gül, 2015: 21).

1.5.2.5. İçerik Analizi

Literatürde söylem ve belge analizi olarak da ifade edilen içerik analizleri, zaman ve mekan gibi bazı kaynakların diğer analiz türleri ve veri toplama tekniklerinin kısıtlı olduğu durumlarda, ancak olay, olgu, kurum ve kuruluş, politika ve sorunun mevcut bulunduğu zamanlarda yazılı, görsel yahut işitsel vb. olarak kullanılan bir analiz türü olarak tanımlanmaktadır. Tez, dergi, makale, kitap, günlük, deneme, politika programları ve tarihi belgeler gibi örnekler içerik analizlerine örnek teşkil etmektedir. Dijitalleşme ile birlikte günümüz küreselleşen yeni dünya düzeninde Twitter, blog yazıları gibi kaynaklarda örnek oluşturmaktadır. Bu analiz türü, doğrudan bir politika yahut politika uygulamasına ilişkin veriler elde edilmesini sağlayacağı gibi başka araştırmalara da öncü konumunda olabilmektedir. Görüşme, anket gibi teknikler kullanıldığı gibi akabinde belge inceleme, mevcut belgeleri kategorize etme gibi tekniklerden de faydalanabilmektedir. Belge analizleri, siyaset

bilimi ve kamu yönetimi alanı dışında resim, tarih, sanat gibi alanlar ile de yakından ilişkilidir. (Gül, 2015: 22-23).

Belge analizlerinin bir diğer çeşidini ise kelime analizleri oluşturmaktadır. Bu tür analizde ise, bir kelimenin başka bir kelime grubunda karşılığının ne şekilde ifade edildiğine yönelik saptamalar yapılmaktadır. Bu yöntem şekli, tek başına kullanılabilen yöntem tekniği olduğu gibi başka tür yöntem ve tekniklerle de sağlanabilmektedir. 1982 Anayasa'sında ilk maddelerinde geçen "Türk" kelimesinin ne kadar sıklıkla kullanıldığına dair yapılan bir analiz, kelime analizine örnek olarak verilebilir (Gökçe, 2012: 85-86).

1.5.2.6. Zaman Serisi Analizi

Mevcut bir politika, olay yahut programların meydana getirmiş oldukları sonuçları gözlemleyebilmek için zaman serisi analiz yönteminden faydalanılmaktadır. İncelenen durumun öncesinde ve sonrasındaki tarihsel akış nezdinde gereken veriler, zaman serisi analizi ile elde edilmektedir. Zaman serisi analizinde bir uygulama meydana getirilecek ise, uygulamadan öncesinde ve sonrasında sadece bir kere olmamak kaydı ile, uygulamada bulunan değişkenlere ait kapsamlı ilerleyen bir alan verisi elde edilir. İfade edilmiş olan bu zaman serisi analiz türünün adı ise kesintili zaman serisi analizi olarak literatürde ifade edilmektedir (Welch and Comer, 1988: 26-27'den Aktaran: Gül, 2015: 24).

Bu analiz türünde, uygulama meydana gelmeden önce saptanan veriler ile uygulama öncesi ve akabinde elde edilen veriler ile de sonuçlar kıyaslanır. Bu kıyaslamalardan sonra sonuç elde edilir ve analiz yorumlama kısmına geçilir. Zaman serisi analizleri, yönelimleri ve kabullenilmiş olan durumları belirlemeye çalışmış olmasının yanı sıra ayrıca bu durumları ifade etmeye de olanak sağlar. Zaman serisi analizlerinde, veri toplama yöntemleri nicel yahut nitel yöntemler olabilecekleri gibi üst düzey sayısal istatistik verilerinden de faydalanabilmektedir. Zaman kesiti analizini daha iyi anlamak adına bir örnek vermek analiz türünü netleştirmek için fayda sağlayacaktır. Örneğin Türkiye'nin Avrupa Birliği ile gümrük birliği sağlamasının bahsi geçen ülkelere hangi açılardan olanak sunacaklarına ithafen bir

araştırma yapıldığını düşünelim. Hedef doğrultusunda bu çalışma, Türkiye ile Avrupa Birliği üyesi olan üye ülkeler ile gümrük birliği sağlamasına uzandığı 1996 senesi öncesi ve sonrasına dair ihracat ve akabinde ithalat rakamlarını temel alarak detaylı şekilde inceleyip değerlendirmek durumundadır. Bu çalışma örneğinde, 1996 yılından 15 yıl öncesi ve 15 yıl sonrası zamanı yansıtan otuz yıllık dönem incelenebilir. 1996 yılından 15 yıl öncesi 1981 yılına işaret eder iken, 1996 yılından 15 yıl sonrası ise 2011 yılını göstermektedir. Bu tarih aralıklarındaki bilgiler ise Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı bünyesinde kayıtlı bir şekilde tutulmaktadır. 15 yıl öncesi ve 15 yıl sonrası mukayese edildiğinde ise zaman analizi yöntemi kullanılarak karşılaştırmalı olarak gerekli bilgilere ulaşılabilecektir. Bu analiz türünde güvenilirliği etkilemesi bakımından birtakım durumlardan bahsetmek gereklidir. Verilen örnekte 30 yıl uzun süreyi kapsamaktadır. Meydana gelen birtakım değişikliklerden bahsetmek bu açıdan mümkündür. Gümrük birliğine gitmemiz durumu dışında, 2000 yılında meydana gelmiş olan siyasi ve ekonomik boyutlu krizlerin var oluşu, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin iktidar olarak başa gelmesi, para birimimizde enflasyon ve ekonomik kalkınmamız doğrultusunda gelişen değer değişimleri, ihracat konusunda teşvik amaçlı yaptırımların mevcut olması, Çin'in güçlenmesi gibi unsurlar sebebi ile ihracat ve ithalat oranları incelendiğinde değişim gözlemek kaçınılmazdır. Buna paralel olarak ise birtakım yanlış değerlendirmeler ve olumsuz durumlar yaşanabilir. Ancak üst düzey istatistiksel veriler kullanıldığı takdirde olumsuzlukların ve yanlışların düzeltilmesi hususunda kolaylıklar yaşanacağı aşikardır (Gül, 2015: 25).

1.5.2.7. Politika Süreci Analizi

Politika süreci analiz türünde, meydana getirilen politikada meydana geldiği zamandan uygulanma aşamasına kadar oluşan aşamalar dizgeli olarak ele alınır. Politika aşamasının sesini duyurmasından, mevcut sorunu ele almasına ve alır iken meydana getirdiği alternatif çözüm yöntemlerine; mevcut sorunu çözüm şekline, sağladığı faydaların oranlarına yönelik analizlerinin yapılmasına; bu durumu çözecek program ve politikanın tespitinden sonuçlarının neler olabileceğine yönelik çıkarımına ve politikanın kimlere yönelik olduğuna dair kamu politikasının işleyiş

sürecindeki temel aşamalar, meydana getirilen eylemler, etkilenecek aktörler, zaman ve mekan gibi durumlar belirlenir. Bu süreçte birtakım sorulara yanıt bulmak önemlidir. Bu sorular ise şu şekilde yöneltilmektedir (Dye, 1987: 24):

- Ülke vatandaşlarının görüşleri ve önerileri sorun ve ihtiyaçların belirlenmesinde ana temayı oluşturmaktadır. Vatandaşların görüş, önerileri ve sorunlarına yönelik ifadelerinin politika yapıcılara karşı nasıl ulaşım sağladığına yönelik cevap aranmaktadır.
- Kamusal tartışmaların şekillenmesinde politikaların önerilerinin biçimlendirilmesi, politika yapıcılarının gündemini oluşturması, oluşturulan politika seçenekleri, ihtimali söz konusu olan faydaları ve olası zararları, bu aşamalara hangi tür kişilerin hangi sebepler ile katıldıklarına yönelik sorulara cevap aranmaktadır.
- Politikanın kabul edilmesinde kabul edecek olan yasal mercilerin yanı sıra destek sağlayan organ ve oluşumlar, ayrıca karşı çıkan oluşumların karşı çıkmalarının altında yatan nedenlere yönelik sorulara cevap aranır.
- Bürokrasi organları ve kurumlar, politika uygulama sürecinde hizmetler, etkileşim gibi konuları inceleyerek politika uygulamasını aktif hale getirirler.
- Politikaların uygulanma aşamalarından sonra uygulandıkları kitleler üzerindeki olumlu sonuçları ve meydana gelebilecek olumsuz sonuçları için elde edilen veriler temelinde ilerlenmesi ana hedefi oluşturmaktadır. Gerek görüldüğü takdirde politikaya yönelik iyileştirme çalışmaları yahut politikayı en başından ele alma durumlarına yönelik çalışmalar söz konusu olabilmektedir.

1.5.2.8. PEST (Politik, Ekonomik, Sosyal ve Teknolojik) Analizi

Politik, ekonomik, sosyal ve teknolojik analizleri yani kısaca PEST analizlerinde programların uygulanmasından ziyade programın etkilerine, faydalarına ve bu sonuçlara etki eden çevre faktörlerine dair incelemeler yapılır. Uygulamada olan yahut uygulanacak olan programda, politik (P), ekonomik (E), sosyal (S), teknolojik (T) ile kısaltılmış olup PEST olarak ifade edilmektedir. Politik, ekonomik, sosyal ve teknolojik analizinde; uygulanacak olan politika yahut programların uygulanacağı

birimin çevresel şartlarına, uygulandıktan sonra marjinal faydasına ve olabilecek olumsuz sonuçlarına dair fikir oluşturma zeminlerine basamak oluşturmaktadır. Programın başarısına yönelik risk faktörlerini ortadan kaldırmak adına PEST analizi etkili bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Fazla maliyete yönelik oluşabilecek durumları ortadan kaldırmayı kendisine amaç edinir. Politik, ekonomik, sosyal ve teknolojik unsurlarının yanında PEST analizi; eğitim, çevre unsurları gibi durumları da ele alarak uygulama aşaması olarak gören çeşitleri de mevcuttur. PEST analizlerinde (P) başka bir anlatımla politik süreçlerinde, kamu politikası yahut programlarının oluşum aşaması, kabul aşaması ve değerlendirilme aşamasında önemli bir etkeni oluşturmaktadır. Siyasi faktörlerin ve aktörlerin yapısı, oluşum aşamaları, yasaların düzenlenmesi, siyasi örgütlerin iç yapısı yöneticiler ve toplumun politika süreçlerindeki etkileri ve faydaları gözlemlenerek veriler elde edilir. (E) diğer bir anlatımla ekonomik süreçlerinde, kamu politikası yahut programlarının oluşum aşaması, kabul aşaması ve değerlendirilme aşamasında ekonomik faaliyetler, piyasaların mevcut durumları ve etkilerini; IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası aktörlerin, kamu kesimleri ve toplumlara yönelik etkilerine ve faydalarına göre veriler elde edilir. (S) başka bir anlatımla sosyal süreçlerinde, kamu politikası yahut programlarının oluşum aşamasında, toplumsal yapıların etkilerini, faydalarını, hizmetlerini incelemeyi amaç edinmektedir (Gül, 2015: 27-28).

Toplumların dikkatini çeken toplumsal sorunlar, sivil toplum kuruluşlarının ele almış oldukları konular, gelenek ve görenekler, toplumsal yapı, genç ve yaşlı nüfusu, doğum ve ölüm oranları gibi konuları incelemek PEST analizinde sosyal sürecin görevi olarak ifade edilmektedir. Son olarak teknolojik süreçlerinde ise kamu politikası yahut programlarının oluşum aşamasında, teknolojik yeniliklerin, inovasyonların, küreselleşen yeni dünya düzeninde dijitalleşmenin etkileri ele alınır; değerlendirilir ve buna yönelik veriler elde edilir. PEST analizi, bir program yahut kamu politikası ele alındığında bütüncül olarak işlenen konular yanı sıra dış faktörlerinde ne derece politika yapım süreçlerinde önemli olduğunu analiz etmek açısından önemli bir durum olduğunu gözlemlemek açısından incelenir. Dış faktörler araştırma yapan kişinin kontrolü altında olmamasından kaynaklı olarak riskli bir unsuru bazı durumlarda oluşturabilmektedir (Gül, 2015: 27-28).

İKİNCİ BÖLÜM

2. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE POLİTİKA BELİRLEME SÜRECİNE ETKİLERİ

Eski zamanlardan günümüze kadar insanlık, her zaman hayatını ilerletebilmek ve düzene sokmak gibi nedenlerden yola çıkarak bazı adımlar atmayı gereklilik olarak görmüştür. Bu gereklilik neticesinde başta STK olmak üzere bazı kavramların ortaya çıkışına etken olmuştur. STK, halkın ve halk örgütlerinin mevcut siyasi düzenlerde karar alma sürecine girme isteği sonucunda oluşan kavram olarak oluşum sağlamıştır.

2.1. Düşünce Kuruluşlarının Tarihsel Gelişimi Tanımı Türleri ve Özellikleri

Dünya üzerinde tarihsel süzgeç incelendiğinde düşünce kuruluşları yani “think tank” kavramı ilk olarak 20.yüzyılın başlarında, Amerika Birleşik Devletleri’nde 1901-1907 tarihleri arasında ilk kez meydana gelmiştir. Bu tarihler arasında ilk defa düşünce kuruluşları yeni dünya düzeninde kendine yer edinmiştir. 1907 yılında kurulmuş olan Russel Sage Vakfı, 1910 yılında kurulan Russell Vakfı, 1911 yılında kurulan Carnegie Vakfı ve Twentieth Century Fonu, 1913 yılında kurulan Rockefeller Vakfı ve 1916 yılında kurulan Brookings ve Hoover Enstitüleri düşünce kuruluşları tarihçesi incelendiğinde karşımıza ilk çıkan örnekleri ifade etmektedir. Akabinde ilerleyen yıllar incelendiğinde 1950 yılına kadar düşünce kuruluşlarının sayısı yirmi dörtlere ulaşır iken 1950 yılından sonra ise 1950-1980 yılları ve 1980 sonrası olarak iki kademeli şekilde gelişerek ilerleme kaydetmiştir. Bu kuruluşlar, 2.Dünya Savaşı’nın varlığı sonucunda inceleme konuları olarak savaşın getirdiklerine yönelik sebepleri ve sonuçları çizgisinde varlıklarını devam ettirmişlerdir (Gül ve Öcal, 2015: 658).

Düşünce kuruluşlarının sayılarının artışında ekonomik kalkınmalar, kamu alanının ivme kazanması, hükümetlerin gelişen yeni dünya düzeni ile mevcut işlerinin artış göstermesi, ihtiyaçların artması, sorunların artması gibi etmenlere paralel olarak düşünce kuruluşlarının sayılarında artış görülmüştür. Ülkelerde yönetimde şeffaflık anlayışının artması ile son zamanlarda sivil toplum kuruluşlarına teknolojik

gelişmelerinde gelişim göstermesi ile ihtiyaç duyulmuştur. Bu etkenlerin sonucunda ise düşünce kuruluşlarının sayıları ve önemi her geçen gün artmaktadır. Birbirlerine etki alanları ve yönelimlerine nazaran düşünce kuruluşlarının sayılarının artmasında aslında münevverlerin ve karar veren seçkinlerin birbirlerinin etkisi altında olmaları ve birbirlerine paralel şekilde ilerlemelerinin de etkileri görülmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının gün geçtikçe sayılarının artmasında yeni dünya düzeni, artan gereksinim ve sorumluluklar, bireylerin sorunlarına çözüm bulma amacı, kişilerin sorunlarını tek başlarına olumlu sonuç bulamaması, siyasi parti örgütleri ve üniversiteler, kamu kuruluşları ve özel sektör gibi etmenler arasında rekabet ortamı oluşması, dürtüler, arzu ve istekler, hırs ve tutkular gibi insani özellikler sivil toplum kuruluşlarının sayısında her geçen gün artış yaşanmasındaki bazı sebeplerden sayılabilir. Düşünce kuruluşlarının kurulma amaçlarındaki temel sebep, birtakım yöntemlerle ve toplantı, konferans gibi yollarla, veriler elde ederek elde etmiş oldukları düşünceleri politika oluşturarak daha çok kitlelere duyurmaktır. Bu sayede daha fazla etki yaratmak mümkün olacaktır. Fakat düşünce kuruluşlarının elde etmek istedikleri etkinin boyutu, dönemin iktidarına, politikanın etkisine, vatandaşların yönelimleri, düşünce kuruluşunun etkinliği gibi birçok farklı sebeplere dayanmaktadır. Düşünce kuruluşları; ekonomik anlamdaki gücü, düşünce kuruluşunun büyüklüğü, mevcut kapasitesi, üyelerinin ve çalışanlarının özellikleri, siyasi önemi gibi konular nezdinde çeşitli farklılıklar meydana getirmektedir (Gül ve Öcal, 2015: 659).

Sivil toplum kuruluşları, bireylerin bazı gereksinimlerini karşılamak, bireylere maksimum fayda sağlamak amacı ile bir araya gelerek gönüllü olarak meydana gelen toplulukları oluşturmaktadır. Fakat, sivil toplum kuruluşları bilgi ürettikleri zaman bir işlevsellik özelliği kazandıklarından dolayı bilgi üretmekte temel amaçları arasında sayılabilmektedir. Sivil toplum kuruluşlarına üye olan kişilerin, üye oldukları toplulukların temel konularına dair üst düzey bilgilere sahip olmaları gerekmez iken, düşünce kuruluşları incelendiklerinde ise üyelerinin düşünce kuruluşunun örgütlendiği konu üzerinde bilgi seviyesi açısından uzmanlaşmış kişilerden oluşma zorunluluğu görülmektedir. Bu bakımdan sivil toplum kuruluşları ile düşünce kuruluşları keskin bir şekilde ayrışım göstermektedir (Yıldız vd., 2013:

192). Bu açıdan düşünöldüklerinde ise sivil toplum kuruluşlarının üye sayılarının daha fazla olduğu ve mevcut üyelerinin maddi ve manevi yardımları ile çalışmalar sundukları söylenebilir. Düşünce kuruluşları incelendiklerinde ise üye sayılarının sivil toplum kuruluşlarına kıyasla daha düşük olduğu söylenebilir (Gül ve Yemen, 2015: 661).

Siyasi süreçlere dahil olmadan çıkar gütmenden ilerleyiş sağlamaları da düşünce kuruluşlarının aslında bir sivil toplum kuruluşları olduklarına dair işaret etmektedir. Toplumun ihtiyaçlarına yönelik aracı konumda olmaları da yine sivil toplum kuruluşlarına benzer bir yönleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Gül ve Yemen, 2013: 517). Düşünce kuruluşları aynı sivil toplum kuruluşları gibi siyasete karışmadan kamuya yönelik çalışmalarını sağlamaktadır. Bu sayede toplumsal meseleler çözüm odaklı olarak bir arada iken konuşulmaktadır. Sonucunda ise mevcut sorunlar ve ihtiyaçlar birlik ve beraberlik vasıtasıyla çözüme kavuşturulmaktadır.

İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Anglosakson anlayışından ziyade, ölkemizde özel sektörün liderlik ettiği düşünce kuruluşu geleneği çok sık rastlanılan bir durumu teşkil etmemektedir. Ölkemizde devlet teşviği ve üniversitelerin araştırmadaki aktif rolü düşünce kuruluşlarına aslında daha fazla yol açmaktadır. Ülkeler arasındaki bu farklılığın temelinde ise ölkemizdeki bürokrasi anlayışı siyasal karar almada aktif rol oynar iken, Amerika Birleşik Devletleri'nde siyasal karar almada bürokrasi anlayışının sınırlı olmasından kaynaklanmaktadır (Gül ve Öcal, 2015: 662).

2.2. Kavramsal Olarak STK

Sivil toplum kavramı günümüzdeki halini alana dek birtakım aşamalar elde etmiştir. Sarıbay'a göre sivil toplum kavramı, günümüzde dördüncü aşamasına ulaşmıştır. Sivil toplum kuruluşlarının demokrasiye sağlamış oldukları katkı yok sayılamaz. Sivil toplum kuruluşları, toplumlarda bireylerin seslerini duyurabilmelerinde aracı konumdadır. Sivil toplum kavramının tarihçesi çok eski zamanlara dayanmaktadır. Bireylerin varoluşlarında önemli yer edinen özgürlük mücadelesinin başlatıldığı ilk anlardan bu yana hayatlarımızda yer edinen bir

kavramı oluşturmaktadır. Mevcut düzende, dünya genelinde sivil toplum ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik araştırmaların ve çalışmaların sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu artışın sebepleri olarak yeni dünya düzeni, mevcut teknolojik gelişmeler, insanların seçimler dışında seslerini duyurmak istemeleri, mevcut sorunların çözüm aşamasında katkı sağlamaları gibi etmenleri sıralamak mümkündür. Ülkemizde de çok sayıda sivil toplum örgütlenmeleri bulunmaktadır. Sivil toplum örgütlerine katılım oranlarına gelindiğinde ise sivil toplum örgütlerinin sayıları incelendiğinde temel seviyede kalmış olduğu bilinmektedir. Sivil toplum kuruluşları; bireylerin haklarını ve özgürlüklerini yaşam biçimi haline getirilmesi ve akabinde güvence altına alınmak istenmesi, var olan siyasi sistemin demokratikleşmesinde rol oynaması, devlet- birey- toplum arasında gerçekleşen ilişkilerin katılımcı demokrasi vasıtası ile gelişme yöntemi kaydetmesinde rol oynayan önemli faktörlerden birini oluşturmaktadır (Kutlu vd., 2021: 143).

Sivil Toplum Kuruluşu (STK), kanuni düzenlemelerle gönüllülük esası içeren, devletten özerk, kendi kaynaklarına sahip olan ve devlet ile toplumun arasında köprü konumunda örgütlü bir yapılanmayı ifade etmektedir (Buluş, 2009: 23). STK'ların devletten bağımsız, ayrı bir yapılanma olmalarının en temel özellikleri olarak görülse de aslında STK'ların mevcut durumlarında en büyük gelir kaynakları devletten aldıkları yardımlardır (Şahin ve Uysal, 2007: 2) Sivil toplum kuruluşları günümüzde önemli roller oynamaktadır. Merkezi ve mahalli idarelerin tespit edemeyeceği toplumsal meseleleri tespit etme ve çözüm noktasında rol oynama gibi katkılarından bahsetmek mümkündür (Okutan, 2008: 93).

Toplumun devleti denetleme noktasında da sivil toplum kuruluşlarına ciddi görevler düşmektedir (Ergutay, 2013: 63). Toplumda bireylerin ifade etmek istedikleri düşünceleri iktidara iletmek, iktidarın iletmek istedikleri bildirimleri de topluma aktarmak gibi sözcü rolleri de mevcuttur (Okutan, 2008: 105). Sivil toplum kuruluşları konularına ve statülerine göre olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Konularına göre Sivil Toplum Kuruluşları; hayır kurumları, sosyal kurumlar, dinsel örgütler, eğitim-araştırma ve geliştirme örgütleri, politik örgütler, kültürel ve sanatsal amaçlı örgütler, sosyal amaçlı kuruluşlar olarak da isimlendirilmektedir. Statülerine

göre olanlar ise; dernekler, kooperatifler, odalar, sendikalar, vakıflar, birlikler olarak gruplandırılabilir (Kaypak, 2012: 183).

STK'ların tanımlanmasına ilişkin literatürde çok fazla tanım olması sebebi ile tanımlama yapılırken farklılıklar olmasına neden olmaktadır. Mevcut tanımlamalardan bazıları, devletten bağımsız her türden oluşumu sivil toplum kuruluşu olarak nitelendirir iken; diğer tanımlamalara göre devletten bağımsız olarak meydana gelmiş olan oluşumların sivil toplum kuruluşları olarak nitelendirilemeyeceklerine yönelik ifade beyan etmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının tanımlamaları yapılır iken geniş ve dar tanımlamalar olmak üzere iki ayrı tanım türü karşımıza çıkmaktadır. Geniş anlamı ile sivil toplum kuruluşları, sivil toplum alanında faaliyet gösteren ve yönetime dahil olmayan mevcut tüm örgütlenmeleri sivil toplum kuruluşu olarak tanımlamaktadır. Dar anlamına geldiğinde ise sosyo-ekonomik kalkınmaya doğrudan yahut dolaylı olarak destek sağlamak amaçlı kurulan ve bağımsızlık, gönüllülük, kâr amacı gütmeyen ve kişisel fayda sağlamamak gibi ilkelere dayanarak sivil toplum kuruluşları tanımlaması yapıldığı görülmektedir (Yıldırım, 2004: 51-52).

Farklı birçok tanımlama olmasına karşılık sivil toplum kuruluşlarını “Kamu yararı gözetilen, kâr amacı gütmeyen, belli bir düşünceyi ya da ideolojiyi diğer düşünceleri yok etmek amacıyla savunmayan, finansal şeffaflığa sahip, kişilerin kendi rızaları doğrultusunda kurulan ve faaliyet gösteren, doğrudan devlet güdümünde olmayan özerk kuruluşlar” olarak tanımlamak mümkündür. Sivil toplum kuruluşları tahminlerin aksine oldukça geniş bir alanı oluşturmaktadır. Bu geniş anlam içinde örgütlü olarak sadece sivil toplum kuruluşları bulunmamaktadır (Akbulut, 2011: 36).

2.3. STK Üzerine Tartışmalar

Son yıllarda dünyada sivil toplum ve sivil toplum kuruluşları ile ilgili yapılmış olan araştırma ve tartışma oranları giderek artan şekilde kendini göstermektedir. Bu artışın nedenlerinden bazıları ise bilim ve teknoloji alanında gelişmeler, küreselleşmenin hız kazanması, politik-ekonomik oluşumların etkileri gibi etmenlerin yanı sıra Soğuk Savaş Dönemi'nin son yıllarına doğru Güney Amerika ile

Doğu Avrupa’da meydana gelen siyasi gelişmeler, meşruiyet krizleri gibi etmenlerde artış sebeplerinden sayılmaktadır. Neo-liberal yaklaşımların dönüştürdüğüne paralel olarak meydana gelen tartışmalara sivil toplum kavramına katılım, saydamlık, ortaklık, hesap verebilirlik gibi yardımcı faktörler nezdinde günümüz şeklini aldığı söylenmektedir. Gelişen yeni dünya düzenine göre artık uluslararası nitelikte olan kuruluşların ve gelişmiş ülkelerde ise muhatap olarak yerel ve sivil toplum örgütlerinin esas alınması, sivil toplum kuruluşlarının sayılarını ve kuvvetlerini güçlendirmiştir (Acar, 2015: 60).

Ülkemizde sivil topluma yönelik araştırma ve tartışmaların ise yukarıda sayılan etmenlere paralel olarak yaşanan bazı kritik olaylarla oluşum gösterdikleri belirtilmektedir. 12 Eylül 1980 Darbesi sonrası, birtakım siyasi yasaklamalar sebebiyeti ile, bazı grupların gündemini oluşturan sivil toplum tartışmaları, ilerleyen yıllarda 1996’da İstanbul’da oluşan Habitat II ile yükselişe geçmiştir. Ardından Gündem 21 ve 1999 Marmara Depremi sonrası daha fazla gündeme gelmiştir. 1999 Helsinki Zirvesi, Avrupa Birliği- Türkiye ilişkileri ve peşinden 2005 sonrası olayların sivil toplum çalışmalarına etkileri gözlemlenmiştir (Acar, 2015: 60).

Sivil toplum kavramı, tarihsel süreçte birçok düşünür tarafından ele alındığından net ve kesin bir tanım yapmak mümkün değildir. Sivil toplum kavramını oluşturan temel birleşimler ve kavramı biçimlendiriciler tarafından geçmiş yüzyılın sonlarında mevcut tartışmalar yeniden alevlenmiş ve neticesinde de karmaşık karşıtlıklar ve kümelenmeleri içinde barındıran bir hale ulaşmıştır. Durumu anlamak isteyen düşünürlerin karşılaştıkları iki tür zıtlıklar durumu söz konusudur; Doğu- batı; gelişen- geride kalan; demokratikleşmiş- demokrasiden geride kalan; merkezi- yerel; ulusal-uluslararası boyutta; geçmiş- günümüz gibi ikilemler söz konusudur. Sivil toplum kuruluşu kavramının, zaman zaman mevcut bulunduğu alana göre taşıdığı anlamlar farklı olmaktadır: Gönüllü sektör, kâr amacı gütmeyen sektör, sivil sektör vs. Örneğin gönüllülük, sosyal ağ ve dayanışma gibi konuları içerdiğinde beşerî sermaye, sosyal sermaye ve kültürel sermaye gibi kavramları içeren bir sivil toplum tartışması karşımıza çıkar iken, alternatif kamu hizmetlerini ele alan bir incelemede,

ekonomiklik, etkinlik gibi kavramlara yönelik bir tartışma ortaya çıkardığı görülmektedir (Acar, 2015: 61).

Sivil toplum kavramının tanımlanması hususunda birtakım farklılıklar ve zıt düşünceler hâkim olması sebebi ile sivil toplum kavramına değinilen farklı ortamlarda farklı tanımlamalara rastlamak mümkün olmaktadır (Acar ve Çukurçayır, 2003: 85-137). Örnek ile ifade etmek gerekir ise; dayanışma ve gönüllülük esasına dayanan bir çalışmada, kültürel sermaye, sosyal sermaye gibi ifadeler ile sivil toplum tartışmasına yönelinir iken, vatandaşlara yönelik yeni seçenekler atfeden bir kamu hizmetleri çalışmalarında, sivil toplum kuruluşlarının diğer kuruluşlar ile performans yönetimi açısından mukayeseleri meydana gelmektedir (Acar, 2015: 62-63).

2.4. STK Karakteristik Özellikleri ve İşlevleri

Sivil toplum kuruluşlarının birtakım karakteristik özellikleri ve işlevleri bulunmaktadır. Bu aşamada aşağıda ilk olarak sivil toplum kuruluşlarının karakteristik özelliklerine daha sonra akabinde ise işlevlerine değinilecektir. Sivil toplum kuruluşları, karakteristik özelliklere sahip kuruluşlardır. Sahip oldukları karakteristik özellikleri doğrultusunda kamu sektörü ve özel sektörden ayrılmaktadır. Her örgütlenmenin kendine özgü özellikleri bulunmaktadır. Sivil toplum kuruluşları da bu noktada kendi karakteristik özelliklerini oluşturarak özgün bir konuma sahip olmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarında, ilk karakteristik özellik 'yasallık'tır. Yasallık, sivil toplum kuruluşlarının yöneldikleri alanda yasal düzenleme bulunmamasına dikkat etmekle birlikte beraberinde başka bir otorite tarafından zorla kurulmaya mecbur kılınmama durumunu da getirmektedir. Yasallığın akabinde sivil toplum kuruluşları düşünüldüklerinde gönüllülüğe bağlı kuruluşları ifade etmektedir. Bu noktada yasallığın devamında karakteristik bir diğer özellik olarak 'gönüllülük' gelmektedir. Hali hazırda mevcut kurulmuş sivil toplum kuruluşlarının gelişimi için gönüllülük temel alınmaktadır (Akbulut, 2011: 49).

Sivil toplum kuruluşlarının bir başka karakteristik özelliği ise 'örgütlülük'tür. Bu özelliğe göre, sivil toplum kuruluşları hukuki bir kalıba uygun hareket ederken diğer yandan da bu kalıbın dışında özgün kuruluşlar olarak ilerlemeleri anlamına

gelmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının dördüncü karakteristik özelliğine gelindiğinde ise ‘özerklik’ kavramı karşımıza çıkmaktadır. Özerkliğe göre STK’lar ne ulusal hükümetin ne de uluslararası kuruluşların bir parçası değildirler. Hem finansal açıdan hem de idari açıdan tamamen bağımsız olmaları durumuna özerklik denmektedir (Erözden, 1998: 13-14).

Kâr amacı gütmek/ maddi fazlalığın dağıtılması olarak bilinen bir diğer özellik, sivil toplum kuruluşlarını özel kılan bir diğer karakteristik özelliği oluşturmaktadır. Sivil toplum kuruluşları hiçbir zaman kar maksimizasyonu amaçlamazlar (Kuçuradi, 1998: 30). Sivil toplum kuruluşlarının kar maksimizasyonu amaçlamaması paralel olarak diğer bir özellik olan kamu yararını gözetme ile ilerlemektedir. İncelendiğinde bazı sivil toplum kuruluşları üyelerinin yahut toplumun belirli kesim insanların çıkarlarını gözetmede, genel olarak faaliyetleri toplumun geneline kamu yararı olarak dönüt sağlamaktadır (Akbulut, 2011: 51).

Yürütülen eylemlerde kamu yararının amaç olması, sivil toplum kuruluşlarının İktidar odaklı olmamaları sonucunu oluşturmaktadır (Akbulut, 2011: 52). Karakteristik özelliklerden sonuncusuna gelindiğinde ise, sivil toplum kuruluşlarının kendi içlerinde demokratik değerlere sahip olması özelliğine değinilmektedir (Çaha, 2008: 50). Bu özellik düşünüldüğünde ise şeffaflık ve açıklık anlamları çıkarılmalıdır.

Sivil toplum kuruluşlarının küresel ve bölgesel toplumlardaki etkilerinin arkasında aslında demokratikleşme sürecine dahil olma arzusu ön plana çıkmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının ülke kalkınmasına fayda sağlamak, sosyal projelerde rol alma, uluslararası politika yapım aşamalarında aktif rol alma ve özgün olma gibi temel amaçları hali hazırda mevcuttur. Sivil toplum kuruluşları gerek halkın sesi olma gerekse toplumdaki meselelere yankı oluşturma durumlarında önemli bir unsur teşkil etmektedir. Sivil toplum kuruluşları, çıkar amacı gütmeyen ve siyasete dahil olmadan ilerleyen topluluklar olmasına rağmen isteklerini yerine getirebilme yönünden oldukça güçlü ve etkili fonksiyonlara sahiptir (Olçar, 2022: 52).

Sivil toplum kuruluşları, toplumlardaki alt sınıflar ve üst sınıflar arasındaki dengeyi ve sürdürülebilirliği sağlamak açısından aracı köprü rolündedir. Liberalizm sonucunda üst sınıflar ve alt sınıflar arasındaki ekonomik ayrılıklar hızla artmaktadır. Gelişen dünya düzeni ile devletlere atfedilen yeni sorumlulukların artması ile devletler her sorunu tek başlarına ele alamamaktadır. İşte bu gibi ekonomik makas ayrımlarında bazı devletlerin çözemediği ekonomik farklılıkları sivil toplum kuruluşları çözüm noktasına ulaştırmaktadır. Sivil toplum örgütleri, demokratikleşme unsurunun yanı sıra bu sayede bireyler arasındaki ayrışmaları da minimize ederek toplum kalkınmasına önemli açıdan etkiler sağlamaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının temel hedeflerini de; düşünce değiştirmek yahut etkili bir kamuoyu oluşturabilmek, toplumun isteklerinin politika oluşturularak kamu sektörü ve özel sektör destekleri ile ihtiyaçların sağlanması ve isteklerin sonuçlanması; demokratikleşme aşamalarında demokrasiye artılar sunmak, liberalizm ile ekonomideki eşitsizliklere yönelik çalışmalar yaparak düzenlemeler sunmak, katılımcı demokrasiye yönelik farkındalıklı bireyler yetiştirmek, bu amaçlara yönelik çalışmalar sağlamak gibi fonksiyonlara sahip olduğu söylenebilir (Olçar, 2022: 53-54).

Jianxiu (2006: 16)' ya göre sivil toplum kuruluşları işlevsel olarak birbirlerinden mikro ve makro düzeyde olmak üzere ele alınmalıdır. Sivil toplum kuruluşlarının işlevsel olarak özellikleri çok fazladır. Makro düzeyde sivil toplum kuruluşlarında demokratik işlevlere yoğun bir şekilde değinilmekte iken mikro düzeye bakıldığında kuruluşların taban seviyede operasyonel işlevlere vurgu yaptıkları görülmektedir. Makro düzeyde, sivil toplum kuruluşlarına özümsemiş olan işlevler tamamen demokrasi ile bağlantılı işlevleri oluşturmaktadır. İlk zamanlarda modern toplumsal olarak yaşamda, liberal kuramın sivil toplum kuruluşları işlevlerine yönelik olarak değerlendirmeleri mevcut iken aynı zamanda sol düşünce tarafından eleştirilerde bulunmaktaydı. Sonraki dönemlerde sivil toplum kuruluşlarının sunmuş olduğu birtakım diğer işlevlerde bulunmaktaydı. Liberal demokratik kurama göre, modern toplumlarda dinamik ve özerk anlamda demokrasiye ihtiyaç duyulmaktaydı.ve bu durum ancak farklı çıkar gruplarının istekleri ile paralel ilerleyerek denge politikası ile sağlanabilirdi (Mercer, 2002: 7).

Demokrasiye Geçiş Süreci	Demokratik İşlevler
<i>Geçiş Öncesi</i>	Paralel toplum yaratma
<i>Geçiş Dönemi</i>	Otoriter yönetim karşısında denge mekanizması kurma
<i>Geçiş Sonrası</i>	Yeni demokratik yönetim için politik aktör yetiştirme ya da sağlama Devlet iktidarının kötüye kullanımını engelleme Toplumdaki çıkar gruplarını örgütleme ve temsil etme Devlet organlarını destekleyici faaliyetler yürütme veya bu kurumlarla işbirliği yapma Politik katılımı teşvik etme Demokratik değerler konusunda yurttaşları eğitme

Tablo 1.3 Demokrasiye Geçiş Sürecinde STK'ların İşlevleri (Akbulut, 2011: 54)

Tablo 1.3'ten anlaşıldığı üzere, demokrasiye geçiş aşamasında ve bu aşama döneminde sivil toplum kuruluşları devlete karşı toplumun lehine olacak şekilde denge politikası ile ilerlemişlerdir. Demokratik yönetime gelindiğinde ise sivil toplum kuruluşları artık demokrasiyi iki boyutta ele almaya başlamıştır. Bu aşamalardan ilki incelendiğinde güncel yönetimi desteklemek adına devlete destek olma boyutunu oluşturur iken, diğer boyut ise devletin geçmişteki tek elden güç mekanizmasına ulaşmaması adına direnç sağlama boyutunu oluşturmaktadır (Akbulut, 2011: 54).

2.5. Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetim İlişkileri

Yerel yönetimler, kapsadıkları roller ve kamu hizmetlerinin halka iletilmesindeki konumları vasıtası ile halkın yönetim aşamasında rol oynamasında ilk adımı kapsamaktadır (Toprak, 2010: 14). Yerel yönetimler ifa ettikleri hizmetler incelendiğinde, sivil toplum ile bütünleşmiş olan yapılar olarak nitelendirilmektedir. Batı Avrupa'da merkezîyetçi yönetim anlayışı olmasına rağmen kendine yer edinmeyi başarmış yerel yönetimler, ortaya çıkış süreçleri ve gelişim aşamaları ele alındığında sivil toplum kuruluşu olarak adlandırılmıştır. Bu sonucu oluşturan sebep ise, Batı anlayışına göre belediye, yalnızca orada bulunan halkın ortak ihtiyaçlarına tatmin geliştirmek için yapılanmış kurumlar değil, aynı zamanda yönetimde sivil toplum geleneğinin sürdürülmesini amaçlayan oluşumları ifade etmesidir (Taştekin, 2020: 201).

Yerele dayalı demokrasinin varlığından söz etmek için, yerel yönetim birim sahiplerinin gücünün toplumun diğer grupları ile paylaşılması ancak demokratik yerel yönetim anlayışı ile sağlanabilecektir. Bu da yerel yönetimlerin daimî olarak sivil toplum kuruluşları ile iç içe ilişkilerin sağlanması gerektiği neticesini doğurmaktadır (Tekeli, 2003: 10). Günümüzde mevcut yerel yönetim ilerleyişleri bakımından bireysel katılımda birtakım aksaklıkların var olması sebebi ile örgütlü katılım giderek değer kazanmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, toplumu aydınlatma da karar alım süreçlerinde, yönetim ve baskı grubu sağlamada demokratik süreç oluşturma anlamında önemli kuruluşlardır (Okutan, 2008: 94).

Sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetim birimleri iki taraflı bileşeni oluşturmaktadır. Şayet birisi güçsüzleşir ise diğeri de güçsüzleşir, biri güç kazanır ise diğeri de gücünü bulur. Öte yandan sivil toplum kuruluşlarının özgün düşünceleri ile özgürlüğünü sağlaması, yerel yönetimlerin gelişmesine basamak oluşturacaktır. Yerel yönetimleri çoğulcu ve katılımcı anlayışlara değer veren şekle bürümek, yerelin sivil toplum kuruluşları ile birlikte ekonomik ve demokratik olarak güç sağlamasına zemin hazırlayacaktır (Kaypak, 2012: 44).

Yerel yönetimler, “merkezi yönetimin dışında, yerel bir topluluğun ortak gereksinimlerini karşılamak amacıyla oluşturulan, karar organlarını doğrudan halkın seçtiği, demokratik ve özerk bir yönetim kademesi, bir kamusal örgütlenme” olarak tanımlanabilir (Oktay ve Pekküçükşen, 2009: 173). Sivil toplum ve devlet, belediyelerin devlete ait olarak görülmesinden ziyade sivil toplum kuruluşlarına da ait bir yapı olduğunu, belediyelerinin özerkliklerinin özel şirketler gibi 19. Yüzyılda devlet müdahalesine karşı yapılanmalar olduğu ifade edilebilir (Kaypak, 2012: 41).

Yerel yönetimler, yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşları ayrılımlarında oluşabilecek olası ayrımı düşürebilmektedir. Yerel yönetimler, bazı açılardan sivil toplum kuruluşları ile benzerliklere sahip olsalar da akabinde öteki özellikleri ile devletin içinde yönetim noktasında varlıklarını idame ettirmektedir (Kaypak, 2012: 35).

Yerel yönetim birimlerinin yönetime katılımı konusunda ilerleme noktasında iyileştirmeler ve vatandaş katılımının olumlu havası tespit edilmiş olsa da uygulama noktasında katılımın etkisine dair soru işaretleri mevcuttur. 1990’larda katılımcı kurum ve kuruluşların sayısındaki artış gözle görülebilecek kadar aktiftir. Bu kurum ve kuruluşlar kamu politikası tasarısı oluşturma ve politika oluşturma noktasında etkili aktörleri oluşturmaktadır. Kuruluşlar bilinçli vatandaş oluşturma noktasında oldukça önemli rol oynamaktadır. Kurum ve kuruluşlar, sadece vatandaşların oy kullandıkları zaman siyasete katkıda buldukları anlayışı yerine oy kullanmadıkları zamanlarda da vatandaşların bilinçlendirilerek kamu politikası ve yerel yönetim faktörlerinde sivil toplum kuruluşları vasıtası ile karar verme noktasında birtakım faaliyetlerde bulunabildiklerini göstermektedir (Touchton, 2017: 165).

Yerel yönetimlere katılımın bir diğer yolu ise belediye meclislerinde aktif rol almaktır. Son üç senede yapılan araştırma bulgularına göre, vatandaşların yerel yönetime katılımının en etkili yönü ajitasyon argümanlarının kullanılması olduğu tespit edilmiştir. Fakat bu noktada yerel yönetimler, hangi vatandaş gruplarının nasıl ve neden etkin olmadığını tespit edebilmektedir (Yeşildal, 2020: 39). Yerel yönetim, vatandaşların yerel yönetimlerde aktif rol oynamasında kullanılan yeni bir kavramı oluşturmaktadır. Vatandaşların katılımının artırılması ve halkı temsil eden temsil grupları dışında sivil örgütlenmelerinde yerel yönetimlerde söz sahibi olmalarını sağlamaktadır (Kesgin, 2016: 91). Yerel yönetimlerin yanı sıra vatandaşlarda ekonomik, sosyal ve akabinde toplumsal sorunlar sebebi ile sorunlara çözüm üretebilmek için yeni teknik ve yöntem arayışları içerisine girmelidir. Bu noktada sivil toplum kuruluşlarının sayılarındaki artış, yerel hizmetlerin daha faydalı olmasına ve katılım noktasında ilerlemesine olanak sağlayacaktır (Yeşildal, 2020: 38-39).

2.6. Kamu Politikalarında Karar Alma Süreçlerinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü

Bazı durumlarda kendi kendine meydana gelen, bazı durumlarda ise bilinçli olarak oluşum gösteren; mevcut siyasi sorunları dile getiren, ayrıntıları ile değerlendirmede bulunan, sorunların sebeplerine ve çözümlerine yönelik çalışmalara

katkı sağlayan, kamusal alanda halkın sesi olan örgütlenme çalışmaları, 20.Yüzyılın son zamanlarından bu yana demokratik alan oluşturma ve katılımcılığa yönelik oluşumu ve denge çizgisini sağlayarak politika süreçlerinde ilerleme kaydetmişlerdir (Sanlı, 2005: 7). Sivil toplum kuruluşları olarak bilinen, topluma ve kamusala yönelik örgütlenmeler, toplumsal olaylara farkındalık, halkın sesi olma, kamusal alanlarda söz hakkına sahip, sorunların sebeplerine derinlemesine inmenin yanında çözüm odaklı olan kuruluşlardır.

Kamu politikası kavramına gelindiğinde ise en genel anlamı ile kamu kurumlarının, kamu alanlarında yönetimde özümsemiş oldukları adım, yöntem ve bu sayede kazanılmış olan pratikleri ifade etmektedir. Öte yandan kamu politikası, disiplinler arası geçiş noktasını kapsamaktadır. Temel hedeflerinde ise siyaset, yönetim, ekonomi ve devlet ilişkilerini içermektedir. Kamu politikaları ele alınır iken kamu politikası aktörleri ve kamu politikası kuramları olarak iki ayrı kategoriye ayrılmaktadır (Kutlu vd., 2021: 142).

Kamu politikası aktörleri resmi ve resmi olmayan aktörler olarak ikiye ayrılmaktadır. Resmi aktörler incelendiklerinde devlet organları ve devlet kurumlarını içermektedir. Resmi olmayan aktörlere gelindiğinde ise medya, siyasi partiler, uluslararası kuruluşlar ve nihayetinde sivil toplum kuruluşlarını içermektedir. Kamu politikası resmi aktörleri devlete ve yasalara bütünü ile birlikte bağlı olmalarının yanı sıra resmi olmayan aktörler incelendiğinde ise toplum talep ve beklentilerinin baskın olduğu, dile getirildiği yapılar olarak görölmektedir (Birkland, 2014).

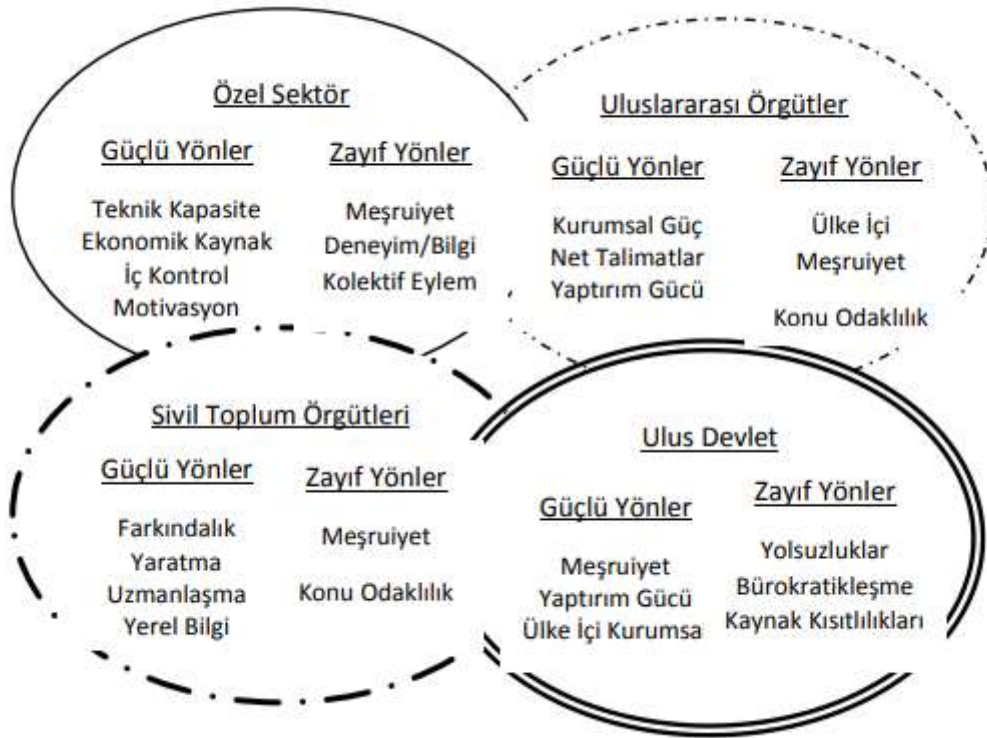
Örgütlü olarak yapılanmalara yer veren toplumların varlıkları küreselleşen yeni dünya düzenine göre demokratikleşmenin etkili yollarından birini oluşturmaktadır. Fakat ölkelerde örgütlenmelerin var olması o ölkelerin artık tam anlamıyla demokratikleştiği anlamına gelmemektedir. Örgütlerin var olmasının yanında buna paralel olarak kamu politikası oluşum dönemine örgütlerin katılım sağlamaları ile birlikte aynı zamanda yasal süreçlerin oluşturulması ölkelerden istenmektedir. Kamu politikaları, ihtiyaç durumunda yahut sorunlara çözüm üretme konusunda bir adımdır. Bu adımın sağlıklı bir şekilde ilerlemesi için halkın sorunları ve beklentileri

iyi bilinmeli, bu sebeple sivil toplum kuruluşlarının karar alma dönemlerinde aşamaların tümünde hali hazırda bulunmaları söz konusu olmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının kamu politikası süreçlerine katılım sağlamaları ile ilgili ülkemizde kamu alanı ve sivil toplum kuruluşlarının paralel bir şekilde iş birliği halinde olmaları için birtakım çalışmalara yer verilmiştir. 5393 Sayılı Belediye Kanunu, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve İl Özel İdareleri Kanunları bu noktada önemli kanunlarımızı oluşturmaktadır. Öte yandan sivil toplum kuruluşlarının kamu politikası oluşturması amacına yönelik olarak kent konseyleri, belediye meclisleri, komisyonlar gibi oluşumlara gönüllü katılım sureti ile hareketleri de bulunmaktadır. Fakat yine de yerelde katılımın yeterli ölçüde sağlanamadığı gözlemlenmiştir (Taştekin, 2020: 196-197).

Sivil toplum kuruluşlarının kamu politikasına etkileri birtakım unsurlara göre değişiklik sağlayabilmektedir. Bu unsurlar; kamu politikalarının oluşturuldukları zamana, kamu politikasının oluşturulduğu politika çeşidine ve kamu politikasının oluşturulduğu mekâna göre farklılıklar göstermektedir. Günümüzde küreselleşen yeni dünya düzeninin etkileri ile yeni kamu politikası düşüncesi ortaya çıkmıştır. Bu yeni kamu politikası düşüncesine göre, insan hakları, çevre ve kültürel haklar başta olmak üzere birçok politika konusunda, karar veren seçkinler kadar sivil toplum kuruluşlarının varlıklarından da söz edilmeye başlanmıştır. Sivil toplum kuruluşlarının söz sahibi olması akabinde birden fazla tartışmaları da meydana getirmiştir (Arts, 2002: 29.). Sivil toplum kuruluşları kavramının hayatımıza girişi ile artık kamu politikalarında karar verme süreçlerinde yerel yönetim birimleri ve yöneticiler dışında sivil toplum kuruluşları da söz sahibi olmuş ve etkililiğini arttırmıştır (Ateş ve Nohutçu, 2006: 255).

Bahsedilen aktörlerin politika süreçlerinde etkilendikleri birtakım düşünceler vardır. Bunlar; “neo-liberal düşüncelerin etkisi” “uluslararası aktörlerin etkisi” “yönetişimin katkısı” olarak ifade edilmektedir. 1990’lı yıllardan günümüze kadar mevcut olarak yaşanan ekonomik ve politik durumlar, küreselleşen yeni dünya düzeni, teknolojiye yaşanan gelişmeler gibi unsurlar kamu politikalarında karar alma süreçlerinde hükümetler ve yerel yönetim birimleri dışındaki unsurlara da söz hakkı

sağlamıştır (Babaoğlu, 2013: 168). Bunun sonucunda ise sivil toplum kuruluşlarına karar verme süreçlerinde söz hakkı sağlanır iken, öte yandan da oluşturulan kamu politikalarının geliştirilme süreçlerinde rol oynama ve denetleme özellikleri de sağlanmıştır (Bulut vd., 2017: 26). Özelliklerin sivil toplum kuruluşlarına sağlanması ile kamu politikalarında politika oluşum süreçlerinde doğrudan yahut dolaylı bir şekilde, özel sektör, sivil örgütler, bürokratik birimler gibi aktörler, birbirleri ile iletişim halinde olma durumu ortaya çıkmıştır (Ateş ve Nohutçu, 2006: 256). Detomasi (2007: 325) mevcut sayılan aktörlerin güçlü yönlerini ve zayıf taraflarını açıklamak amacı ile bir şema oluşturmuştur:

Şekil 1.1 Aktörlerin Güçlü ve Zayıf Yönleri (Detomasi, 2007: 325).

Şemada, her bir aktörün birbiri ile halihazırda iletişim ilişkisi içinde olduğu gözlemlenmektedir. Bu sayede aktörler, birbirleriyle iletişim halinde oldukları için eksik yönlerini birbirlerinin etkileri ile giderebilmektedir (Detomasi, 2007: 330).

2.7. Sivil Toplum Kuruluşlarının Kamu Politikalarına Olan Etkisi Üzerine Yürütülen Düşünceler ve Yaklaşımlar

Sivil toplum kuruluşu kavramı, yeni kamu yönetimi anlayışı ile oluşan dünya düzeni akabinde ülkemizde ve dünyada demokratikleşme aşamasında bir basamak olması sebebi ile değeri anlaşılan bir kavram olarak yerini almıştır. Sivil toplum kuruluşları bireylerin yahut toplumun geneline dayanan, sorunları ele alan ve çözüm noktasında kamu politikası sürecinde politika hizmetine dahil olan bir kavramı oluşturmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının kamu politikalarına dair etkileri, zamana, mekâna yahut politika türüne göre ayrılmaktadır. Sivil toplum kuruluşu kavramı hayatımıza girmesi ile birlikte akabinde birtakım yaklaşımları ve tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu kuruluşlar, politika belirleme aşamasında etki belirleme de birkaç dinamikle birlikte harekete geçmiş bir kavramı oluşturmaktadır. Bu dinamikleri “neo-liberal düşüncelerin etkileri”, “yönetişimin katkısı” ve uluslararası aktörlerin etkileri” olarak ifade edilmektedir. 90’lı yıllardan günümüze kadar birtakım yaşanan politik-ekonomik krizler, bilim ve teknoloji alanındaki inovasyonlar, yönetim kavramını harekete geçirmiş ve sonucunda ise hükümetlerin dışında aktörler artık güçlü bir boyuta ulaşmıştır (Babaoğlu, 2013: 168). Bu sayede sivil toplum kuruluşları, özel sektör gibi aktörler karar verme süreçlerinde kendilerine yer edinmeyi başarmıştır. Kamu politikalarına yönelik sivil toplum kuruluşlarının etkilerine dair birtakım yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar Savunuculuk yaklaşımı ve politika ağırları yaklaşımı olarak ayrılmaktadır.

2.7.1. Savunuculuk Yaklaşımı

Savunuculuk yaklaşımı, devletin tek bir elden baskın olarak yürütmüş olduğu faaliyetleri kısıtlamış ve sonucunda ise farklı aktörlerin koordineli olarak bir arada hareket etmesini sağlamıştır (Babaoğlu, 2013: 171). Bu koordineli olarak sağlanan hareket, sivil toplum kuruluşlarının kamu politikası sürecine dahil olmasını sağlamıştır. Mevcut siyasal rejimde, birçok konu, sorun yahut istekler doğrultusunda bireylerin beklentileri sayesinde topluma ulaşım sağlanmış olup akabinde gündem oluşturmaya bir aktör rolü oynamaktadır. Özellikle bu açıdan incelendiklerinde Savunmacılık yaklaşımına göre bu koordineli hareket etme durumu,

demokratikleşme sürecinde gelişim sağlayan ve demokratikleşmeye de araç olan adımları oluşturmaktadır. Savunmacılık yaklaşımının gelişim gösterebilmesi için politikaların şeffaflık ve uzlaşmacı ilkelerine göre mevcut fikirlerinin değişebileceği göz önünde bulundurulmalıdır (Sabatier, 1998: 120-122). Uluslararası alanda ortak sorun olan kavramlara karşılık sivil toplum kuruluşlarının yapmış oldukları çalışmalar ile desteklendikleri görülmektedir.

Savunuculuğun birtakım faaliyetleri bulunmaktadır. Bu faaliyetlerin bazı durumlarda yürütülmesi sosyal ve demokratik açılardan önem arz etmektedir. Bu faaliyetlere müracaat edenler, faaliyetlerden mahrum kaldıklarında yahut uzaklaştırıldıklarında; politikalar ve hizmetler ötekileştirildiklerinde mevzuatın usulüne uygun ilerlemeyişlerinde, uygulanmış olan politika bireyin hayatında olumsuzluklar gösterdiğinde; hizmetlere yahut gerekli kaynaklara erişim noktasında güçlük çekildiğinde, temel hak ve hürriyetler kısıtlandığında savunuculuk yaklaşımı önem arz etmektedir (Başçılar, 2021: 91).

2.7.2. Politika Ağları Yaklaşımı

Politika ağları yaklaşımına göre küreselleşme kavramı ve yönetişimin karar alma aşamalarında aktör sayılarının artması sonucunda karar alma sürecini bir arada yürütme şeklini almıştır. Eskiden devlet tek el olarak karar alırken artık yeni dünya rejimi sebebiyetiyle devletin alacağı kararlar sadece devletin merkezde olduğu durumdan ayrılarak, birden fazla aktörün bu sürece katıldığı karşılıklı etkileşim şekline biçimlenmiştir. Türkiye’ de politika ağları yaklaşımını eğitim ve ekonomik imkanlar gibi etmenler etkiliyor olsa da yine de sayıca sınırlı sayıda kaldıkları tespit edilmiştir (Şahin ve Yıldız, 2013: 167-169).

Kamu politikası analizlerinde, politika ağları yaklaşımı son zamanlarda önemi daha fazla anlaşılan bir unsuru oluşturmaktadır. Politika ağları yaklaşımından önce devlet-çıkar grupları arasındaki ilişkilerini inceleyen birçok yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan Plüralizm ve Neo-korporatizm erken zamanda oluşan yaklaşımlara karşılık gelmektedir. Politika ağları yaklaşımı örnek verilen bu iki yaklaşıma alternatif olarak oluşturulmuştur. Politika ağları yaklaşımı, devlet ve çıkar grupları

arasındaki ilişkilerin siyasi süreçlere yansımaları ile ilgilenmektedir. Fakat sivil aktörlerin ve kamusal aktörlerin birbirlerini ele alış şekillerini inceleyen bu yaklaşım, zamanla farklılık göstermiştir. Bu farklılıkları ele alan iki okul mevcuttur. Börzel ve Bianco bu okulları kapsamlı olarak ele almıştır. Börzel, kamu politikaları alanına ait çıkar aracılığı okulu ve yönetim okulu olmak üzere iki farklı politika ağı okulunun varlığından bahsetmektedir. Yönetim okulu Kıta Avrupa'sını ifade eder iken, çıkar aracılığı okulu ise Angla Sakson ülkelerine işaret etmektedir (Yıldız ve Sobacı, 2013: 131-136).

Çıkar aracılığı okulu ile yönetim okulu arasında birtakım benzeşmeler mevcut iken ayrışmalara da rastlamak mümkündür. Mesela iki okulunda politika ağı kavramını inceleyiş şekilleri örtüşmektedir. Yönetim okulu, politika ağlarını hiyerarşik şekilde değil onun aksine organize şekilde ele alır. Çıkar aracılığı okulunda ise, politika süreçlerinde etkileri fazlaca olan sivil örgütler ve kamusal örgütleri ele alarak ağı yaklaşımını inceler (Börzel, 1997: 3; Akt. Öztürk ve Tataroğlu, 2019: 441).

Politika ağları yaklaşımı incelendiğinde ise birçok türünün olduğu görülmektedir. Politika ağları sınıflandırması iki açıdan oldukça önem arz etmektedir. Bunlardan ilki; birbirlerinden farklı türdeki ağların sınıflandırılmasına imkân sağlama, birbirinden ayrılan ağların farklı özelliklerine yönelik ayrımlarda bulunma, farklı türdeki yahut farklı zamanlardaki politika ağları türlerini karşılaştırmalı olarak inceleme gibi olanakları sunmaktadır (Yıldız ve Sobacı, 2013: 136-137). İkinci önemi ise; akademik alanlardaki bilimsel çalışmaların önünü açma noktasında önemli adımlara sahip olmasıdır (Öztürk ve Tataroğlu, 2019: 447).

Politika ağları yaklaşımında en önemli ayrımı Marsh ve Rhodes yapmıştır. İkili politika ağlarını ve politika topluluklarını sınıflandırarak günümüzde mesele ağları ve politika ağları yaklaşımına dair bireylerin bilinçlenmesine katkı sağlamıştır. Bu sınıflandırma sayesinde politika ağlarının en önemli özelliklerinin vurgulanmasına zemin hazırlamıştır. Mesele ağları terimi Hugh Heclo'nun 1978'de "Issue Networks and the Executive Establishment" adlı makalesinde de yerini bulmuştur. Politika ağlarında politika aktörlerine yönelik vurgu yapmak isteyen Heclo, mesele ağları

kavramına özellikle değinmiştir. Aktörlerin özellikleri, alanında uzmanlaşmış donanımlı kişiler olmalarından ziyade, politik bir sorunla ilgilenen, sorun hakkında beyin fırtınasında bulunan, sorunu ele alan bireylerden oluşmasıdır. Ağa giriş ve çıkış oldukça basit şekilde ilerlemektedir. Bu sebepten ötürü ağın ilk olarak nerede başladığı ve nerede son bulduğuna dair çıkarımlar yapmak oldukça güçtür (Öztürk ve Tataroğlu, 2019: 448).

		POLİTİKA TOPLULUĞU	MESELE AĞLARI
ÜYELİK	Katılımcı sayısı	Çok sınırlı sayıda, bazı gruplar bilinçli bir şekilde dışarıda bırakılır	Geniş
	Çıkar/ilgi türü	Ekonomik ve/veya profesyonel çıkarlar hakimdir	Etkilenen çıkarları kapsar
BÜTÜNLEŞME	Etkileşim sıklığı	Sıklıkla, yüksek kalitede, tüm grupların bütün konular üzerinde etkileşimi politik meselelerle ilişkili	İletişimin sıklığı ve yoğunluğu iniş çıkışlı
	Devamlılık	Üyelik, değerler ve sonuçlar sürekli zamanlı	Erişim önemli ölçüde inişli çıkışlı
	Uzlaşma	Tüm katılımcılar temel değerleri paylaşır ve sonuçların meşruluğunu kabul eder	Bir ölçüde anlaşma vardır, ama çatışma her zaman vardır
KAYNAKLAR	Kaynakların ağ içindeki dağılımı	Tüm üyelerin kaynakları var; temel ilişki bir değişim ilişkisi	Bazı katılımcıların kaynakları var, ancak çok sınırlı ve temel ilişki danışmacı.
	Kaynakların katılımcı organizasyon içindeki dağılımı	Hiyerarşik; lider üyeleri dağıtabilir.	Çeşitli ve değişken dağılım ve üyeleri düzenleme kapasitesi
GÜÇ		Üyeler arasında bir güç dengesi var. Bir grup egemen olsa bile, topluluk ısrarcı olursa pozitif-toplamı oyun olmalı.	Kaynakların ve erişimin eşitsizliğinin bir yansıması olarak eşit olmayan güçler. Sıfır-toplamı bir oyun.

Tablo 1.4. Politika Ağları Türleri (Marsh ve Rhodes, 1992: 251.; Akt. Öztürk ve Tataroğlu, 2019: 449).

Marsh ve Rhodes, politika topluluğu ve mesele ağlarını ağın dışlayıcı kapalı yahut açık karakterli olmaları açısından birbirlerinden farklı olarak ele almıştır. Mesele ağlarında, üyelerin birbirleri ile olan diyalogları düzensiz ve kesintilidir. Üyeliklerde istikrarsız şekilde değişkenlikler mevcuttur. Mesele ağında çok sayıda üye olması ve

bu sebepten ötürü çok sayıda farklı kamu politikaları işlenmesi ağın işleyişini sekteye uğratabilmektedir. Öte yandan politika ağlarında ise sürece dahil olmak ve üye oldukça zordur. Giriş ve çıkışlar her istenildiği zaman olmamaktadır. Sınırlı aktörler mevcuttur (Öztürk ve Tataroğlu, 2019: 450).

2.8. Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Kamusal Politikaları Etkileme Araçları

Yürütölen araştırmanın bu aşamasında sivil toplum kuruluşlarının yerel kamusal politika etkileme aşamalarını sivil toplum kuruluşları ve stratejik planlama, sivil toplum kuruluşları ve kent konseyleri, sivil toplum kuruluşları ve belediye meclisi, sivil toplum kuruluşları ve komisyonlar ve son olarak hizmette gönüllölük ve sivil toplum kuruluşları olmak üzere toplamda beş başlık altında incelenmiştir.

2.8.1. Sivil Toplum Kuruluşları ve Stratejik Planlama

Ölkemizde yönetim alanına katılma yöntemlerinden birisi olan stratejik planlama, kamu kurum ve kuruluşlarını olması gereken duruma hazırlamanın yanında ayrıyeten uygulamakla yükümlü oldukları stratejik planların hazırlık, uygulama ve son olarak denetim aşamasında vatandaşların söz sahibi olmaları açısından etkin bir rol oynamaktadır. Stratejik plan hazırlama aşamasında sivil toplum kuruluşlarından görüşlerinin beyan alınması belediye ve sivil toplum kuruluşları ilişkileri açısından olumlu dönüt sağlamaktadır. Katılım ilkesine uyulması, demokratik bir toplum oluşturma nezdinde önemli bir aşamayı oluşturmakla birlikte uygulama ise düzenlemeler açısından kolay bir süreci oluşturmamaktadır. Bu sebeple ölkemizde demokratik bir bilinç sağlamak ve nihayetinde katılımın önemi vatandaşlara öğretilmelidir. Bu bilgilerin akabinde ise ölkemizde dernek, sendika, vakıf vb. sivil toplum kuruluşlarına üye olma oranının ise %10 gibi temel düzeyde kaldığı görölmektedir (Taştekin, 2020: 202-203).

Stratejik planlama; halihazırda bir örgüt yahut bir topluluğun şu an içinde bulunduğu nokta ile ileriki zamanlarda bulunmak istediği hedef noktanın belirlenmesi halinde iki durum arasındaki farkları belirleyerek bu farkların

giderilmesi noktasında topluluklara yahut örgütlenmelere yol haritası çizen pusulayı oluşturmaktadır. Sonuç odaklı olan stratejik planlamalar, başarı için örgütün yahut toplulukların uygulayacakları yol ve yöntemleri oluşturmaktadır (Yazıcı, 2014: 141).

2.8.2. Sivil Toplum Kuruluşları ve Kent Konseyleri

Ülkemizde sivil toplum kavramının kent konseyi ile birleşmesi sivil toplum kuruluşları kavramının gelişim ve dönüşüm sağlaması ile başlamıştır. Sivil toplum kuruluşlarının gelişimi, gelişimlerini etkileyen iç ve dış nedenler asıl olarak 1980 yıllarından sonra literatürdeki yerlerini almaya başlamıştır (Çaha vd., 2013). Bu noktada ülkemizde sivil toplum kuruluşları kavramının gelişim göstermesini ise Gündem 21 ile ilişkilendirilmektedir. Gündem 21, sivil toplum kavramının gelişim göstermesi için oluşturulmuştur. Ulusal Gündem 21'i oluşturmak için, hem yerel organlar, sivil toplum kuruluşları hem de merkez noktası hükümete bağlı organlar ile birtakım çalışmalar sağlanmıştır. Bahsi geçen süreçte AB ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik şartı altında atılan adımlar yasal boyuta ulaşmıştır. Uygulayıcıların gözden kaçırdıkları duruma gelindiğinde ise, AB ülkelerinde, Amerika Birleşik Devletleri'nde ve İngiltere'de kendi geçmişleri, kendi tarihleri ve farklı idari yapıları olması hususundan kaynaklı olarak birtakım eksiklikler yaşamamızıdır. Ülkemizde kent konseyleri kavramı bu sebeple ülkeler arası farklılıklardan ötürü hedeflenen noktaya ulaşamamıştır (Kestellioğlu, 2023: 129).

Yerel Gündem 21, Birleşmiş Milletlerin 1992 Rio Zirvesi'nde kalkınmaya destek olarak küresel çapta Gündem 21'e dayanan bir planlamayı teşkil etmektedir. Bu çalışma, yerel yönetime duyulan ihtiyaçlara vurgu yapmak amaçlı yürütülen bir alan olmakla birlikte, yerel yönetim katılımına da bütünü ile dikkat çekmiştir (Cesur, 2018: 813). Ülkemizde ise Yerel Gündem 21'e paralel olarak kent konseyleri oluşturulmuştur. Kent konseyleri belediyelerin alacakları kararlarda ve süreç aşamasında destek unsurunu oluşturmaktadır (Taştekin, 2020: 203). Kent konseyleri karar aldıklarında bu kararlar ilk olarak belediye meclis toplantısında sunulur ve karar kesinleştirilir. Sivil toplum kuruluşlarından da kent konseylerine üye olanlar bulunmaktadır (Gündüzöz, 2012: 160).

5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda kent konseylerine şu şekilde değinilmiştir: *“Belediyeler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar”* (Resmî Gazete, 13.07.2005).

Ülkemizde kent konseyleri, bazı belediyelerde alt kurum olarak çalışmalarını sürdürdükleri yahut bazı belediyelerde ise muhalefet olarak nitelendirilmektedir. Kent konseyleri ve belediyelerle olan iletişimleri, belediyenin var olduğu her yerde kent konseyinin kurulma zorunluluğu, konseyde varılan kararların ilk olarak belediye meclisine sunulması ve kent konseylerinin finansal unsurunun belediyeler tarafından karşılanmasıdır (Önder ve Güler, 2016: 887).

2.8.3. Sivil Toplum Kuruluşları ve Belediye Meclisleri

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda sivil toplum kuruluşları ile ilgili “Hemşehri Hukuku” adı altında değinilen ilk önemli madde 13. Maddeyi oluşturmaktadır (Taştekin, 2020: 204). Bu maddede sivil toplum kuruluşları şu şekilde ifade edilmiştir: *“Belediye hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve bunların korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzmanların katılımını sağlayacak önlemler alır”* şeklinde açıklanmıştır (Resmî Gazete, 13.07.2005).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda belediye ve sivil toplum kuruluşları ilişkisine yönelik değinilen ilk nokta 7'nci maddenin v bendindedir (Taştekin, 2020: 205). Bu maddede, *“Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları*

ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak” olarak ifade edilmiştir (Resmî Gazete, 23.07.2004).

2.8.4. Sivil Toplum Kuruluşları ve Komisyonlar

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun “İhtisas Komisyonları” başlığı altındaki 24’üncü maddesi belediyeler ve STK’lar arasındaki iletişimin önemli bir vurgusudur. Kanunun bu maddesinde sivil toplum kuruluşlarına değinilmiştir (Taştekin, 2020: 205). Bu maddeye göre, “*Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili olarak sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir*” (Resmî Gazete, 13.07.2005).

Sivil toplum kuruluşlarının toplantılarda oy hakkı olmamasın dezavantaj olarak sayılmaktadır. Fakat öte yandan bu durumdan daha fazla dezavantaj teşkil eden bir diğer husus ise sivil toplum kuruluşlarının toplantılara sadece kendi alanlarını ve faaliyet noktalarını içeren kesitlerine katılmaları sorunudur. Sebebi ise kendisini toplantı konusuyla ilişkilendiren bir sivil toplum kuruluşunun toplantı talebi komisyon ve üyeler tarafından ilişik bulunamadı gerekçesi ile reddedilebilmektedir. Dolayısı ile bu madde toplantılara katılımı sivil toplum kuruluşlarını sınırlandıran bir yönergeyi oluşturmaktadır (Taştekin, 2020: 205).

2.8.5. Hizmetlere Katılım ve Sivil Toplum Kuruluşları

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 77’nci maddesi de bir katılım uygulamasını ifade etmektedir (Taştekin, 2020: 206). Kanun’un bu maddesinde katılım “*Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular*” olarak ifade edilmiştir (Resmî Gazete, 13.07.2005).

Yukarıda belirtilmiş olan kanunun bu maddesi gerçek bir şekilde uygulanması durumunda yerel yönetimlerin sorumluluklarında hafifleme söz konusu olacak ve aynı zamanda kentte oturanların da sorumluluk bilinçleri gelişme gösterecektir. Hizmetlere gönüllü katılım söz konusu olduğunda hem kentteki insan kaynağından yararlanılacak hem insanlar bilinçlenmiş olacak hem de bedelsiz bir şekilde yeni kamu hizmeti var olmuş şekle bürünecektir. Yerel kamusal hizmetlere gönüllü katılım noktası ile kente ait olma duygusu da pekişmiş hale gelecektir. Bütünün genel bir şekilde ele alınması ile ülkemizde sivil toplum kuruluşlarının karar alma ve uygulama adımlarına katılmaları ile yasal mevzuat açısından kısıtlamalar bulunmadığı görülmektedir. Fakat Avrupa yerel yönetimler şartının getirisi ile sivil toplum örgütlerinin yerel yönetim alanında politika oluşturma, karar aşaması süreçlerinde süreçlere dahil olabilmeleri için hem yönetim birimlerinin hem de sivil toplum kuruluşlarının oluşturulmuş olan ilkelere asgari seviyede uyulması gerektiğini belirtmiştir. Bu ilkeler ise şu şekildedir (Bulut vd., 2017: 30) :

- Açık ve erişilebilir katılım kanalları: Politika oluşum sürecinde alternatif kaynaklara erişim açık ve anlaşılır olmak durumundadır. Mevcut kaynaklara ulaşım sağlanması konusunda sorun yaşanmaması durumu beklenmektedir.
- Güven: Sivil toplum kuruluşlarının kamu politikaları oluşum süreçlerine dahil olması durumunda STK'ların yapmış oldukları hareketlere yönelik güven olgusunun sağlanması durumunu oluşturmasıdır.
- Hesap verebilirlik ve şeffaflık: Sivil toplum örgütleri, yapmış oldukları çalışmaların neticesinde hesap verebilir ve yürütmüş oldukları eylemlere ve sonuçlarına yönelik şeffaf olmaları beklenmektedir.
- Bağımsızlık: Sivil toplum örgütlerinin özerk olması durumunu ifade etmektedir. Devlete karşı sorumluluklarının ve birtakım hesap verebilme özelliklerinin olması yanı sıra öte yandan sivil toplum kuruluşları bağımsız kuruluşlardır. Sivil toplum kuruluşlarının bağımsız olmasının sebebi örgütlenmede ihtiyaçlar doğrultusunda ekonomik olarak kendilerini idame ettirecek seviyede özgürlüklerinin olmasının yanında ayrıca politika oluşturma süreçlerinde devletin söz hakkı vermesi gereken oluşumları oluşturmaktadır.

2.9. Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Kamu Politikalarının Belirlenmesindeki Etkisi Üzerine Değerlendirme

Osmanlı Devleti Dönemi’nde Lonca Teşkilatı, vakıflar gibi bir takım dini ve geleneksel kurumları sivil toplum kuruluşları bağlamında değerlendirmek olasıdır. Bu çeşitli kurumlar, ihtiyaç sahiplerine ulaşarak toplum sorunlarına yönelik faaliyetler göstermekteydiler. Devlete karşı sözcü konumunu oluşturmuştur. İlerleyen zamanlar incelendiğinde ise, Cumhuriyet Dönemi’ne gelindiğinde ise 1980’li yıllara kadar sivil toplum kuruluşlarının ülkemizde oluşum sağladıkları görülmektedir. Bu duruma sebep olan bir neden olarak politika ağları yaklaşımının engel teşkil ettiği düşünülmektedir (Akçadağ, 2011: 13). Günümüze gelindiğinde ise ulusal ve uluslararası boyut incelendiğinde sivil toplum kuruluşlarının sayılarında artış olduğu gözlemlenmektedir. Bu artışın sebebi ise kamu politikaları oluşturma sürecinde küresel çapta ülkelerin artık bu süreci devletlerin tek elden yürütmesini azaltmayı sağlamak ve demokratikleşme kriterlerinden birini oluşturma sebepleri yatmaktadır.

Savunucu yaklaşım ve koalisyonlar geliştirilmesi ile sivil toplum kuruluşları, kamu politikaları belirlenme aşamasında söz hakkı sahibi olmayı sağlamışlardır (Ateş ve Nohutçu, 2006: 249-150). Sivil toplum kuruluşları, vatandaşların bilinçlenmesi ve politika süreçlerine katılımları, öte yandan vatandaşa söz verilmesi sayesinde sorunlara çözüm aşamasında kamu hizmetleri oluşturmada vatandaş çalışmalarından yararlanması, hemde yönetim mekanizmasını denetlemek açısından oldukça önem arz etmektedir. Bu sayede karşılıklı olarak koordineli bir şekilde ilerlemek sorumlulukları da hafifletecektir.

Sivil toplum kuruluşları Avrupa Konseyi tarafından 2009 yılında kabul edilmiş olan “Sivil Toplumun Karar Verme Sürecine Katılımıyla İlgili İyi Uygulama İlkeleri” ile üstlendikleri: 1) Politika sürecinde bahsi geçen aktörlerin ihtiyaç ve çıkarlarını savunma amacı, 2) Bireyleri ve toplumu bu konu üzerinde aydınlatmak ve bilinç uyandırmak, 3) Uzmanlık alan bilgileri ve sunulmuş olan önerileri ile mevcut sürece katkı sağlamak, 4) Alternatif çözüm önerileri sunmak, 5) Hizmet sunmak, 6) Sürecin şeffaflığını sunmak vb. şekilde görevler vermektedir. Ülkemizdeki uygulamaları

değerlendirdiğimizde ise sivil toplum kuruluşlarına katılım basamaklarından ancak istişare aşamasına ulaşabildiği görülmektedir (Bulut vd., 2017: 28).

İstişare basamağının yanında sivil toplum kuruluşlarının sadece danışman olarak fikirlerinin alınmasına başvurulması gibi daha temel seviye basamakların örnekleri ile de karşılaşmak mümkündür. 2005 yılında yasal olarak kabul edilmiş olan Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte madde 7/2 ve 3'te belirtildiği gibi karar mekanizmalarının aşama sürecinde sivil toplum kuruluşlarına başvurma gibi zorunluluklarının olmaması, akabinde ise takdir yetkisi yine karar mekanizmasına sunulmaktadır. Sonucunda ise mevcut sorunda ilk olarak değinilen nokta, yasal düzenlemelerin yetersiz seviyede kalmaları, Kamu-STK iş birliği sağlanmasına yönelik düzenleme bulunmaması, yasal anlamda sivil toplum kuruluşlarına yönelik yapılan göndermelerin açık şekilde ifade edilmemesi, yasada mevcut bulunan ifadelerin genel mahiyette atfedilmesi ve iş birliği şekil, esas ve içeriklerine dair açıklama içermemesi gibi sebepler sorun olarak değerlendirilmektedir (Ayete ve Karan, 2015: 118).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KONYA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI PLATFORMU VE KAMU POLİTİKALARI KARAR ALMA SÜRECİNE ETKİLERİ

İnsanlık tarihi incelendiğinde ilk zamanlardan bu yana kadar toplumun tüm zamanlarında insanların bir yöneticiye ihtiyacı oldukları bilinmektedir. Bu ihtiyaç doğrultusunda günümüze kadar birçok aşama kat edilmiştir. Bu aşamaların da mevcut düzene sahip olunmasında birçok etkisi bulunmaktadır. Siyaset ve yönetim ile alakası olmadığını söyleyen bir birey bile hayatının mutlak bir kesitinde mutlaka

karar veren düzeyinde adımlar atmaktadır. Küreselleşen yeni dünya düzeninde önceden geleneksel yaklaşımla ön planda olan kamu yönetimleri, oluşan yeni kamu yönetimi anlayışı ile artık günümüz şeklini almıştır. İşlerin daha demokratik şekilde ilerletilmesi ve daha sağlıklı şekilde işleminde STK faydası yadsınamayacak boyuttadır. Bu faydanın sağlanması noktasında ise gereken koşulların sağlanması gerekmektedir. Sivil toplum kuruluşlarına gereken önem ve güven ortamı sağlandıktan sonra sağlayacakları fayda şüphesizdir. Demokratikleşme süreçlerinde siyasi organlar kadar halkında yönetim süreçlerinde söz sahibi oldukları ortamın meydana getirilmesi demokratik ülkeler için avantajlar sağlamaktadır. Halk, mevcut siyasilerle güven duyar iken öte yandan söz sahibi olmanın verdiği avantajlar ile ülke gelişimine katkı sağlamak için atılımlar sağlayacaktır. Çalışmanın bu bölümünde Konya ili üzerinden demokratikleşme açısından ve kamu politikalarında karar verme hususunda sivil toplum kuruluşlarının etkileri ve yerel yönetim birimleri ile aralarındaki ilişki incelenecektir.

3.1. Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformu

1985 senesinde Hasan Hüseyin Varol Hoca liderliğinde varoluş sürecine adım atan Konya STK Platformu, Tahir Yüksek, Ahmet Sorgun, Mustafa Güçlü ve diğer katılımcıların destekleri ile “Rahmet Bulutları” adı altında oluşum göstermiştir. 1985-1999 yılları arasında “Rahmet Bulutları” adı altında sürekliliklerini devam ettirir iken 28 Şubat gelişmeleri sebebi ile daha çok faaliyetlerde bulunmak istemiş olup yeni bir başkan seçme yolunu seçmiştir. Sivil örgütlenmenin başkanlığına Sami Sorgun getirilmiştir. Sami Sorgun, 2006 senesine kadar başkanlığı devam ettirir iken 2006 senesinde yapılan seçim ile Latif Selvi yeni başkan olarak seçilmiştir. Latif Sorgun 2014 senesine kadar başkanlığını devam ettirir iken 2014 senesinde yapılan seçim ile yeni başkan olarak Muhsin Görgülügil seçilmiştir. Akabinde ilerleyen senelerde Prof. Dr. Önder Kutlu ve Âdem Ceylan sırası ile platform başkanlığı yürütmüştür. İçinde bulunduğumuz zaman diliminde de farklı alanlarda faaliyetlerini sürdüren 185 sivil toplum kuruluşunun üyesi bulunduğu platform, üye kuruluşlara farklı alanlarda birçok konuda liderlik eder iken mevcut durumlarda meydana gelen

gelişmelere karşı her zaman kayıtsız kalmamayı temel ilke haline getirmiştir (<https://www.konyastk.org/hakkimizda.html>).

Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformu İcra Kurulu üyelerinden Şenol Metin ile çalışmanın bu noktasında görüşmeler sağlanmıştır. Şenol Metin'in ifadelerine göre: “ Yaklaşık olarak 40 yıllık bir mazisi olan bir platformdur. Kuruluş dönemlerinde daha çok Konya şehrinde yerel düzeyde faaliyet sürdüren sivil toplum kuruluşlarının, dernek ve vakıflarının birlikte iştişare etmelerine, birlikte iş birliği imkanlarını geliştirmelerine yönelik bir çalışma olarak doğan Konya STK Platformu, daha sonrasında her yıl düzenlenen “Ufuk Turu” programları ile alanındaki uzman akademisyen, bürokrat ve siyasetçilerinde katılımı ile bir ortak akıl platformuna dönüşmüş durumdadır. 28 Şubat dönemi öncesinde kuruluşu başlayan sivil örgütlenme, 28 Şubat döneminde birbirleri ile olan dayanışmasını ve iş birliğini daha da geliştirerek 28 Şubat’ın o sıkıntılı döneminde birlikte hareket, birlikte düşünme, birlikte eylem şeklinde tezahür eden bir süreci başarmıştır. Ardından 2000’li yıllar ile beraber Türkiye nispeten farklı bir konjonktüre girmiştir. Bu dönemlerde de Konya STK Platformu üyeleri, her yıl “Ufuk Turları” programlarını düzenleyerek böyle bir misyon üstlenmiştir. Daha sonraki o yıllarda Ufuk Turu Programlarında hukuk ve toplum, eğitim ve toplum, birlikte yaşama kültürü ve toplum gibi Türkiye’nin temel sorun alanlarına yönelik ortak akli tespitler yapmaya çalışan ve raporlar ile de bunları kamuoyunun gündemine taşımayı amaçlayan bir misyon üstlendi. 2005-2006’dan itibaren Kapatma Davası Dönemi’nde de platform, kendi içerisindeki sorunlara değinir iken ilaveten de Türkiye’nin vesayetlenmesi ve sonlandırılması sürecinde de yine inisiyatif almaya devam etti. Bugün için 200’e yakın dernek ve vakfi bünyesinde barındıran, kurumsallaşmış bir çatı dernek yapılanması ile Konya’daki bütün sivil yapıları bünyesinde bulunduran bir yapıya dönüşmüştür.”

“ Dernek ve vakıfların üye profilleri ağırlıklı olarak muhafazakâr, mütedeyyin, milliyetçi denilebilecek bir kimlik olsa da aslında daha çok ana renginin sivilcilik olduğunu, devlet ile olan çalışmalarında devlete rağmen değil, devletin karşısında değil, devletin içinde değil, devletin yanında değil devlet ile birlikte çalışma

prensibini içselleştirmiş vaziyettedir. Bu yönü ile de Anadolu'nun kadim devlet ile halk ilişkileri içerisinde uyumlu bir konumlanışı vardır. Her dernek ve vakfın kendine ait kurumsal bütünlüğü ve öncelikleri olduğu gibi Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformu'nun da hepsini içeren hatta hepsini aşan bir çerçevesi de vardır. Bu yönü ile de özellikle siyasetin karar alma süreçlerine raporları ile destek olan bir misyonu da vardır. Bu yönleri ile bakıldığında Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformu bünyesindeki 190'ı aşkın dernekler ve vakıflar ile Türkiye'nin önemli bir kuruluşudur diyebiliriz.”

“Yerel yönetimler ile olan ilişkileri değerlendirildiğinde ise burada da genel siyaset ile olan ilişkilerine, devlet ile olan ilişkilerine paralel bir konumlanışın olduğu görülmektedir. Bu konumlanışın özü ne devletin karşısında çatışmacı değildir. Bu yönü ile ne devletin içinde değildir. Daha çok devlet ile birliktedir. İkona süreçlerine önem veren, kamuoyu bilgilendirme süreçlerine önem veren, bunu yaparken de zaman zaman da karşı konumlanıştan da çekinmeyen bir öz güveni olduğunu ifade etmek gerekir.”

3.2. Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformu Faaliyetleri ve Yerel Yönetim Birimleriyle İlişkileri

Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformu, yaklaşık olarak 40 yıllık bir mazisi olan bir platformdur. Kuruluş dönemlerinde daha çok Konya şehrinde yerel düzeyde faaliyet sürdüren sivil toplum kuruluşlarının, dernek ve vakıflarının birlikte iştişare etmelerine, birlikte iş birliği imkanlarını geliştirmelerine yönelik bir çalışma olarak doğan Konya STK Platformu, daha sonrasında her yıl düzenlenen “Ufuk Turu” programları ile alanındaki uzman akademisyen, bürokrat ve siyasetçilerinde katılımı ile bir ortak akıl platformuna dönüşmüş durumdadır. Ufuk Turu Programı belirli zamanlarda tekrarlanmaktadır. 2016 senesinde düzenlenen Ufuk Turu 13 Programı, Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformu başkanlığında düzenlenmiştir. Konya STK Platformu öncülüğünde yapılan bu program, Hikmet İlim ve Sanat Derneği'nin (HİSDER) ve Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları (YTB) destekleri ile Kosova'da düzenlenmiştir. “Medeniyet Teması” ile meydana getirilen Ufuk Turu-13, Türkiye genelinde 20'den fazla ilden gelen katılımcılar ve Konya Sivil Toplum

Kuruluşları Platformuna mensup vakıf ve dernekleri temsilen katılan temsilciler ve Balkan ülkelerinden katılım gösteren sivil toplum kuruluşu temsilcileri ile düzenlenmiştir. Bireylerin birlikte yaşam sürdürmesi için birlik ve beraberliğe vurgu yapan YTB Başkanı Doç. Dr. Kudret Bülbül, meydana getirilen projelere de büyük katkı sağlamıştır. Program dönüşünde mevcut dönem başbakanının da katılımcılara ulaşım noktasında uçak tahsis ederek meydana getirmiş olduğu destek ilerleyen dönemlerde de programlara katılım noktasında bürokrasi ve akademisyen camialarının katılımına yönelik katkı sağlamıştır. Programda dönemin Kosova Çevre Bakanı Ferid Agani, konuşmasında Avrupa Birliği sürecinde Kosova'nın Türkiye ile olan ilişkilerinin bu süreçte önemli olduğuna vurgu yapmıştır. Konuşmanın ilerleyen bölümlerinde Kosova ve Türkiye ilişkileri ile gençlik ve eğitim alanlarındaki meydana gelebilecek imkanlara değinmiştir. Ufuk Turu-13 Programında birçok sunum meydana getirilmiştir. Mevcut sunumlar arasında Yrd. Doç. Dr. Tarık Kadir, "İslamofobia" adlı sunumu ile Batı'da İslam'a karşı oluşan ön yargının meydana gelmesinde Müslümanların da rolü olabilir şeklindeki sunumu Müslümanlara yönelik bir öz eleştiri olarak algılanabilir (<https://www.memleket.com.tr/ufuk-turu-13un-ardindan-22634yy.htm>).

Ülkemizde diğer şehirlerde de çatı temelli sivil toplum platformları kurulmak istenir iken öncelikle Konya STK Platformuna ziyaretlerin yapıldığını ifade eden Konya STK Platformu Başkanı Âdem Ceylan, platform hareketlerine yönelik ülke çapında ses getiren bir platform olmasında iki önemli çalışmaya dikkat çekmektedir. Bu çalışmalardan ilki "Bir Konu Bir Konuk" programıdır. Her ay düzenlenen bu programlarda alanında uzman isimlerin teşrifleri ile yahut ülke ve şehir bürokrasisinden önemli isimlerin katılımları ile meydana gelmektedir. İkinci çalışma ise birinci çalışmadan esinlenerek meydana getirilen "Ufuk Turu" programlarıdır. Ufuk Turu Programları Konya dışında bir şehirde meydana getirilerek farklı şehir, farklı düşünce ve farklı ülkelerden gelen sivil örgütlenme temsilcileri ile farklı zihinlerin bir araya gelmelerine imkân sunmaktadır (<https://www.konyakent.com/konya-stk-platformunda-yeni-donem/3664/>).

3.3. Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformuna Üye Dernek ve Vakıflardan Örnekler

Çalışmanın bu bölümünde Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformu' na üye olan dernek ve vakıflar ele alınarak bu dernek ve vakıfların faaliyetlerine ve yerel yönetimler ile olan ilişkilerine yönelik bilgilendirmeler sağlanacaktır.

3.3.1 Dost Eli Derneği Faaliyetleri ve Yerel Yönetimlerle İlişkileri

Dost Eli Derneği, 1996 yılında insanlığa faydalı işler oluşturma bakış açısıyla oluşum sağlamıştır. İhtiyaç sahibi insanların sesi olmak, onlara yardım eli uzatmak, yalnız ve yoksul bireylere yoldaş olmak ve ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar sağlayarak ilerlemek isteyen bir dernek olarak kendilerini ifade etmektedirler. Ana hedefleri gönüllülük esasına dayalı olmak olan bu dernek, zamanla üye sayılarının artmasıyla birlikte akabinde resmi statü almaya hak kazanmıştır. Resmi statü elde ettikten sonra ise 2001 yılına gelindiğinde daha sistematik şekilde hareket etmeye başladıkları görülmektedir. Yapmış oldukları hizmetleri sürdürür iken ilk olarak ihtiyaç sahibi aileleri tespit ederek bu kimselere yeme, içme, barınma, gıda, giyim gibi yardımların yanında eğitim, sağlık, sosyal yardım gibi yardımlarda bulunmayı ilke edinmişlerdir. İlerleyen zamanlarda 2004 yılına gelindiğinde ise Türkiye'de bir ilk olan “Gıda Bankacılığı Sistemi”ni ilk defa Dost Eli Derneği kullanmıştır. Yaşanan bu gelişmenin sonucunda ise, Dost Eli Konya Gıda Bankası Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği olarak isimlendirilmiştir (<https://dosteli.org.tr/tr/kurumsal/hakkimizda/>).

İlerleyen zamanlarda Dost Eli Derneği'nin çalışmaları istikrarlı olarak devam ederek önemli bir boyuta ulaşmış ve yurt dışı çalışmalarına 2005 yılında ilk olarak adım atmıştır. Yurt dışında yoksulluk ve açlık sınırına ulaşmak ülkelere fayda sağlamak olan Dost Eli Derneği, yoksullukla savaşın yanı sıra iç savaşlarla da baskıcılığın ve zulmün içinde kalmış olan ülkelere de yardım sağlamaktadır. 2006 yılında susuzluğun hakim olduğu Afrika ülkelerinde su kuyusu açmaya başlayan dernek, 2017 yılına gelindiğinde mevcut açmış oldukları su kuyusu sayısını 525 rakamına ulaştırmayı başarmıştır. Nijerya gibi açlık sınırının yüksek olduğu ülkelere

yapmış olduğu keçi dağıtımı gibi sosyal yardımlaşma projeleri ile coğrafi olarak yakınlarımızdaki ülkelere örnek olmuş, yardımlaşma politikalarına katkı sağlamıştır. 2008 yılına gelindiğinde ise Konya merkezde Dr. Faruk Sükan Doğum ve Çocuk Hastanesi'nde Dost Eli Derneği'nin "Hoş Geldin Bebek" proje çalışmalarına başlangıç vermiş olduğu görülmektedir. 2009 yılında ise Moğolistan'da Hz. Ömer Camii'nin temelleri atılmıştır. İlerleyen zamanlarda 2013 yılına gelindiğinde ise yine Moğolistan'da Konya Kültür Merkezi ve Hz. Osman Camii'nin açılışları yapıldı. Kurulduğu ilk andan itibaren yardımlaşma kültürü, yapmış olduğu planlar ve meydana getirmiş oldukları projeler ile önemli boyutta aşamalar kat eden dernek, 30.04.2014 tarihinde 2014/6343 sayılı kararı doğrultusunda kamu yararına hizmet veren dernek statüsünü kazanmaya hak kazanmıştır. Dost Eli Derneği, tüm Müslümanlar kardeşir anlayışı ile yardıma muhtaç her bireye yardım eli uzatmayı temel ilke edinmiştir. Din, dil, ırk ayrımı yapmaksızın insanlığa fayda sağlamak amacı ile hareket etmektedir. Planlı yardımlaşma sistemi ile güvenilir şekilde fayda sağlamanın yanında isim odaklı değil hizmet odaklı atılımlar sağlamaya odaklanmaktadır (<https://dosteli.org.tr/tr/kurumsal/hakkimizda/>).

Dost Eli Derneği birtakım çalışmalar yapar iken halk ile iç içe olmak ve halktan destek almaya önem gösterir iken yerel yönetimler ile de çalışmalar meydana getirmektedir. Çalışmanın bu noktasında Dost Eli Derneği ile görüşmeler yapılmış olup yerel yönetim birimleri ile ilişkilerine yönelik birtakım bilgiler elde edilmiştir. Dost Eli Derneği'nin ifadelerine göre: “ *Dost Eli Derneği, geçmiş zamanlarda belediye birimleri ile ortak projeler meydana getirmiştir. En güncel örnek olarak “ Güçlü Yanım Aile Bağım” projesi örnek olarak verilebilir. Belediyeler ile Suriye ilişkilerinde öncülük edilmiştir. Fakat kısıtlamalar ile birlikte yardım fonları artık sonlanmıştır. Belediyelerle ilişkiler geçmişte olduğu gibi günümüzde de sürekli olarak devam etmektedir.*”

Dost Eli Derneği, “Sağlığa Dost Eli” projesi doğrultusunda; Tika, Konya İl Sağlık Müdürlüğü ve Meram Tıp Fakültesi'nin bir arada oluşumu ile meydana getirilmiş olan sağlık çalışması doğrultusunda ÇAD'da 5328 muayene edilmiş ve tedavi görmüştür. Bu çalışma sonucunda sağlığına kavuşmak isteyen bireylere fayda

sağlanır iken, yapılan çalışma ile 2057 çocuk sünnet edildi, 515 kişi cerrahi uygulamalara tabii tutuldu. 1398 diş tedavisi yapılır iken akabinde 693 kulak burun boğaz muayenesi ve 685 kişiye ise sağlık taraması yapıldı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, TİKA, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi çalışanlarının öncülük etmiş olduğu bu çalışma da Dost Eli Derneğine büyük katkılar sağlamıştır (<https://dosteli.org.tr/tr/haberler/cadda-5328-kisi-muayene-ve-tedavi-edildi/>).

3.3.2 KADEM Faaliyetleri ve Yerel Yönetimlerle İlişkileri

Ülkemizde ve dünya çapında kadına verilen değerın önemi günden güne önem arz etmektedir. Bu konu kapsamında gerekli yaptırımlar ve mevcut düzende oluşturulan sosyal çalışma projeleri ile farkındalık yaratmak hususunda meydana gelen oluşumlar bir arada ilerleme sağlamaktadırlar. Kadına verilen haklar, gelişmiş toplumların ilerleme kat etmesinde önemli bir durumu ifade etmektedir. Aktif olarak kadının sahada her türlü görevi üstlenmesi, kendine olan güvenini arttırmanın yanı sıra çevresindeki bireylere ve yaşadığı ülke sınırları içerisinde de önemli bir marjinal fayda meydana getirmektedir. 8 Mart 2013 yılında kurulmuş olan KADEM, kurulmuş olduğu ilk günden bu yana kadınların güven ortamında onuru ile hakkaniyetli bir yaşam sürdürmesini amaçlamıştır. “Varoluşta eşitlik, sorumlulukta adalet” anlayışını benimseyen KADEM, kadın hakları savunuculuğunda kurulduğu ilk günden bu yana isminden sıklıkla bahsedilmesini başarmıştır. KADEM, kadın haklarını ve aileleri ilgilendiren durumlarda, çözüm noktasında uygulanabilirliği esas alır iken adil bir ortam yaratma hususuna da önem vermiştir. Çalıştığı temel unsurlara gelindiğinde ise; Akademik literatürde katkı sağlamak, kadın haklarına yönelik savunuculuk, sivil aktivizm, her türlü şiddete karşı önlem alma ve mücadele etme, kadınların fırsatlar noktasında elde etmesi gereken eşitliğe ulaşmasını temel olarak ele almaktadır. Sadece yurt içinde değil yurt dışında da sahada kendini ifade eden çalışmalara imza atmıştır. KADEM, Türkiye dönem başkanlığında G20 kapsamında ilk defa meydana gelen W20 zirvesinde yürütme sisteminde oluşum gösteren üç dernekten biridir. Bunun sonucunda 2015 senesinden itibaren her sene W20 zirvesine katılarak kendini kanıtlama fırsatını yakalamaktadır. KADEM Kadın Araştırmaları

Dergisi ile de kendisini literatürde ifade etme şansı kazanmaktadır. KADEM amacı kadına güven ortamı ve onuru ile hakkaniyetli bir yaşam sürdürülebilirliği sağlamak iken vizyonu ise kadınlara eşit haklar sağlayarak uluslararası bir sivil toplum kuruluşu olma yolunda ilerlemektir. Değerlerine gelindiğinde ise; Sorumluluk bilincinde ilerleme, güvenilirlik ve güven, adalet, mücadeleci bir ruh, gönüllülük esaslı ve dayanışma anlayışı, milli şuura ve manevi değerlere saygı ve hesap verebilirlik anlayışlarını benimsemektedir (<https://kadem.org.tr/hakkimizda/#>).

Yerel yönetim birimleri, halk desteği, oluşum içerisindeki ortak payda ilerleyişleri ile hareket eden KADEM, birçok yeniliğe ve faydalı çalışmalara imza atmıştır. Resim yarışmaları, atölye çalışmaları, söyleşiler gibi etkinlikler düzenleyerek sosyal farkındalığa katkı sağlamıştır. 2020 yılında dünya çapında yaşanan pandemi sürecinde ülkemizde farkındalık sağlamak adına Kızılay Genel Başkanı Dr. Kerem Kımk öncülüğünde “Kızılay-Kan Bağışı, Covid-19 Süreci ve İmmün Plazma Tedavisi” adı altında söyleşi gerçekleştirmiştir. 2021 yılında ise Üsküdar İlçe Emniyet Müdürlüğü gibi birimleri ziyaret ederek etkinlikler düzenlemiştir. Tarım Bakanlığının öncüsü olduğu Geleceğe Nefes Projesi’nde de etkin rolünü almıştır. 2015 yılından beri faaliyet gösteren KADEM, yakın zamanda meydana gelen bir sivil toplum kuruluşu olarak mevcut olsa da kısa zamanda etkili işler meydana getirmiştir (<https://kadem.org.tr/etkinlikler/page/10/>).

Çalışmanın bu noktasında KADEM ile görüşmeler yapılmış olup yerel yönetim birimleri ile ilişkilerine yönelik birtakım bilgiler elde edilmiştir. KADEM’in ifadelerine göre: “ *Belediyeler ve yerel yönetim birimleri ile mevcut iş birliği sağlanmaktadır. Genel olarak kadınlara yönelik akademik faaliyetlerde bulunmamızdan kaynaklı olarak özellikle bu hususlarda iş birlikleri meydana gelmektedir. Sosyal yaşam ve kadın konulu projelerde de yine belediyeler ile iş birlikleri mevcut bulunmaktadır. Üniversitelerde de aktif olarak rol almaktayız. Belediyelerden kaynak fonu noktasında yardım alınmamaktadır.*”

3.3.3 İnsan ve Medeniyet Hareketi Konya Faaliyetleri ve Yerel Yönetim İlişkileri

Geleceğin inşası geçmişten alınan birtakım değerleri birleştirip ilerletmek ile mümkündür. Geçmişini tam olarak anlayamayan toplumlar gelecek inşa eder iken birtakım zorluklar yaşayabilirler. Bu zorluklar neticesinde ise günümüz salt kültürünü oluşturamamak başta olmak üzere kültürsüz ve manevi değeri eksik güçsüz toplumların oluşmasını meydana getirebilir. Bu gibi durumların yaşanmaması adına tarihi ve manevi değerleri bireylere aşlamak önem arz etmektedir. Kökten güçlü nesiller yetiştirmek geleceğe atılan adımların güçlenmesi adına önemli adımları oluşturmaktadır. Din, dil, örf, adet ve gelenekler bu noktada değerli basamakları oluşturmaktadır. Bu basamakları yok saymayı üzerine koyarak ilerlemek temeli kuvvetli nesilleri meydana getirecektir. İnsan ve Medeniyet Hareketi geçmişten aldığı değerleri günümüze yansıtarak ilerlemeyi amaç edinen bir topluluğu oluşturmaktadır. Biriktirdiği değerler ile günümüzü şekillendiren bu dernek, kaliteli çalışmalarda adından söz ettirmeyi hedeflemektedir. İnsan ve Medeniyet Hareketi çalışmalarına başta Eyüp Bahariye Mevlevihanesi'nde ilerletir iken İstanbul'un farklı semtlerinde ve ülkemizin çeşitli illerinde bu çalışmalarını oluşturmaktadır (<http://imhkonya.org.tr/>).

Oluşumun kökleri incelendiğinde 70'li yıllarda meydana geldiği görülmektedir. Milli Türk Talebe Birliği ve Akıncılar Derneği üniversite gençlerinin oluşturduğu bir yapılanma ile filizlenen İnsan ve Medeniyet Hareketi, ülkemiz sınırları ve yakın topraklarda İslam dininin sesi olmayı amaç edinmiştir. İnsan ve Medeniyet Hareketi 1970'li yıllarda MTTB ve akabinde ise Akıncılar Derneği, 1980'li yıllar içerisinde Müslüman gençlik ve günümüzde ise İnsan ve Medeniyet Hareketi olarak isimlendirilen oluşum, elli yılı aşkın bir geçmişe sahip bir topluluğu oluşturmaktadır. İlerleyen zamanlarda 2000'li yıllara gelindiğinde ise küreselleşen yeni dünya düzeni ile global dünya kültüründe kurumsallaşmanın öneminin artması ile birlikte topluluk kurumsallaşma sürecine adım atmıştır. Geleceğin dünyasının oluşmasında kendi medeniyet değerlerimizin ana temelde olmasını istiyor isek ahlaki, siyasi, ekonomik ve manevi değerlerimizin sağlam duruş sergilemesi için çaba sarf etmemiz bu

noktada önemlidir. Bahariye Mevlevihanesi'ndeki genel merkezde Osmanlı döneminden günümüze miras kalan hat, tezhip, minyatür gibi sanatsal değerlere sergilerde kıymetli sanatçılar ile aktif olarak faaliyet göstermesine önem verilmektedir (<http://imhkonya.org.tr/>).

İnsan ve Medeniyet Hareketi, her ay düzenli olarak Haliç Forumu adı altında ülkemizde ve dünyada güncel meseleleri incelemek adı altında toplantılar meydana getirmektedir. Bu toplantılarda mevcut güncel meseleleri anlamak ve fikir paylaşımında bulunmaya önem verilmektedir. Genel merkez olan Bahariye Mevlevihanesi'nde yine İnsan ve Medeniyet Hareketi'ne bağlı olan İnsan Vakfı, meydana getirmiş olduğu birtakım çalışmalar ile gerek yurt içi gerekse yurt dışında yardıma muhtaç tüm insanlara yardım eli uzatmak amaçlı çalışmalar meydana getirmektedir. İnsan Vakfı Eğitim Merkezi tarafından oluşturulan Eğitim Kursüleri etkinliklerinde ise sosyal bilimlerden İslami bilimlere kadar çeşitli dallarda eğitim verilmesi adına birtakım çalışmalar ve etkinlikler düzenlenmektedir. İnsan ve Medeniyet Hareketi'nin kurulduğu ilk yıllarda olduğu gibi günümüzde de yine üniversite öğrencileri ve gençlerden aldığı destek ve oluşum yapısı yadsınamayacak ölçüde önem teşkil etmektedir. Gençlerin çalışmaları Genç Hareketi adı altında ilerlemektedir. İnsanlığın var olmasında İslam'ın önemi yok sayılamayacağı gibi aklın ve bilimin değeri de şüphesiz aynı önemi teşkil etmektedir. Bu açıdan İslami değerler ile bilim, sanat ve diğer yapı taşları geliştirilerek ülke olarak istediğimiz konuma ulaşmamız yine kendi gayret ve çabalarımızın istikrarı ile meydana gelecektir (<http://imhkonya.org.tr/>).

3.3.4 İlim Yayma Cemiyeti Konya Şubesi Faaliyetleri ve Yerel Yönetimlerle İlişkileri

Ülkemizde 1945 yılında Cumhuriyet Halk Fırkası dışında ikinci bir partinin kurulması ile akabinde 1946 yılında yapılan seçimler ile çok partili sisteme geçiş başlangıcı başlamış oldu. Çok partili hayata geçiş sistemi ile ekonomik, siyasi, dini, eğitim ve kültürel anlamlarda birçok yeniliğe imza atıldı. Bu dönem demokratikleşme adına önemli bir adımı ifade eder iken öte yandan birtakım gelişmelere ve yeniliklere de imza atılmasına olanak sağladı. Ülkemizde çok partili

sistemin başlaması ile ekonomik, siyasi, dini, eğitimsel ve kültürel anlamlarda bazı durumları çözümlere kavuşturmak adına gelenek ve göreneklerimiz ile örf ve adetlerimizi geleceğe taşımak adına ilim sahibi bireylerin çabaları ile İlim Yayma Cemiyeti 11 Ekim 1951 tarihinde çalışmalarına destek sağlamak amacı ile kurulmuştur. Kurulan topluluk, kuruluş tarihinden iki yıl sonra yaptıkları ve ilerleyen dönemlerde yapacaklarına ilişkin faaliyetleri neticesinde 10.02.1953 tarihli ve 4/169 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile kamu yararına hizmet niteliğine sahip dernek olmaya hak kazanmıştır (<https://iyckonya.org.tr/hakkimizda/>).

Dernek, günümüz ve gelecek zamanların ihtiyaçlarına paralel şekilde hizmetlerine devam etmektedir. İmam Hatip Orta Okullarına olan talep doğrultusunda 1958 senesinde, dönemin başbakanı merhum Adnan Menderes tarafından İstanbul İmam Hatip Lisesi ve erkek öğrenci yurdu açılışına katılım sağlamıştır. Akabinde ilerleyen dönemlerde de bu dernek, orta öğrenim çalışmalarını sürdürmüş, yurt inşa etme ve kapasiteli öğrencilere destek sağlama açısından faydalı işlere imza atmıştır. 1963 yılından itibaren ise öğrencilere burs vermeye başlamıştır. 1973 yılından itibaren ise yüksek lisans ve doktora öğrencilerine teşvik amaçlı hizmetler meydana getirmiştir. Günümüzde de şehir ayırt etmeksizin ülkemizin her noktasında öğrencilere teşvik ve destek amaçlı burslar verilmektedir. Toplumumuza fayda noktasında hizmet etmek isteyen değerli öğrencilere destek derneğin önem verdiği konularda en başı temsil etmektedir. Deneğin Konya şubesi, yoğunluk olarak öğrencilere yurt edinimi noktasında fayda sağlamaktadır. On öğrenci yurduna sahip Konya şubesi öğrencilere bu noktada hizmet etmektedir. Her ay halka açık şekilde konferans ve söyleşiler düzenlemenin yanı sıra çeşitli yayınlara da imza atmaktadır (<https://iyckonya.org.tr/hakkimizda/>).

“İlim Yayma Cemiyeti’nin hikayesi, Türkiye’nin hikayesidir.” diyen cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, İlim Yayma Cemiyetine verilmesi gereken öneme vurgu yapmaktadır. İlim Yayma Cemiyeti, üyelerinin birbirine olan güvenleri doğrultusunda ilerleyiş kat etmektedir. Atmış oldukları her adım güven esas alınarak ilerlemektedir. Cemiyet, yapmış oldukları her işin önceliğinde gönüllülük esasına önem vermektedir. Vefa oldukça önemli bir hususu

oluşturmaktadır. İhtiyaç sahibi kimselerin kimliklerine bakılmadan ihtiyaçları noktasında yardım eli olmayı amaç edinir. Mevcut kaynakların emanet olduğu bilincinde emanetin teslimatı noktasında çalışmalar sağlar. Samimiyet, saygı ve nezakete kardeşlik doğrultusunda önem verilmektedir. Üniversiteler noktasında kulüp ve sosyal etkinlikler vasıtası ile çalışmalar sergilemektedir. Ülkemizde 25 üniversitede faaliyet göstermektedir. İlim Yayma Cemiyeti, ulusal ve uluslararası eğitim projeleri düzenleyerek eğitim faaliyetlerine fayda sağlamanın yanında kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içerisinde çalışmalar göstermektedir. Adil hukuk programları ve geleceğin eğitimcileri vizyon eğitimleri düzenleyerek alanlara yönelik bilinçli kişiler eğitmeyi hedeflemektedir (<https://iyc.org.tr/files/web/313/dosyalar/Faaliyet%20Raporu%202023.pdf>).

Çalışmanın bu noktasında İlim Yayma Cemiyeti ile görüşmeler yapılmış olup yerel yönetim birimleri ile ilişkilerine yönelik birtakım bilgiler elde edilmiştir. İlim Yayma Cemiyeti'nin ifadelerine göre: “ *İlim Yayma Cemiyeti belediyeler ve yerel yönetim birimleri ile aktif şekilde ilişkilerini yürütmektedir. Her türlü iş birliği içinde çalışır. Milli Eğitim ile birlikte aktif olarak faaliyetlerde bulunmaktadır. Kaynak fonu noktasında belediyeler ve yerel yönetim birimlerinden araç alınmaktadır.*”

3.3.5 İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği (MAZLUMDER) Faaliyetleri ve Yerel Yönetimlerle İlişkileri

Dünya üzerinde nerede olunursa olunsun yardıma muhtaç bireylere el uzatmak insanlık vazifesini oluşturmaktadır. Bu noktada dil, din, ırk, kültür gözetmeksizin bireylere fayda sağlamak önemlidir. Ülkeler mazlum kişilere yönelik yapmış oldukları iyileştirme faaliyetleri ile refah seviyelere daha kısa vadede ulaşacaktır. İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği, dili, dini, ırkı, cinsiyeti ne olursa olsun mazlumlara yardım etmek amaçlı 28 Ocak 1991 senesinde 54 üye tarafından toplanılarak kurulmuş bir derneği oluşturmaktadır. ‘MAZLUMDER’ kısaltması ile bilinen dernek, siyasi partilerden ayrı olarak tarafsız bir şekilde kurulmuştur. Tüm insanlara eşit şekilde yardım etmek amacı ile siyasi partilerden bağımsız bir oluşum olduklarını ifade etmektedir. Gerek ülkemiz içinde gerekse ülkemiz dışında insanlığa yapılan her türlü zulme karşı birey hak ve özgürlüklerinin

gelişiminde ve müdahalelerin bitiminde katkı payı sağlamayı amaç edinmektedir (<https://www.mazlumder.org/tr/main/pages/hakkimizda-biz-kimiz/65>).

Bireylere doğuştan atfedilen hakların hiçbir şekilde bireylerden alınamayacağını hedef alan oluşum, bu hedef doğrultusunda çalışmalar düzenlemektedir. Bireyler, atfedilen bu hakları kullanabildiği sürece özgürlüğü yaşayacaktır. Bireylerin bu haklarını doğrudan yahut dolaylı şekilde engelleyen her türlü hareketler kişiye yapılan bir saldırıyı, zulmü meydana getirmektedir. Yaşanılan bu haksızlıklar neticesinde ise birtakım sorunların yaşanması kaçınılmaz olmaktadır. İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği, bireylerin kısıtlanan özgürlüklerine karşılık yapılan haksızlıklar silsilesinde mazlumların yanında olan birtakım çalışmalar düzenlemektedir. Haksızlığa maruz kalan bireyleri seçme noktasında bireylerin din, dil, ırk yahut ideolojik kimliklerine önem vermeyen bu dernek, sadece haksızlıklara, yapılan zulümlere çözüm üretmek odaklı çalışmalar ve iyileştirmeler düzenlemektedir. Bu noktada oluşum “kim olursa olsun zalime karşı mazlumdan yana” olma düşüncesi ile bireylerin doğuştan kazanılan haklarını zora sokanlar ile hakları zora sokulan bireylerin şahsi kimliklerini önemsememektedir. İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği bilir ki zulme karşı suskun kalmak zulmü gerçekleştirenler kadar suç teşkil etmektedir (<https://www.mazlumder.org/tr/main/pages/hakkimizda-biz-kimiz/65>).

İnsan hakları dünyanın hiçbir yerinde bir pazarlık aracı olarak gösterilemeyeceği gibi bireylerin haklarına ihlal etmeyen toplumlar tarafından bir lütuf olarak bahsedilmesi mutlak süratle olanaksızdır. Kişiler bu hakları doğuştan kazanırlar. Bu sebepten ötürü uluslararası düzeyde rant aracı olarak insan haklarının kullanılmasından toplumların vazgeçmesi gerekmektedir. Akabinde ise doğru şekilde birey yaşamı ortamı sağlamak artık zorunlu olmayı kılmaktadır. Bu noktada sürdürülebilir dünya düzeni sağlanması, bireylere hak doğrultusunda adil yaklaşım sergilenmesi hususunda sivil toplum kuruluşlarına büyük sorumluluklar düşmektedir. Bunun yanı sıra bireyler kendi haklarının da peşine düşmek durumundadır. Bu noktada başarı sağlanması için, oluşturulan topluluklardaki gönüllülük ve bağlılık esas alınarak hizmetlerle paralel şekilde ilerlemesi önem arz etmektedir. Oluşan

toplulukların başarıları ve süreklilikleri, yaşanan devletleri bu noktada olumlu olarak etkileyecektir. Bu çalışmalar ise neticesinde bir avantaj haline bürünecektir. Sonucunda ise yerel gündemi oluşturan meseleler esasen dünya kamuoyunda ses getirecektir. İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği, bahsedilen olumlu atmosferin oluşturulması için süreli yahut süresiz yayınlar yaparak mevcut konuya katkı sağlamayı hedeflemektedir. Konferanslar, seminerler düzenler. Sergiler, tiyatrolar ve sanatsal faaliyetlerde bulunur. Hali hazırda uzmanlara aynı yahut nakdi bilimlere yönelik dini, ekonomik yahut ilmi çalışmalar düzenler. Anket çalışmaları, paneller gibi çalışmalar yapmaları için ise olanaklar sağlar. İnsan haklarına yönelik yapılan zulme karşı çözüm üretmek için yapmış oldukları çalışmaları basın yolu ve aracılığı ile kamuoyuna bildirir, halka sunar. Zulme uğramış kişilere karşılık gözetmeksizin maddi manevi destek atmosferi oluşturur. Genel merkezi İstanbul'da olan bu dernek, Malatya, Adana, Konya, Adıyaman, Diyarbakır ve Kayseri şubeleri de bulunmaktadır (<https://www.mazlumder.org/tr/main/pages/hakkimizda-biz-kimiz/65>).

Mevcut derneklerin gücü elde etmek için ve gereken yetkinliği yakalayabilmek için yerel yönetim birimleri ile ilişkileri kaçınılmazdır. Bu noktada sahada aktif olmak önem arz etmektedir. Sivil toplum örgütleri bu gibi unsurların etkili olduğunun farkında oldukları için sahada yerel yönetim birimleri ile aktif rol almak istemektedir. Bu açıdan yerel yönetimlere ulaşmak sivil örgütlenmeler için ses duyurma noktasında önemli bir unsuru teşkil etmektedir. Sivil örgütlenmeler ne kadar ses duyurabilirler ise o kadar gerekli desteğe ulaşırlar. Gerekli desteğe ulaşmak ise amaçladıkları konular hususunda hedefe ulaşma noktasında büyük önemi teşkil etmektedir. Bu noktada MAZLUMDER topluluğu da birtakım çalışmalarını yerel yönetim birimleri ile yürütmektedir. 16.10.2019 tarihinde MAZLUMDER Genel Başkan Yardımcısı Avukat Nesip Yıldırım, Türkiye İnsan Hakları Eşitlik Kurumu (TİEK) tarafından Ankara'da meydana getirilen “Şiddetin Önlenmesi Çalıştayında “Şiddetin Önlenmesi İçin Çözüm Önerileri” konulu sunum meydana getirmiştir. Yine Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından 1 Kasım 2018 tarihinde meydana getirilen cezaevlerinin genel durumlarını değerlendirmek üzere sivil toplum kuruluşları ile düzenlenen çalıştayda MAZLUMDER'i Avukat Osman Yurt temsil

etti. Bu gibi etkinliklere katılan İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği, güncel konularda adından bahsettirerek mevcut arenada kamuoyuna ulaşım noktasında başarılar yakalamıştır (<https://www.mazlumder.org/tr/main/faaliyetler/seminer-panel-konferans/3/&SayfaNo=18>).

Çalışmanın bu noktasında MAZLUMDER ile görüşmeler yapılmış olup yerel yönetim birimleri ile ilişkilerine yönelik birtakım bilgiler elde edilmiştir. MAZLUMDER'in ifadelerine göre: “ MAZLUMDER devletten, siyasal parti ve grupardan bağımsız çalışan bir insan hakları örgütü olarak belediyeler ile iş birliği yapmaz. Kamu kurumları, belediyeler dahil hiçbir kurum ile organik bir ilişkiye girmez. Hiçbir kamu kurumunun da kaynak aktarımını yahut iş birliği teklifini kabul edemez.”

3.3.6 Konya GIAD (Genç İş Adamları Derneği) Faaliyetleri ve Yerel Yönetimlerle İlişkileri

Ülkemiz geçmişi ele alındığında 1990'lı yıllara kadar İstanbul, Ankara ve İzmir şehirlerine yönelik ekonomik, sosyal ve anlamda kalkınma politikalarının diğer şehirlere kıyasla daha fazla ele alındığı görülmektedir. 90'lı yıllardan sonra ise İstanbul, Ankara ve İzmir'in yanında Denizli, Bursa, Adana, Gaziantep gibi Anadolu şehirlerinin de ekonomik ve sosyal anlamlarda adlarından bahsettirecek nitelikte gelişmeler yaşadığı görülmektedir. Akabinde önce vatanına, bayrağına ve milletine hizmet etmek amacıyla çalışmalar gösterip gelişmeler neticesinde ise şehrine katkı sağlamak isteyen genç iş adamları bir araya gelerek bir topluluk inşa etme düşüncesine yönelim göstermiştir. Genç iş adamları bir araya gelerek öncelikli olarak mevcut beraberliklerindeki fikir arkadaşlarının, toplulukların meydana geldikleri şehirlerdeki kalkınmaları hedef alarak çalışmalar ilerletir iken devamında ise ülke sorunlarına çözüm üretmek, şehirler arasında fikir alışverişleri ile iş birliği düşüncesini benimsetmek, şehirler ve ülke genelinde karar verme aşamalarında söz sahibi olmak, sivil örgütlenmeler aracılığı ile siyasal mekanizmalar üzerinde söz

hakkı sağlamayı temel hedef olarak ele almaktadır. Sivil örgütlenmeler, meydana gelirken bazen küçük topluluklar şeklinde oluşabilirler. Zaman geçtikçe sayısal anlamda güçlendikçe isimlerinden söz ettirmeleri daha kolay olabilir. Bunun bilincinde olan sivil toplum kuruluşları bu sebeple yerel yönetim birimleri ile paralel şekilde ilerleme anlayışını benimserler. Bunu başarabildikleri takdirde yerel ve ulusal sorunlara çözüm noktasında daha aktif şekilde sahada rol alabilirler (<https://www.konyagiad.org.tr/icerik/tarihce>).

Konya Genç İş İnsanları Derneği, misyon olarak üyeler arasında iş birlikleri ile değişime açık bir sivil örgütlenme şekli ile ülkemizde katkı payına sahip bir örgütlenme olmayı ele almaktadır. Üyesi bulunan kişilerin buldukları topluluktan övünç ile bahsetmesi, saygı duyulması ve üye olmayan bireylerin özenerek bakması istenilen şekilde bir sivil toplum kuruluşu olmak Konya Genç İş İnsanları Derneği'nin vizyonunu oluşturmaktadır. Seviyeli ve ilkeli ilişkiler, ticaretin saydam ve şeffaf şekilde açık ilerlemesi, Cumhuriyetin gerektirdiği temel değerleri esas alan, farklılıkları sorun olarak değil zenginlik olarak gören, ilişkilerde iş birliklerini ilerletmeyi başaran, siyasi mekanizmalara karşı eşit tutum sergileyen, toplumsal sorumluluk noktasında hassas çizgisi olmak gibi ilkeler Konya Genç İş İnsanları Derneği'nin temel değerlerini oluşturmaktadır (<https://www.konyagiad.org.tr/icerik/vizyon-ve-misyon>). Konya Genç İş İnsanları Derneği, yerel yönetimler ile iş birliği noktasında sık sık bir arada toplantılar düzenlemektedir. Konya sivil toplum kuruluşları ortak toplantısı şeklinde birleşimlerde bulunmaktadır. Konya GİAD Yönetim Kurulu, Konya'nın ekonomisi, genç iş insanlarının mevcut düzende karşılaşmış oldukları olumsuzluklar ve mevcut olumsuzluklara yönelik çözüm noktalarını görüşmek amaçlı Ak Parti MKYK üyesi, Ak Parti Ekonomi İşleri Başkan Yardımcısı ve TÜGİK Genel Başkanı Sayın Erkan Güral'ı Ak Parti Genel Merkezinde ziyaret etti. Konya GİAD Yönetim Kurulu, Konya İl Emniyet Müdürü Sayın Mahmut Karabulut'u ziyaret etti. Bu tarz ziyaretler ve görüşmeler yerel yönetim birimlerinden Konya Genç İş İnsanları Derneği'nin ayrılmadığını göstermektedir (<https://www.konyagiad.org.tr/haberler/kategori/dernek-haberleri/16>).

Çalışmanın bu noktasında Konya GİAD ile görüşmeler yapılmış olup yerel yönetim birimleri ile ilişkilerine yönelik birtakım bilgiler elde edilmiştir. Konya GİAD ifadelerine göre: *“Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya Selçuklu Belediyesi, Konya Meram Belediyesi, Konya Karatay Belediyesi ile iş birliği mevcuttur. Kurumsal ziyaretler meydana gelmektedir ve her zaman devam edecektir. Karşılıklı hasbihal ve talepler vasıtası ile ziyaretler gerçekleştirilmektedir. Sosyal sorumluluk projesi kapsamında en güncel olarak Giresun ile ilkokul öğrencileri atletizm yarışması meydana getirilmiştir. İhtiyaç geliştirmek için talepte bulunduk. Dernek olarak belediye ile iş birliği sağlayarak Giresundan gelen öğrencileri misafir ettik. Belediyelerden kaynak fonu noktasında bir yardım alınmamaktadır.”*

3.3.7 Konya Memur-Sen Faaliyetleri ve Yerel Yönetim Birimleriyle İlişkileri

Kamuda hizmet eden kamu görevlilerinin sendika kurma faaliyetleri ülkemizde anayasal olarak bir sakınca oluşturmama kararı ile 1995 senesinde bir hak olarak meydana gelmiştir. Ülkemizde Danıştay 1.Dairesi'nin 22 Nisan 1992 dönemlerinde Anayasa gereği bir sakınca ifade etmemesinin beyanı ile akabinde 87 ve 151 sayılı ILO Sözleşmelerinin Parlamento organları tarafından kabul edilip Cumhurbaşkanı tarafından onay verilmesi ile 1195'te mevcut Anayasa'da yapılan değişiklik ile Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun 2001 yılında varlığının kabul edilmesi durumunda kamu görevlilerinin sivil örgütlenmelerinin önü kesin olarak açılmıştır. O zamanlara kadar ülkemizde sendikacılık belirli ideolojilerin hedefe ulaşım noktasında kullanmış oldukları bir ara yol olarak görülmesi yahut aşırı siyasi eylemlerde bulunma durumu olarak görülmesi sebebi ile halkın gözünde iyi izlenimler oluşturmamıştı. Mevcut durum bu şekilde iken M. Akif İnan, sivil örgütlenmelerin getirmiş oldukları yardımlaşma ve sorumluluk bilinci ile şair kimliğinin yanı sıra sendikalara liderlik ederek yeni bir bakış açısı oluşturmaya imza atmıştır. Yeni bir dönemin başlangıcı ile 14 Şubat 1992 senesinde Memur-Sen'in ilk kuruluş temelleri atılmış oldu. Memur-Sen Konfederasyonu 9 Haziran 1995 senesinde işlemlerini tamamladı. İlerleyen süreçte Memur-Sen, kurumsallaşmanın günden güne artan önemini farkındalığı ile kurumsallaşmak için çalışmalar gösterir iken diğer yandan da birçok şehirde gösteriler ve mitingler meydana getirmiştir.

Sunduğu hizmetlerle halka hitap eden topluluk, 2014 yılına gelindiğinde üye sayısının 800bine ulaşması ile ülkemizin içerisinde en çok üye barındıran sivil örgütlenmesi olmayı başarmıştır. İlerleyen süreçte üye sayısının bir milyonu geçmesi ile mazlumların sesi olmaya, ihtiyaç sahibi bireylere nerede olurlarsa olsunlar kol kanat germeye devam etmiştir. 2017 yılında yapılan referandumda Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişte katkı sağlayan sivil toplum kuruluşlarından biri olmayı başarmıştır (<https://www.memursen.org.tr/tarihce>).

Bu dönemde her türlü mazlumun yanında olan Memur-Sen, sadece ülkemiz sınırları içerisindeki ihtiyaç sahibi bireylere değil, Bangladeş, Filistin, Doğu Türkistan, Suriye, Mısır, Arkan gibi ülkelerinde yanında oldu. Yaşanan olaylar sebebi ile Filistin ve Kudüs'ü desteklemek amacı ile Uluslararası Filistin ve Kudüs'ü Destekleyen Sendikalar Birliği'nin kurulmasına yardımcı olur iken akabinde icra heyetinde temsilcilikler yapmıştır. Memur-Sen Konfederasyonu, 28 Mayıs- 8 Haziran 2018 tarihleri arasında İsviçre-Cenevre'de meydana gelen, ILO'nun 107. Uluslararası Çalışma Konferansında, ülkemizin emek kesimi delegeliğini üstlenerek tarihi bir ilk olmayı başarmıştır. Bunun sonucunda 60 yıla yakın zaman zarfında Türk-İş delegeliği üstlenir iken verilen emekler nihayetinde ilk defa delegelik bir kamu görevlileri konfederasyonu tarafından üstlenilmiş oldu. Aynı fikre mensup bireyler ile Memur-Sen'i bir çatı altında toplama gayesi de bu dönemde gerçekleştirilmiş oldu (<https://www.memursen.org.tr/tarihce>).

Memur-Sen tarafından “Kamuda Sözleşmeliliğe Son Şurası” ve “Sözleşmeli Kamu Görevlilerinin Sorun ve Beklentileri Araştırması” gibi meydana getirilmiş olan çalışmalar ile gündemde kalmayı başaran sivil örgütlenme, Disiplinler arası Yaklaşım Aile Kongresi, “İki Değer Aile/Kadın İki Risk İstanbul Sözleşmesi/ 6284 Sayılı Kanun” ile yapılan çalışmalar ile katılımlar sağlamıştır. Kamuya hizmet edenler tarafından memnun olunan başarılı hizmetlere imza atmıştır. Ortaya konulan emek ile karşılığında edinilmiş olan hakkı savunan sivil örgütlenme, sadece ülkemiz sınırlarının sorunlarına hitap etmemiş, ulusal boyutta hizmetler üretmeye önem vermiştir. Oluşumun ulusal boyutta yapmış olduğu birliktelikler neticesinde sivil örgütlenmenin meydana getirmiş olduğu çağrı ile 25 ülkeden 33 konfederasyonun

katılım göstermesi ile 25 milyonu içerisinde kapsayan Uluslararası Emek Örgütü (ILC) 2021 yılında meydana gelmiştir. Ülkemizde ve dünyada meydana gelen pandemi sürecinde, ülkemizde yaşanan doğal afetlerde ülkemiz bireylerine hizmet noktasında çalışmalar sürdürür iken; Suriye’de Bayındır Memur-Sen Necmettin Erbakan Camii, Mithat Sevin Okulu, Büşra İnan Parkı, Mehmet Akif İnan Mahallesi kurularak uluslararası hizmetlerde de faaliyet sergilemiştir (<https://www.memursen.org.tr/tarihce>).

Çalışmanın bu noktasında Konya Memur-Sen ile görüşmeler yapılmış olup yerel yönetim birimleri ile ilişkilerine yönelik birtakım bilgiler elde edilmiştir. Konya Memur-Sen ifadelerine göre: “ *Memur-Sen Türkiye’nin en büyük memur sendikası olarak kendi bünyesi içinde 11 hizmet kolu içerisinde birisi de Ben Bir-Sen belediye ve özel idare çalışanlarının örgütte bulunduğu üzerinden sendikacılık faaliyetini yürütmektedir. Hemen hemen bütün belediyelerde ve özel idareye ait birimlerde yetkili sendika olarak yerel yönetimlerde çalışan memurların hakları burada savunulmaktadır. Özellikle Ben Bir-Sen’in proje ekibinin Avrupa birliği tabanlı olarak Avrupa yerel yönetimler şartı ile bazı projeler yaptığı bilinmektedir. Bu projelerin ağırlığı daha çok deneyim ve tecrübe paylaşımı ile iyi uygulamaların transferi ile yer almaktadır. Ayrıca Avrupa birliğinin bazı alt yapı fonlarından da sendikanın da bir sivil toplum kuruluşu olarak paydaş olduğu çalışmalar yapılmaktadır.*”

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Küreselleşen yeni dünya düzeni incelendiğinde demokratik devlet anlayışına vurgu yapıldığı görülmektedir. Bu noktada ise demokratikleşme aracında bir basamak olarak STK kavramına değinilmektedir. Örgütlerin var olmasının yanında buna paralel olarak kamu politikası oluşum dönemine örgütlerin katılım sağlamaları ile birlikte aynı zamanda yasal süreçlerin oluşturulması ülkelerden istenmektedir. Sivil toplum kuruluşları, başta gönüllülük üzere hizmet oluşturma noktasında yeni bir hizmet örneği vermenin yanında toplumu oluşturan vatandaşların üye oldukları sivil toplum kuruluşlarına yönelik bilinçlendikleri görülmektedir. Devlete karşı sorumluluklarının ve birtakım hesap verebilme özelliklerinin olması yanı sıra öte yandan sivil toplum kuruluşları bağımsız kuruluşlardır. Sivil toplum kuruluşlarının üyelerinin halkın kendisi olması neticesinde mevcut sorunlara ulaşmak bu noktada çok daha kolaydır. Kamu politikaları da halkın sorunlarına ve beklentilerine karşılık çözüm üretmede aslında disiplin oluşturmaktadır. Kamu politikaları birçok disiplin ile birlikte ilerlediği için durumları geniş bir yelpazeden incelemekte ve çözüm oluşturarak hizmet vermektedir. Örgütlü olarak yapılanmalara yer veren toplumların varlıkları küreselleşen yeni dünya düzenine göre demokratikleşmenin etkili yollarından birini oluşturmaktadır. Fakat ülkelerde örgütlenmelerin var olması o ülkelerin artık tam anlamıyla demokratikleştiği anlamına gelmemektedir. Örgütlerin var olmasının yanında buna paralel olarak kamu politikası oluşum dönemine örgütlerin katılım sağlamaları ile birlikte aynı zamanda yasal süreçlerin oluşturulması ülkelerden istenmektedir.

Ülkemizde sivil toplum örgütlenmelerinin önemine vurgu yapılmış olsa da uygulama alanı incelendiğinde mevcut nüfus dilimine vurulduğunda ise düşük oranda kısmının dernek, vakıf, sendika vs. sivil toplum kuruluşlarında aktif şekilde üye oldukları bilinmektedir. Sivil toplum kuruluşlarına yönelik birçok tartışmalar da mevcuttur. Sivil toplum kuruluşları gönüllülük esasına dayalı, örgütlü, özerk olan, kâr amacı gütmeyen, kamu yararını gözeten, iktidar odaklı olmayan, demokratik değerlere sahip olan örgütlenmeleri yansıtmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının kamu politika süreçlerine katılımına vakıf olması amaçlı iş birliği şeklinde ilerlemelerine

yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmaların sayısı her geçen gün ülkemizde ve dünyada artmaktadır. Sivil toplum kuruluşları ve hükümetlerin koordineli olarak kamu politikası üretmeleri; son zamanlarda gelişim sağlamakla birlikte, sivil toplum kuruluşları ve hükümetin paralel olarak hareket etmesine olanak sağlayan, ulusal ve özel stratejilere sahip sivil toplum kuruluşları, halen yeterli seviyeye ulaşamamışlardır. Kamu politikaları oluşum sürecinde devletin yanında süreçte var olan aktörlerden olan sivil toplum kuruluşları, aslında birçok sorumlulukları üstlenmeye hazır olmalarına karşın yeterli ölçüde sahaya istedikleri ve bekledikleri şekilde hâkim olamamışlardır.

Bu çalışmada kamu politikalarının karar alma süreçlerinde STK kavramına düşen rollere değinilmiştir. Akabinde üçüncü bölümde ise Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformu'na ve kendi çatısı altında barındırdığı 185 üye dernek ve vakıflardan 7 örneği ele alınarak sivil toplum kuruluşlarının kamu politikaları karar alma süreçlerindeki etkilerine değinilmiştir. Konya ili ülkemizde en büyük yüz ölçümüne sahip şehir olması dışında da diğer şehirlere birçok noktada örnek olma eğilimine sahip bir şehirdir. Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformu, yaklaşık olarak 40 yıllık bir mazisi olan bir platformdur. Kuruluş dönemlerinde daha çok Konya şehrinde yerel düzeyde faaliyet sürdüren sivil toplum kuruluşlarının, dernek ve vakıflarının birlikte iştişare etmelerine, birlikte iş birliği imkanlarını geliştirmelerine yönelik bir çalışma olarak doğan Konya STK Platformu, daha sonrasında her yıl düzenlenen “Ufuk Turu” programları ile alanındaki uzman akademisyen, bürokrat ve siyasetçilerinde katılımı ile bir ortak akıl platformuna dönüşmüş durumdadır. Dernek ve vakıfların üye profilleri ağırlıklı olarak muhafazakâr, mütedeyyin, milliyetçi denilebilecek bir kimlik olsa da aslında daha çok ana renginin sivillik olduğunu, devlet ile olan çalışmalarında devlete rağmen değil, devletin karşısında değil, devletin içinde değil, devletin yanında değil devlet ile birlikte çalışma prensibini içselleştirmiş vaziyettedir. Siyasetin karar alma süreçlerine raporları ile destek olan bir misyonu da vardır.

Sonuç olarak sivil toplum kuruluşları ülkemizde genele yayıldığında her geçen gün varlığından daha güçlü olarak bahsettiren bir kavramı oluşturmaktadır. Sivil

toplum kuruluşları kurulur iken hiçbir partiye yahut siyasi kimliğe bürünmeyip içerisinde her partiden mensup düşünceleri olan insanları beraber hedefe yönelik çalışmalar yapmaya teşvik eder. Sivil toplum kuruluşları kamu politikaları süreçlerinde aktif rol almak için yerel yönetim birimleri ile beraber adım attıkça aslında gündemde kalmanın yanı sıra sahada aktif şekilde rol oynar.

KAYNAKÇA

ACAR, Muhittin (2015). “Kamu Politikası Perspektifinden Sivil Toplum-Devlet İlişkileri: Bir Çerçeve Önerisi” **Yasama Dergisi**. 29. Ss. 58-80.

AKBULUT, Eyyup (2011). “Sivil Toplum Kuruluşlarının Kurumsal İtibar Yönetimi Sürecinde Halkla İlişkiler Uygulamalarının Rolü” **Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı**, İzmir.

AKÇADAĞ, Emine, (2011), “Avrupa Birliği Sürecinde Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü”, **Politika Dergisi**, Sayı 24, ss. 1-15.

AKDOĞAN, A. Argun (2012) “Aydınlanmadan Neoliberalizme Kamu Politikasının Sarsıl(a)mayan Egemenliği”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 45, Sayı 4, s. 1-24

AKSOY, N. (2008). **Sivil Toplum ve Baskı Grupları**, Kaknüs Yayınları, İstanbul.

ARTS, Bas, (2002), “**Green Alliances’ of Business and NGOs: Newstyles of Self Regulation or Dead-End Roads?**”, V.9, Corporate Social Responsibility and Environmental Management, pp. 26-36.

ATEŞ, Hamza ve Ahmet Nohutçu, (2006), “Kamu Hizmeti Sunumunda Gönüllü Kuruluşlar ve Devlet”, C.11, Selçuk Üniversitesi, **İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, ss. 245-276.

AYETE, Gökçeçek, Karan, U. (2015). **Sivil Topluma Aktif Katılım: Uluslararası Standartlar, Ulusal Mevzuattaki Engeller, Öneriler**, TÜSEV Yayınları.

AYTAÇLI, Berrak (2012). “Durum Çalışmasına Ayrıntılı Bir Bakış” **Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 3(1), 1-9.

BABAOĞLU Cenay (2013) “Kamu Politikası Sürecinde Sivil toplum Kuruluşlarının Rolü”, Mete Yıldız ve Mehmet Zahid Sobacı (ed.), **Kamu Politikası Kuram ve Uygulama**, Ankara: Adres Yayınları, ss. 166-187.

BARDASH, Eugene, (2012), **A Practical Guide For Policy Analysis: The Eightfold Path to More Effective Problem Solving**, Forth Edition. SAGE Publication.

BAŞÇILLAR, Mehmet (2021). “Toplumla Çalışma Bağlamında Savunuculuk” **Sosyal Çalışma Dergisi**. 5(2), ss. 90-101.

BIRKLAND, T. A. (2011). **An Introduction To The Policy Process**. New York: M.E. Sharpe.

BİRKLAND, T. A. (2014). **An Introduction to the Policy Process: Theories, Concepts and Models of Public Policy Making**. 3rd Edition, New York: Routledge.

BOBROW, B. D., (2006). “Social and Cultural Factors: Constraining and Enabling”, Moran, M., Rein, M. ve Robert, E. G.(ed.), **The Oxford Handbook of Public Policy** içinde, Oxford: Oxford University Press, s. 572- 586.

BULUŞ, Abdülkadir (2009). Sivil Toplum Kuruluşlarına Tarihsel Bir Örnek: Osmanlı Vakıfları. **Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, 8(16), 20-36.

BULUT, Y., Akın, S., Kahraman, Ö. (2017). “Kamu Politikalarının Oluşturulmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkisi”. **Strategic Public Management Journal**, 3(6), ss. 23-38.

CESUR, A. (2018). “Yönetişim Perspektifinden Kent Konseylerinin Kent Yönetimindeki Rolü ve İşlevselliği”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 11(55), ss. 9-16.

ÇAHA, Ö. (2008b). **Sivil Toplum, Aydınlar ve Demokrasi**. İstanbul: Plato Film Yayınları.

ÇELİKKİN, E. Z. (2018). “Steven Lukes’un Üç Boyutlu İktidar Yaklaşımı: Kararsızlık Üretimi ve Kamu Politikası Analizi Disiplini”. **Memleket Siyaset Yönetim (MSY)**, Cilt:13, Sayı:30, ss. 161-194.

ÇEVİK, Hasan Hüseyin ve Demirci Süleyman (2008). “Kamu Politikası Aktörler ve Modeller” **Kamu Yönetiminde Yeni Vizyonlar**, (Ed. Bekir Parlak), Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara.

ÇEVİK, H. H. & Demirci, S.(2008). **Kamu Politikası**, Seçkin Yayınları, Ankara.

ÇEVİK, H. H. ve Demirci, S.; (2012) **Kamu Politikası**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

ÇEVİK, H. H. (2013). Sunuş Yazısı. A. Kaptı (Ed) içinde, **Kamu Politikası Süreci** (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.

ÇİNER, C.U. (2020). “Türkiye’de Kamu Politikaları: Güncel Konular ve Eğilimler” **Ankara Üniversitesi Yayınları, No: 685. Ankara Üniversitesi Yayınları, No: 624.** Kamu Yönetimleri Uygulama ve Araştırma Merkezi (KAYUAM): 14.

DEMİR, Fatih (2011). “Kamu Politikası ve Politika Analizi Çalışmalarının Teorik Çerçevesi” **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:30.

DEMİRHAN, Yılmaz, Aslan, S. (2016). **TÜRK SİYASAL HAYATINDA AK PARTİ DÖNEMİ**

Kamu Yönetiminde Değişim, Kamu Politikaları, Kurumsal İlişkiler, Ekin Yayınevi, Kasım 2016.

- DETOMASİ**, David Antony (2007), “**The Multinational Corporation and Global Governance: Modelling Global Public Policy Networks**”, V.71, Journal of Business Ethics, pp. 321-334.
- DYE**, R. T. (2011). **Understanding Public Policy** (13th ed.), United States.
- ERAT**, Veysel (2014). “Türkiye’de Kamu Politikası Alan Yazını Üzerine Bir İnceleme” **Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi**, Baskı Sayısı: 10, ss 94- 109, Gümüşhane.
- EROĞUL**, Cem (1991). **Devlet Yönetimine Katılma Hakkı**, İmge Kitabevi, Ankara.
- ERÖZDEN**, O. (1998). STK’lar ve Hukuki Çerçeve de Yenilik Talepleri Üzerine Notlar. içinde, **Merhaba Sivil Toplum** (s. 13–22). İstanbul: Helsinki Yurttaşlar Derneği.
- ERTUGAY**, Fatih (2013). “Bir Çelişki ve Gerilim Alanı Olarak İşçi Örgütleri-Devlet İlişkisi ve Sivil Toplum Retoriği”. **HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**. Cilt:2, Sayı:3, ss. 54-71.
- GÖKÇE**, Birsen (2012) **Toplumsal Bilimlerde Araştırma**, 6. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara.
- GÜL**, Hüseyin, Yemen, Aysun (2013), “Türkiye’de Düşünce Kuruluşlarının Yerel-Bölgesel Yönetim ve Politikalara Etkisi Üzerine Bir Değerlendirme”, **Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar**, Ed. Yakup Bulut, Veysel Eren, Sedat Karakaya ve Abdullah Aydın, Pagem, Ankara.
- GÜL**, H. (2015). “Kamu Politikası Analizi, Yöntemleri ve Teknikleri”, **Yasama Dergisi** (29), 5-31.
- GÜNDÜZÖZ**, İ. (2012). “Küreselleşme Çerçevesinde Türkiye’de Sivil Toplum ve Belediye İlişkileri”, **Türk İdare Dergisi**, 474, ss. 143-169.
- KAYPAK**, Ş. (2012). “Devletten Yerel Yönetime Değişim Sürecinde Sivil Toplumun Yeni Yüzü”, **Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 1(1), ss. 34-57.
- KESTELLİOĞLU**, G. (2023). Türkiye’de STK’ların Gözünden Kent Konseylerine Nitel Bir Bakış. **İDEALKENT**, 15(39), 126-155.
- KUÇURADI**, İ. (1998). Sivil Toplum Kuruluşları-Kavramlar. Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşları Sempozyumu, 1-17 Aralık 1994, İstanbul, Sempozyum Bildiri Metni, **Üç Sempozyum: Sivil Toplum Kuruluşları**, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- KUTLU**, Önder, Selçuk Kahraman, Selçuk Dinçer (2021). **Demokratik Kamu Politikalarına Sivil Toplum Katkısı**, Baskı Sayısı: 1, Manisa Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F, Yönetim ve Ekonomi.

NACAĞ, Osman (2014). “Kamu Politikalarının Belirlenmesinde Yeni İletişim Araçları ve Sosyal Ağların Rolü” **Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi**, Baskı Sayısı: 46, ss. 100-116.

NACAĞ, Osman (2015). “YENİ KAMU YÖNETİMİ VE TÜRKİYE’DE KAMU POLİTİKALARININ OLUŞTURULMASI: AKTÖR TEMELLİ BİR ANALİZ” **Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**.

OKUTAN, E. (2008). Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Gelişmiş İşbirliği: İngiltere Örneği. **Sayıştay Dergisi**, ss. 91-109.

OLÇAR, K. (2022). “Sivil Toplum Örgütlerinin Kavramsal ve Tarihsel Gelişimi”, İzlek Akademik Dergi (Izlek Academical Journal), 5 (2), ss. 42-57.

ÖZACİT, Burcu (2017). “Türkiye’de Kamu Politikası Çalışmalarının Amme İdaresi Dergisi’nde Yayımlanmış Makaleler Üzerinden Analizi (1968-2015)” **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara.

ÖZTÜRK, Namık Kemal, Nihal Tataroğlu (2019) “Politika Çözümlemesinde Bir Araç Olarak Politika Ağı Yaklaşımı”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı 448, ss. 435-463.

Resmî Gazete, 13.07.2005. Sayı: 25874.

Resmî Gazete, 23.07.2004. Sayı: 25537.

Resmî Gazete, 24.12.2003. Sayı: 25326.

SABATIER, Paul (1998), “**The Advocacy Coalition Framework: Revisions and Relevance for Europe**”, V.5/1, Journal for European Public Policy, pp. 98-130.

SANLI, Leyla (2005), **Politik Kültür ve Toplumsal Hareketler**, Alan Yayıncılık, İstanbul.

SERT, Gamze (2015) “Değerlendirme Araştırmaları”, içinde Nitel Araştırma Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları, Ed. F. Nevra Seggie ve Y. Bayyurt, s. 162-171, Anı Yayıncılık, Ankara.

STONE, D. A., (2012). **Policy Paradox: The Art of Political Decision Making**, New York: W. W. Norton & Company.

ŞAHİN, M., & Uysal , Ö., (2007). “Sivil Toplum Kuruluşlarının Devlet Tarafından Finansmanı Üzerine Bir Tartışma”, **Maliye Dergisi** , no.153, 1-13.

ŞAHİN, Bahadır & Yıldız, Serdar (2013), “Kamu Politikasında Politik Ağlar”, **Kamu Politikası Süreci** içinde, Seçkin Yayınları, 2. Baskı, Ankara, ss. 159-171.

ŞATAF, Ceyda (2014). “Fayda-Maliyet Analizinde Uygulamada Karşılaşılan Güçlükler: Fayda ve Maliyetin Belirlenebilme Sorunu” **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 19. Sayı:1, ss. 107-123.

TAŞTEKİN, Abdullah (2020), “Türkiye’de Sivil Toplum Örgütlerinin Yerel Karar Alma Sürecine Katılımı” **Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 2020, Sayı: 19, Sayfa: 195-211.

TOUCHTON, M. (2017). A Review of “Civil society and participatory governance: municipal councils and social housing programmes in Brazil”, **International Journal of Housing Policy**, 164-167.

TOPRAK, Z. (2010). **Yerel Yönetimler**, Ankara: Siyasal Kitabevi.

TORJMAN, S.(2005). **What is Policy?**, The Caledon Institute of Social Policy 1600 Scott Street, Suite 620 Ottawa, Ontario, Canada.

YAVUZ, Cahit, İbrahim Kaynar (2015). “Kamuoyu Oluşumunda Stratejik Bir Araç Olarak Sivil Toplum Kuruluşları” **Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Sayı: 2.

YAZICI, Kuddusi (2014). “Kamuda Stratejik Planlamanın Başarısız Olma Nedenleri ve Çözüm Önerileri” **Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Sayı: 28.

YERLİKAYA, Hakan (2015). “Kamu Politikalarının Oluşturulmasında Katılımcılık ve Bilgi ve İletişim Teknolojileri” **Kalkınma Bakanlığı Bilgi Toplumu Dairesi**, Ankara.

YEŞİLDAL, Ali (2020). “Sivil Toplum ve Yerel Yönetimlerde Katılım: Yönetişim Temelli Bir Yaklaşım” **Sosyal Bilimler Metinleri**, ss. 31-41.

YILDIRIM, İ. (2004). **Demokrasi, Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim**. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YILDIZ, M. & Sobacı, M. . (2013). **Kamu Politikası ve Kamu Politikası Analizi: Genel Bir**

Çerçeve, Kamu Politikası Kuram ve Uygulama, ed. Mete Yıldız & M. Zahid Sobacı, Adres Yayınları, Ankara.

ZENGİN, Sevil (2021). “Küresel Dönemde Kamu Politikalarının Dönüşümü: TÜSİAD Etkisi” **Ankara Üniversitesi**, Ankara.

ELEKTRONİK KAYNAKÇA

(<https://www.konyastk.org/hakkimizda.html>). Erişim Tarihi: 10.04.2024.

(<https://www.memleket.com.tr/ufuk-turu-13un-ardindan-22634yy.htm>). Erişim Tarihi: 10.04.2024.

(<https://www.konyakent.com/konya-stk-platformunda-yeni-donem/3664/>). Erişim Tarihi: 02.04.2024.

(<https://dosteli.org.tr/tr/kurumsal/hakkimizda/>). Erişim Tarihi: 06.04.2024.

(<https://dosteli.org.tr/tr/kurumsal/hakkimizda/>). Erişim Tarihi: 09.04.2024.

(<https://dosteli.org.tr/tr/haberler/cadda-5328-kisi-muayene-ve-tedavi-edildi/>). Erişim Tarihi: 12.04.2024.

(<https://kadem.org.tr/hakkimizda/#>). Erişim Tarihi: 12.04.2024.

(<https://kadem.org.tr/>). Erişim Tarihi: 12.04.2024.

(<https://kadem.org.tr/etkinlikler/page/10/>). Erişim Tarihi: 12.04.2024.

(<http://imhkonya.org.tr/14.04.2024>). Erişim Tarihi: 01.04.2024.

(<http://imhkonya.org.tr/14.04.2024>). Erişim Tarihi: 01.04.2024.

(<https://iyckonya.org.tr/hakkimizda/>) Erişim Tarihi: 16.04.2024.

(<https://iyc.org.tr/files/web/313/dosyalar/Faaliyet%20Raporu%202023.pdf>). Erişim Tarihi: 20.04.2024.

(<https://www.mazlumder.org/tr/main/pages/hakkimizda-biz-kimiz/65>) Erişim Tarihi: 20.04.2024.

(<https://www.mazlumder.org/tr/main/faaliyetler/seminer-panel-konferans/3/&SayfaNo=18>). Erişim Tarihi: 23.04.2024.

(<https://www.konyagiad.org.tr/icerik/tarihce>). Erişim Tarihi: 23.04.2024.

(<https://www.konyagiad.org.tr/icerik/vizyon-ve-misyon>). Erişim Tarihi: 01.05.2024.

(<https://www.konyagiad.org.tr/haberler/kategori/dernek-haberleri/16>). Erişim Tarihi: 05.05.2024.

(<https://www.memursen.org.tr/tarihce>). Erişim Tarihi: 07.05.2024.